

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՐԱՆԻ ԻԶԵՎԱՆԻ ՄԱՍՆԱՅՈՒԴ

Հումանիտար գիտությունների ֆակուլտետ

«Հայոց լեզու և գրականություն»

ԾՐԱԳՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՐ

1. Ծրագրի անվանումը և մասնագիտության թվանիշը	023101.00.6
2. Բուհը	Հայոց լեզու և գրականություն
3. Ծրագիրը հավատարմագրված է	«Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամի Իջևանի մասնաճյուղ
4. Շնորհվող որակավորումը	Բանասիրության բակալավր
5. Ծրագրի մեկնարկի ուսումնական տարին	2021/2022
6. Ուսումնառության լեզուն	Գրական հայերեն
7. Ուսուցման ձևը	Առկա և հեռակա

8. Ծրագրի ընդունելության չափանիշները/պահանջները

Ծրագրի դիմորդը պետք է ունենա միջնակարգ կամ նախնական մասնագիտական կամ միջին մասնագիտական կրթության վկայական:

Ընդունելությունը կատարվում է ըստ ՀՀ կառավարության հաստատած բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ընդունելության կարգի՝ «Հայոց լեզու և գրականություն» առարկայից (գրավոր և բանավոր)՝ միասնական և կենտրոնացված ընդուրյունների արդյունքների հիման վրա:

9. Ծրագրի նպատակները և խնդիրները (ըստ մասնագիտական գործունեության տեսակների), ծրագրի առարկան (գրել համահունչ բայի առաքելությանը և նպատակներին)

Ծրագրը նպատակ ունի նախապատրաստելու բնագավառում միջազգային գիտելիքներով և հմտություններով զինված մասնագետներ, գիտության, կրթության, ինչպես նաև հասարակական կյանքի տարբեր բնագավառներում աշխատանքային գործունեության համար, որոնք ունակ կլինեն՝

1. Համադրելու տեսական և կիրառական լեզվաբանության և գրականագիտության գիտելիքները բանասիրական ուսումնական համարություններ կատարելու, խմբագրական աշխատանքներ կատարելու համար:
2. Կիրառելու միջազգային գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:
3. Կազմակերպելու և ուղղորդելու գրական երկերի վերլուծման, տեքստերի խմբագրման, թարգմանության, հրատարակության պատրաստելու, լեզվական ու գրականագիտական առարկաներ ուսուցանելու աշխատանքներ:

Ծրագրի խնդիրն է պատկերացում տալ կրթության ոլորտի զարգացման ընդհանուր միտումների, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների, համակարգչային իմացության վերաբերյալ:

10. Ծրագրի կրթական վերջնարդյունքները

Ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

Այս ծրագրի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:
2. Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթոդաբանական ուղղությունները:
3. Կիրառելու միջազգային գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրա-

կանացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունչ:
5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

Այս ծրագրի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:
2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու զնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:
3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:
4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առանձվող տեղեկատվություն, զաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:
5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լուծումներ առաջարելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:
6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառաջական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ. Ըստհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

Այս ծրագրի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:
2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանագոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:
3. Քննադասորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսուրյունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:
4. Մասնագիտական թեմաներով բանագոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, զնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:
5. Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:
6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Ծրագրի ուսումնական պլանը

Կցված է

12. Ուսումնական պլանի քարտեզը

Կցված է

13. Գնահատման ձևերը /ուսումնասիրությունը/

- Հետազոտական աշխատանք
- Լուսապատկերաշար
- Բանագոր հարցում
- Գործնական աշխատանք
- Թեմատիկ աշխատանք
- Կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանք
- Թղթապանակ
- Հետազոտական աշխատանք/մասնագիտական գրականության վերաբերյալ

- Ինքնազնահատում, փոխազնահատում
- Ուժերատ
- Էսսե
- Խմբային ներկայացում
- Տարաբնույթ առաջադրանքներ
- Զեկուցումներ
- Գրավոր կարճ հաղորդագրություններ
- Ստուգարքներ
- Քննութուններ
- Ավարտական աշխատանքի պաշտպանություն:

14. Շրջանավարտների ապագա կարիերայի հնարավորությունները

Ծրագրի շրջանավարտները կարող են իրենց ուսումը շարունակել ԵՊՀ, ինչպես նաև ուսումնական տարրեր հաստատությունների մագիստրատուրայում:

- «Հայոց լեզու և գրականություն» ծրագրի շրջանավարտները կարող են աշխատանքի անցնել՝
1. գիտահետազոտական հիմնարկություններում՝ բանասեր-կրտսեր գիտաշխատող,
  2. հանրակրթական դպրոցներում՝ որպես մեթոդիստ,
  3. տուն-թանգարաններում,
  4. խմբագիր, լրագրող, սրբագրիչ,
  5. հայոց լեզվի և գրական խմբակների ղեկավար,
  6. գրադարաններում,
  7. կրթամշակութային տարրեր հաստատություններ և այլ պետական ու մասնավոր հիմնարկներ ու ձեռնարկություններ:

15. Ուսումնառության օժանդակության ռեսուրսները և ձևերը

Ուսումնառության գործընթացում օգտագործվում են հետևյալ օժանդակ ռեսուրսները. գիտական քննարկումներ և բանավեճեր, հանդիպումներ գրողների, մշակութային գործիչների հետ, գրադարան և գրականության էլեկտրոնային ռեսուրսներ:

- #### **16. Կրթական չափորոշիչները կամ ծրագրային կողմնորոշիչները, որոնք օգտագործվել են ծրագիրը մշակելիս «Հայոց լեզու և գրականություն» մասնագիտության պետական կրթական չափորոշիչ:**

17. Ծրագրային այլ կողմնորոշիչներ

- #### **17. Լրացուցիչ տեղեկատվություն ծրագրի վերաբերյալ**

-

«ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԾՐԱԳՐԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՄՐՅԱՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ծրագրի ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ	
Ա1	Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:	Բ1	Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:
Ա2	Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթոդաբանական ուղղությունները:	Բ2	Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տերսության նկատմամբ:
Ա3	Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:	Բ3	Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:
Ա4	Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունչ:	Բ4	Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:
Ա5	Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:	Բ5	Դրսորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկազրման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:
		Բ6	Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվաճական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:
Գ. Ըստհանրական փոխանցելի կարողություններ			
Գ1	Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:	Գ4	Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:
Գ2	Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ձիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:	Գ5	Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկազրման աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:
Գ3	Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու և տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:	Գ6	Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

«ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ ՔԱՐՏԵԶԸ

Ուսումնական մոդուլի անվանումը	Մոդուլի բանիշը	Ծրագրի կրթական վերջնարդյունքները																
		U1	U2	U3	U4	U5	F1	F2	F3	F4	F5	F6	Գ1	Գ2	Գ3	Գ4	Գ5	Գ6
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍ /Պարտադիր դասընթացներ/																		
Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1	0304/B01															+	+	+
Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2	0304/B05															+	+	+
Անգերեն-1	0305/B15															+	+	
Ֆրանսերեն-1	0305/B15															+	+	
Անգերեն-2	0305/B16															+	+	
Ֆրանսերեն-2	0305/B16															+	+	
Ռուսերեն-1	0305/B04															+	+	
Ռուսերեն-2	0305/B08															+	+	
Ֆիզդաստիարակություն	0001/B02																	+
Ֆիզդաստիարակություն	0001/B06																	+
Ֆիզդաստիարակություն	0001/B11																	+
Ֆիզդաստիարակություն	0001/B14																	+
Քաղ. պաշտպան. և արտակարգ իրավիճ. բնակչ. առաջին բուժօննություն	0001/B03																	+
Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հիմունքներ	0104/B09															+	+	+
Էկոլոգիայի և բնապահպանության հիմունքներ	0105/B07															+	+	
Կիրառական վիճակագրություն և տվյալների հետ աշխատանք	0104/B12															+	+	
Իրավունքի հիմունքներ	0304/B13															+	+	
Փիլիսոփայության հիմունքներ	0304/B10															+	+	+
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍ /Կամքնտրական դասընթացներ/																		
Տնտեսագիտության հիմունքներ	0201/B17															+	+	+
Գործարարության հիմունքներ	0201/B17															+	+	+
Քաղաքագիտության հիմունքներ	0304/B17															+	+	+
Մշակութաբանության հիմունքներ	0202/B17															+	+	+
Կրոնագիտության հիմունքներ	0304/B17															+	+	+
Բարոյագիտության հիմունքներ	0303/B17															+	+	+
Սոցիոլոգիայի հիմունքներ	0303/B17															+	+	+
Տրամադրության հիմունքներ	0304/B17															+	+	+
Հոգեբանության հիմունքներ	0303/B17															+	+	+
Բնագիտության ժամանակակից հայեցակարգեր	0105/B17															+	+	+
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍ /Պարտադիր դասընթացներ/																		
Ժամանակակից հայոց լեզվի հնչյունաբանություն և բարագիտություն - 1	0302/B18	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Ժամանակակից հայոց լեզվի հնչյունաբանություն և բարագիտություն - 2	0302/B23	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանություն - 1	0302/B27	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+

Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանություն - 2	0302/B33	+		+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+
Ժամանակակից հայոց լեզվի շարադրություն - 1	0302/B38	+		+	+		+	+	+	+			+		+		+
Ժամանակակից հայոց լեզվի շարադրություն - 2	0302/B43	+		+	+		+	+	+	+			+		+		+
Արևմտահայերեն	0302/B42	+			+			+	+	+			+		+		+
Հայոց լեզվի ոճագիտություն	0302/B47	+		+	+		+	+	+	+			+		+		+
Գրաբար -1	0302/B19	+	+	+	+		+	+	+	+			+	+		+	+
Գրաբար -2	0302/B24	+	+	+	+		+	+	+	+			+	+		+	+
Գրաբար -3	0302/B30	+	+	+	+		+	+	+	+			+	+		+	+
Հայոց լեզվի պատմություն	0302/B46	+		+	+		+	+	+	+			+	+	+	+	+
Բարբառագիտության հիմունքներ	0302/B29	+		+	+		+	+	+				+		+		+
Լեզվաբանության հիմունքներ	0302/B26	+	+	+			+	+	+				+	+	+		+
Ընդհանուր լեզվաբանություն	0302/B36	+	+	+	+		+	+	+				+		+		+
Խոսքային էթիկետ և գործնական հաղորդակցման հիմունքներ	0302/B22	+	+	+	+		+	+	+	+			+	+		+	+
Լեզվական վերլուծության հիմունքներ	0302/B31	+		+			+	+					+		+		+
Հայ ժողովրդի բանահյուսություն	0302/B20	+	+	+			+	+	+				+	+	+	+	+
Հայ հին և միջնադարյան գրականության պատմություն	0302/B25	+		+			+	+	+				+	+	+	+	+
19-րդ դարի հայ գրականության պատմություն -1	0302/B28	+		+			+	+	+				+	+	+	+	+
19-րդ դարի հայ գրականության պատմություն -2	0302/B34	+		+			+	+	+				+	+	+	+	+
19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության պատմություն -1	0302/B39	+		+	+		+	+	+				+	+	+	+	+
19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության պատմություն -2	0302/B44	+		+	+		+	+	+				+	+	+	+	+
Նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմություն-1	0302/B45	+		+	+		+	+	+				+		+	+	+
Նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմություն-2	0302/B48	+		+	+		+	+	+				+		+	+	+
Արդի հայ գրականության պատմություն	0302/B50	+		+	+		+	+	+				+			+	+
Հայ գրաքննադատության պատմություն	0302/B49	+	+	+			+	+	+				+		+	+	+
Անտիկ և վերածննդի արտասահմանյան գրականության պատմություն	0302/B32	+		+			+	+	+				+	+	+		+
17-19-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն	0302/B35	+		+			+	+	+				+	+	+		+
19-20-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն	0302/B40	+		+			+	+	+				+	+	+		+
Գրականագիտության ներածություն	0302/B21	+	+	+			+	+	+				+		+	+	+
Գրականության տեսություն	0302/B37	+	+	+			+	+	+				+	+	+		+
Ռուս գրականության պատմություն	0302/B41	+		+			+	+	+				+	+	+		+
Սփյուռքահայ գրականություն	0302/B52	+		+	+		+		+				+	+		+	+
Հայ գրականության «հեթանոս» ավանդները	0302/B51	+		+	+		+		+				+		+		+
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՍՍՍ /Կամքնտրական դասընթացներ/																	
Հայ գրականություն																	
Հեռուստաքննադատություն	0302/B53	+		+				+					+		+	+	+
Մշակութային լրագրություն	0302/B53	+		+			+	+					+		+	+	+
Հայ և ընդհանուր դիցաբանություն	0302/B53	+		+			+	+	+				+	+	+	+	+

Հայոց լեզու																	
Դարձվաբանություն	0302/B52	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայոց տեղանվանագիտություն	0302/B52	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայերենի իմաստափոխությունը	0302/B52	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայ գրականություն																	
Գեղարվեստական երկի վերլուծության սկզբունքները	0302/B55	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Ֆրանսահայ գրականությունը 1920-60-ական թվականներին	0302/B55	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
20-րդ դարասկզբի իրադարձությունները հայ նորագույն գրականության մեջ	0302/B55	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայոց լեզու																	
Ժամանակակից հայերենի կետադրության հիմունքներ	0302/B54	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Սոցիալական խնդիրների լրագրություն	0302/B54	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Առցանց մեղիս	0302/B54	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայերենի ուղղագրության պատմություն	0302/B54	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Հայ գրականություն																	
Հայ մատենագրություն	0302/B56	+	+	+									+	+	+	+	+
Նորագույն շրջանի հայ պոեմը	0302/B56	+	+	+									+	+	+	+	+
Քննադատության տեսություն	0302/B56	+	+	+									+	+	+	+	+
Հայոց լեզու																	
Ժամանակակից հայերենի նորաբանությունները	0302/B57	+		+		+	+	+	+				+				+
Միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգը	0302/B57	+		+		+	+	+	+				+	+			+
Ռազմական լրագրություն	0302/B57	+				+	+	+	+				+				+
Մեղիս, հաղորդակցություն և մշակույթ	0302/B57	+		+		+	+	+	+				+				+
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՅԼ ՄՈԴՈՒԼՆԵՐ																	
Մասնագիտական պրակտիկա	0302/B59	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+
Ավարտական աշխատանք	0302/B60	+		+		+	+	+	+				+	+	+	+	+

«ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԸ

Զերծք	Ուսումնական մոդուլի անվանումը	Կրթութեան մեջ	Ուսումնական բեռնվածությունը, ժամ					Կիսամյակներ										Գնահատման ձևը	
			Ընդ.	Կազ.	Գոճ/սեր.	Լար.	Բնդ.	Կրթ.	Կրթ.	Լ.ս.թ	Կրթ.	Լ.ս.թ	Կրթ.	Լ.ս.թ	Կրթ.	Լ.ս.թ	Կրթ.	Լ.ս.թ	
	ԸՆԴԱԾՈՒՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՍԱՍ	40	1320	1674	1416	0	3330	14	16	14	16	8	10	4	6				
	Պարտադիր դասընթացներ	36	1200	195	465	0	540	14	16	14	16	8	10	0	2				
	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1	2	60	30	0	0	30	2	2										Ստ.
	Անգլերեն/Ֆրանսերեն/-1	4	120	0	60	0	60	4	4										Ստ.
	Ռուսերեն-1	4	120	0	60	0	60	4	4										Ստ.
	Քաղ. պաշտպան. և արտակարգ իրավիճ. բնակչ. առաջին բուժօգն.	4	120	30	30	0	60	4	4										Ստ.
	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Անգլերեն/Ֆրանսերեն/-2	4	120	0	60	0	60			4	4								Ստ.
	Ռուսերեն-2	4	120	0	60	0	60			4	4								Ստ.
	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հիմունքներ	2	60	0	30	0	30			2	2								Ստ.
	Էկոլոգիայի և բնապահպանության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Կիրառական վիճակագրություն և տվյալների հետ աշխատանք	2	60	15	15	0	30			2	2								Ստ.
	Իրավունքի հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Փիլիսոփայության հիմունքներ	4	120	30	30	0	60			4	4								Ստ.
	Ֆիզդաստիարակություն	0	120	0	120	0	0	2	2	2	2								Ստ.
	Կամբնտրական դասընթացներ	4	120	60	0	0	60					4	4						
	Տնտեսագիտության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Գործարարության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Քաղաքագիտության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Մշակութաբանության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Կրոնագիտության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Բարոյագիտության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Սոցիոլոգիայի հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Տրամաբանության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Հոգեբանության հիմունքներ	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.
	Բնագիտության ժամանակակից	2	60	30	0	0	30			2	2								Ստ.

Ոուս գրականության պատմություն	4	120	30	15	0	75							4	3						Առ.եզ. զն.
Արևմտահայերեն	6	180	15	60	0	105							6	5						Եզ.զն.
Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն - 1	5	150	30	30	0	90							5	4						Եզ. զն.
ՀԲ Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն - 2	6	180	30	30	0	120							6	4						Եզ. զն.
19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության պատմություն - 2	7	210	75	15	0	120							7	6						Եզ. զն.
Նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմություն - 1	6	180	45	30	0	105							6	5						Առ.եզ. զն.
ՀԲ Հայոց լեզվի պատմություն	7	210	30	60	0	120							7	6						Եզ.զն.
Հայոց լեզվի ոճագիտություն	5	150	15	45	0	90							5	4						Եզ. զն.
ՀԲ Նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմություն - 2	5	150	30	45	0	75							5	5						Եզ. զն.
Հայ գրաքննադատության պատմություն	6	180	60	15	0	105							6	5						Եզ. զն.
ՀԲ Արդի հայ գրականության պատմություն	6	180	60	30	0	90							6	6						Եզ. զն.
Հայ գրականության «հեթանոս» ավանդները	2	60	15	15	0	30							2	2						Առ. եզ. զն.
Սփյուռքահայ գրականություն	2	60	15	15	0	30							2	2						Առ. եզ. զն.
Կամքնարական դասընթացներ	12	360	180	0	0	180							4	4	4	4	4	4		
Հայ գրականություն	2	60	30	0	0	30							2	2						Առ.ընթ.զն.
Հեռուստաքննադատություն																				
Մշակութային լրագրություն																				
Հայ և լոնդիանուր դիցարանություն																				
Հայոց լեզու	2	60	30	0	0	30							2	2						Առ. եզ. զն.
Դարձվածարանություն																				
Հայոց տեղանվանագիտություն																				
Հայերենի իմաստափոխությունը																				
Հայ գրականություն	2	60	30	0	0	30							2	2						Առ.ընթ.զն.
Գեղարվեստական երկի վերլուծության սկզբունքները																				
20-րդ դարասկզբի իրադարձությունները հայ նորագոյն գրականության մեջ																				
Ֆրանսահայ գրականությունը 1920-60-ական թվականներին																				
Հայոց լեզու	2	60	30	0	0	30							2	2						Առ. եզ. զն.
Ժամանակակից հայերենի																				

Կետադրության հիմունքներ																							
Առցանց մեղիս																							
Սոցիալական խնդիրների լրագրություն																							
Հայերենի ուղղագրության պատմություն																							
Հայ գրականություն	2	60	30	0	0	30											2	2		Առ.ընթ. գն.			
Հայ մատենագրություն																							
Նորագոյն շրջանի հայ պոեմը																							
Քննադատության տեսություն																							
Հայոց լեզու	2	60	30	0	0	30											2	2		Առ.ընթ. գն.			
Ժամանակակից հայերենի նորարանությունները																							
Միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգը																							
Մեղիս, հաղորդակցություն և մշակույթ																							
Ռազմական լրագրություն																							
Կրթական այլ մոդուլներ	26	780	0	0	0	780											2	0		26			
Մասնագիտական պրակտիկա	6	180				180														6	Առ.		
Ավարտական աշխատանք	20	600				600														20	Առ.ընթ. գն.		
Ընդամենը	240	7440	2973	2487	0	7200	30	32	32	32	31	32	31	30	32	27	30	25	30	28	26	0	242

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ
ԻԶԵՎԱՆԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԴ**

**ՀՈՒՄԱՆԻԱՄ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ
«ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»
ԾՐԱԳՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՉՆԵՐ**

ԸՆԴԱՆՈՒՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍՍ (ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ)

1. 0305/ B04	2. Ուսուերեն -1	3. 4 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5. 0/60/0	
6.1-ին կիսամյակ	7. Ստուգաքք	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողի մոտ ձևավորել բանավոր և գրավոր խոսքի և երկխոսության կառուցման ունակություններ, ենելով հաղորդակցման հիմնական պահանջմաններից:		
Դասընթացի խնդիրներն են.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ձևավորել զիտելիքներ՝ հիմնված ժամանակակից պատկերացումների վրա: ➤ Վեր հանել թերություններն ու շտկել դրանք: ➤ Խորացնել ուսանողի լեզվական հմտությունները և հաղորդակցման կարողությունները: ➤ Հասունական դարձնել մասնագիտական բառապաշտիքի՝ ուսումնասիրվող թեմաների շրջանակներում: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնելու ծրագրով նախատեսված քերականական նյութը, 2. Ներկայացնելու ծրագրով նախատեսված անհրաժեշտ բառապաշտիք, 3. Կիրառելու ուղղագրության հիմնական սկզբունքները և կանոնները: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարդալու, պատմելու, մեկնաբանելու և վերարտադրելու գեղարվեստական և ձանաչողական բնույթի տեքստեր գրքերից, թերթերից, ամսագրերից: 		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Չարադրելու տեքստ (20 նախադասություն) առաջարկված որևէ թեմայով (իր, ընտանիքի, ուսման, ազատ ժամանակի, հայրենիքի, հայրենի քաղաքի, եղանակի, հետաքրքրությունների և այլն մասին): 2. հասկանալու և կարողանալ սկսելու, շարունակելու և ավարտելու երկխոսությունները: 		
10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկ.		
Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:		
Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և գուգադրելու հմտություններ:		
11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
<ol style="list-style-type: none"> 1. ըննարկում /բանավեճ 2. համագրծակցային աշխատանք 3. Էլեկտրոնային սերող 4. Մտագրի 5. Վերլուծական մեթոդ 6. Խորային կամ բանավոր մեթոդ 7. գրավոր մեթոդ 8. Բացատրական մեթոդ: 		
12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		
Ստուգաքքը անց է կացվում բանավոր և հիմնաված է կիսամյակի ընթացքում տրված ստուգողական աշխատանքների արդյունքների վրա:		
13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.		
Բաժին 1. Հնչյունաբանություն: Զայնավորների և բաղաձայնների դասակարգումը: Արտասանության և հնչերանգային հիմնական նորմերը: Բաժին 2. Բառագիտություն. բառիմաստ, մենիմաստ և բազմիմաստ բառեր: Բառի ուղիղ և փոխաբերական իմաստները: Հոմանիշներ, հականիշներ, համանուններ, հարանուններ: Դարձվածքներ: Բաժին 3. Բառակազմություն, բառի ձևաբանական կազմը /արմատներ, ածանցներ, վերջավորություններ, նրանց ուղղագրությունը/: Բաժին 4. Զևաբանություն. ձևաբանության		

հիմնական միավորները /բառ, ձևույթ/։ Խոսքի մասերի դասակարգումը և նրանց քերականական կարգերը։ Գոյական անուն, քերականական կարգերը, գոյականի ուղղագրությունը։ Ածական անուն, քերականական կարգերը, ուղղագրությունը։ Թվական անուն, քերականական կարգերը, ուղղագրությունը։ Դերանուն, քերականական կարգերը, ուղղագրությունը։ Բայ, քերականական կարգերը, ուղղագրությունը։

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Русский язык. Под общ.ред. Л.М.Мкртчяна. Ереван, изд-во ЕГУ, 2004
2. Учебник по русскому языку. Грамматика. Коммуникация. Речь., П.Б.Балаян, Л.А.Тер-Саркисян, Б.С.Ходжумян, изд-во ЕГУ, Ереван, 2015г.
3. Учебные пособия по специальности.

1.0305/B08	2.Ուսւելին -2	3. 4 ECTS կրետիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.0/60/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Ստուգարք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ապահովել և կատարելագործել ուսանողի բանավոր և գրավոր խոսքի կառուցման ունակությունները և մասնագիտական լեզվի տիրապետումը։		
Դասընթացի խնդիրներն են.		
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ձևավորել գիտելիքներ՝ հիմնված ժամանակակից պատկերացումների վրա: ➤ Վերհանել թերություններն ու շտկել դրանք: ➤ Խորացնել ուսանողի լեզվական հմտությունները և հաղորդակցման կարողությունները: ➤ Հատուկ ուշադրություն դարձնել մասնագիտական բառապաշտիքի՝ ուսումնասիրվող թեմաների շրջանակներում։ 	
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. գործածելու տվյալ մասնագիտության տերմինաժին համակարգը, 2. կառուցելու տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված, հստակ բանավոր և գրավոր խոսք՝ վերլուծությունների, հաշվետվությունների, հետազոտությունների տեսքով, 3. գործածելու մասնագիտական տեքստին հատուկ շարահյուսական կառուցվածքները։ 	
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ընտրելու, վերլուծելու և ադապտացնելու տնտեսագիտության, բնագիտության և հումանիտար ոլորտներից ձեռք բերած հիմնարար միջգիտակարգային գիտելիքները անկանխատեսելի իրավիճակներում արդյունավետ միջմշակութային հաղորդակցման և թարգմանություններ կատարելու նպատակով։ 2. կիրառելու գիտելիքները պրակտիկայում՝ միջմշակութային առնչություններին նպաստելու համատեքստում, ձևակերպելու խնդիրները և դրանց լուծման ուղիները։ 3. վերարտադրելու մասնագիտական տեքստը, նաև ներկայացնելու նրա բովանդակությունը սեղմ և ընդարձակ։ 4. թարգմանելու մասնագիտական տեքստը հայերենից ռուսերեն և հակառակը։ 5. զանազանելու մասնագիտական հատուկ շարահյուսական կառուցվածքները։ 	
գ. բնդիսնրական/փոխանցելի կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. գնահատելու, վերլուծելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը։ 2. օգտվելու տեղեկատվական տարրեր աղբյուրներից, մշակելու և ներկայացնելու տեղեկատվությունը։ 	
10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի։		
Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը։		
Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և զուգադրելու հմտություններ։		
11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. քննարկում /բանավեճ 2. համագործակցային աշխատանք 3. էվրիստիկական մեթոդ 4. մտագրոհ 5. վերլուծական մեթոդ 6. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ 7. գրավոր մեթոդ 	

8. բացատրական մեթոդ:		
12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են. Ստուգարքն անց է կացվում բանավոր և հիմնված է կիսամյակի ընթացքում տրված ստուգողական աշխատանքների արդյունքների վրա:		
13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից. Բաժին 1. Ձևաբանություն: Եերբայ, դերբայական դարձված, ուղղագրությունը: Մակրայ, քերականական կարգեր, ուղղագրությունը: Կապեր, շաղկապներ, մասնիկներ, ձայնարկություններ, քերականական կարգեր, ուղղագրությունը: Բաժին 2. Շարահյուսություն. շարահյուսության հիմնական միավորները /բառակապակցություն, նախադասություն, նախադասության անդամներ/: Պարզ նախադասություն, դասակարգումը, նախադասության գլխավոր և երկրորդական անդամները: Բարդ նախադասություն, դասակարգումը, տեսակները: Բաժին 3. Մասնագիտական տեքստ, կառուցվածքը, տվյալ մասնագիտության տերմինային համակարգը, մասնագիտական տեքստին բնորոշ շարահյուսական կառուցվածքները: Բաժին 4. Մասնագիտական տեքստի թարգմանություն. գիտական տեքստի թարգմանության տեսության հիմնական խնդիրները: Գիտական գեկույցների և մասնագիտական ռեֆերատների կառուցման հիմնական սկզբունքները:		
14.Հիմնական գրականության ցանկ 1. Русский язык. Под общ. ред. Л.М.Мкртчяна. изд.-во ЕГУ, Ереван, 2004. 2. Учебник по русскому языку. Грамматика. Коммуникация. Речь. П.Б.Балаян, Л.А.Тер-Саркисян, Б.С.Ходжумян, изд.-во ЕГУ, Ереван, 2015г. 3. Учебные пособия по специальности.		
1.0305/B15	2. Անգլերեն -1	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5. 0/60/0	
6.1-ին կիսամյակ	7.Ստուգարք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ձևավորել ուսանողների լեզվական գիտելիքները անգլերեն լեզվից՝ լեզվի բոլոր մակարդակներում (կարդալ, գրել, ունկնդրել, խոսել), զարգացնել ուսանողների հաղորդակցական հմտությունները՝ միջմշակութային հաղորդակցման:		
Դասընթացի խնդիրները. ➤ Ներկայացնել տվյալ մասնագիտության ոլորտում խիստ գործածական բառապաշար: ➤ Զարգացնել ձեռք բերված գիտելիքները համապատասխան խոսքային իրավիճակներում:		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝ ա. մասնագիտական գիտելիք և խմացություն		
1. անգիր վերարտադրելու մասնագիտական բառապաշարը, 2. թվարկելու հնչյունական և ուղղախտական կանոնները և բացառությունները, 3. թվարկելու նախադասության տիպերը և դրանց շարադասական հատկանիշները, 4. տարրերելու խոսքի մասերը և դրանց կիրառական առանձնահատկությունները:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. կիրառելու մասնագիտական բառապաշարը և քերականական գիտելիքները՝ ճիշտ բանավոր և գրավոր խոսք կառուցելիս: 2. ընկալելու կարդացած և ունկնդրած նյութի հիմնական բովանդակությունը: 3. կատարելու A1 մակարդակի տեքստերի թարգմանություններ անգլերենից հայերեն և հայերենից անգլերեն:		
գ. քննիանորական/փոխանցելի կարողություններ		
1. տարանջատելու հիմնական տեղեկատվությունը երկրորդականից, 2. իրականացնելու համատեղ աշխատանք թիմում, 3. կիրառելու տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և ներկայացնելու արեգենտացիաներ:		
10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.		
Գ2.Մայրենի և որևէ օտար լեզվով արամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:		
Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
11. Վիճառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
1. հաղորդակցական մեթոդ 2. մտագրու 3. ուսանողական պորտֆոլիո 4. խմբային աշխատանք		

5. գրավոր և բանավոր թարգմանություն
6. աշխատանք տեղեկագրով
7. ռեֆերատ
8. ինքնուրույն աշխատանք:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգաքառը համարվում է ստուգված ուսանողի՝ մոդուլի շրջանակներում ցուցաբերած կամ /և վերջում ներկայացրած աշխատանքների առկայության դեպքում.

- գրավոր և բանավոր թարգմանություններ,
- ռեֆերատ,
- պրեզենտացիա,
- խմբայինաշխատանք,
- ուսանողական պորտֆոլիո (ընթերցանությունը և լսողական ընկալումը ստուգող, գրավոր շարադրանքի վարժություններ):

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Բաժին 1. Հնչյունաբանություն և ուղղախոսություն: Հնչյունների դասակարգումը և արտասանական հատկանիշները: **Բաժին 2.** Քերականություն: Խոսքի մասեր: Շարահյուսություն: **Բաժին 3.** Մասնագիտական բառապաշտիքի և տեքստերի ուսումնասիրություն: Համաշխարհային պատմության հիմնահարցեր: Թարգմանություններ անզերենից հայերեն:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Mkhitaryan, Ye., (2004) Basic English for University Students, YSU Press, Yerevan.
2. Cincotta, Howard (Ed.). (1994). An Outline of American History. United States Information Agency.
3. Kirn, Elaine. (1989). About the U.S.A. United States Information Agency, Materials Branch of the English Language Programs Division.
4. Myers, Sondra (Ed.). (1997). Democracy Is a Discussion: Civic Engagement in Old and New Democracies: The Handbook. New London, CT: Connecticut College.
5. Short, Deborah J., Seufert-Bosco, Margaret, & Grognet, AlleneGuss. (1995). By the People, for the People: U.S. Government and Citizenship. McHenry, IL: Delta Systems Co., Inc.

1.0305/B16	2.Անզերեն 2	3. 4 ECTS կրեդիտ
4.4 ժամ/շաբ.	5. 0/60/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Ստուգարք	

8.Դասընթացի նպատակն է հարստացնել մասնագիտական բառապաշտիքը, խորացնել ուսանողների գիտելիքները և հմտությունները հաղորդակցական բարդ իրավիճակներում:

Դասընթացի նպատակները՝

- ձևավորել գիտական բանավոր և գրավոր հաղորդակցման հմտություններ,
- զարգացնել մասնագիտական հարցերի շուրջ քննարկելու և բանավիճելու կարողությունը,
- հաղորդել գիտելիքներ մասնագիտական նորաբանությունների ոլորտից:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կինք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. թվարկելու պաշտոնական գրագրության ժամանակ անհրաժեշտ սկզբունքները և ներկայացնելու սեփական օրինակները,
2. կազմելու գրավոր և բանավոր շարադրանք՝ օգտագործելով A2 մակարդակին համապատասխան բառապաշտիքը և քերականական կառույցներ,

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. ընկալելու և վերարտադրելու կարդացած և ունկնդրած A2 մակարդակի տեքստերի և երկխոսությունների հիմնական բովանդակությունը,
2. շարադրելու խոսքային իրավիճակին համապատասխան գրավոր և բանավոր պատասխան:
3. կատարելու A2 մակարդակի տեքստերի թարգմանություններ անզերենից հայերեն և հայերենից անզերեն:

գ. բնդիսանության/իռիսանցելի կարողություններ

1. իրականացնելու համատեղ աշխատանք թիմում,
2. կիրառելու տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և ներկայացնելու պրեզենտացիաներ,
3. ներգրավելու ձեռք քերպած գիտելիքները և կարողությունները միջազգային ասպարեզում՝ անզերենը օգտագործելով որպես հետազոտական մասնագիտական առաջնորդացի միջոց:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավիր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. հաղորդակցական մեթոդ
2. մտագրոհ
3. ուսանողական պորտֆոլիո
4. խմբային աշխատանք
5. գրավոր և բանավոր թարգմանություն
6. աշխատանք տեղեկագրով
7. ռեժիսուր
8. ինքնուրույնաշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգաքրքր համարվում է ստուգված ուսանողի՝ մոդուլի շրջանակներում ցուցաբերած կամ/ և վերջում ներկայացրած աշխատանքների առկայության դեպքում.

- գրավոր և բանավորթարգմանություններ,
- ռեժիսուր,
- պրեզենտացիա,
- խմբային աշխատանք,
- ուսանողական պորտֆոլիո (ընթերցանությունը և լսողական ընկալումը ստուգող, գրավոր շարադրանքի վարժություններ, CV, դիմում, մոտիվացիոն նամակ):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Բաժին 1. Պաշտոնական գրագրություն: Ինքնակենսագրություն, մոտիվացիոն նամակ, դիմում: **Բաժին 2.** Մասնագիտական բառապաշարի և տեքստերի ուսումնամիրություն: Հայոց լեզուն և գրականությունը համաշխարհային համատեքստում: Թարգմանություններ հայերենից անգլերեն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Mkhitaryan, Ye., (2004) Basic English for University Students, YSU Press, Yerevan.
2. Cincotta, Howard (Ed.). (1994). An Outline of American History. United States Information Agency.
3. Kirn, Elaine. (1989). About the U.S.A. United States Information Agency, Materials Branch of the English Language Programs Division.
4. Myers, Sondra (Ed.). (1997). Democracy Is a Discussion: Civic Engagement in Old and New Democracies: The Handbook. New London, CT: Connecticut College.
5. Short, Deborah J., Seufert-Bosco, Margaret, & Grognet, AlleneGuss. (1995). By the People, for the People: U.S. Government and Citizenship. McHenry, IL: Delta Systems Co., Inc.

1.0305/B15	2.Ֆրանսերեն – 1	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 ժամ/շաբ.	5.0/60/0	
6.1-ին կիսամյակ	7.Ստուգաքրքր	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ հարստացնել դպրոցում ստացած գիտելիքները՝ շեշտը դնելով ֆրանսերենի հնչյունաբանության, բերականական և բառապաշարի հիմնական առանձնահատկությունների վրա: Այս փուլում ստացած գիտելիքները հիմք են հանդիսանում հետազո՞ւ առավել խորացված ուսումնամիրության համար:		
Դասընթացի խնդիրները՝		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ խորացնել դպրոցում ստացած գիտելիքները՝ շեշտը դնելով ֆրանսերենի հնչյունաբանության, բերականության և բառապաշարի հիմնական առանձնահատկությունների վրա, ➤ ֆրանսերենի բերականական կառուցվածքի և բառապաշարի հիմնական շերտի յուրացման հիման վրա ձևավորել խոսքային հմտություններ և գրավոր տեքստերից օգտվելու ունակություններ, ➤ հանրագումարի բերել ստացված գիտելիքները՝ դրանք ուղղորդելով դեպի համապատասխան մասնագիտական ոլորտները:		

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտականգիտելիք և իմացություն

- Ներկայացնելու ֆրանսերենի արտասանական նորմերը, հնչյունական համակարգը և հնչյունական յուրահատկությունները:
- Ճեղույթի և շարահյուսորեն ճիշտ վերլուծելու բառը և նախադասությունը:

բ. գործնականմասնագիտականկարողություններ

- Ճիշտ արտասանելու ֆրանսերեն հնչյունները և դրանց տառադարձման նշանները:
- Ճիշտ հնչերանգով ճեղույթի հաստատական, հարցական, բացականչական և հրամայական նախադասությունները:
- լսելով՝ հասկանալու և վերաշարադրելու տեքստը, որը պարունակում է յուրացրած բառապաշարը և քերականական նյութը (թույլատրվում է 2-3% անձանոթ բառ):
- առանց բառարանի կարդալու վերաշարադրելու միջին բարդության մասնագիտական տեքստեր:

գ. բնդիքանության/փոխանցելիկարողություններ

- ինքնուրույն կատարելու տեքստի ճեղույթի հասրանական և շարահյուսական վերլուծություն:
- ընկալելու և մեկնաբանելու ֆրանսերենի արտասանական յուրահատկությունները:
- ազատորեն հաղորդակցվելու ֆրանսերենով, ընթերցելու միջին բարդության տեքստեր:
- բառարանի օգնությամբ ընթերցելու գեղարվեստական գրականությունն և մասնագիտական տեքստեր:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկած և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները՝

- անհատական և խմբային առաջադրանքներ
- ընթերցանություն
- քեստ
- ուժերատ
- դիագնոստիկ ստուգում
- շնորհանդես
- ինքնուրույն աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Սուսումնական աշխատանքը նախապես տրված հարցաշարի շրջանակում անցկացվում է բանավոր հարցում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ռիթմիկ խմբեր: Շեշտ: Enchainement. Liaison. **Թեմա 2.** Հատուկ և հասարակ գոյական: Գոյականի սեռը, թիվը: Մերի արտահայտությունը հոդերի և ածանցների միջոցով: **Թեմա 3.** Որոշյալ և անորոշ հոդ: Մասնական հոդը որպես անորոշ քանակ արտահայտելու միջոց: Միաձուված հոդ: Հոդը չօգտագործելու դեպքերը: **Թեմա 4.** Ածական: Ածականի համաձայնությունը գոյականի հետ: Ածականի իմաստի փոփոխություն՝ կախված նրա դիրքից: **Թեմա 5.** Ցուցական, ստացական, հարցական և բացականչական, անորոշ ածականներ: **Թեմա 6.** Թվական: Քանակական և դասական թվականներ և դրանց գործածությունը: **Թեմա 7.** Դերանուն: Անձնական անշեշտ դերանուններ, դրանց գործածությունը որպես ենթակա, ուղիղ և անուղղակի խնդիր: Անձնական շեշտված դերանուններ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Պոպովա Ի. Ի., Կազակովա Ժ. Ա., «Փրանցուսկի յազիկ», Մոսկվա, 2008.
- M. Gregoire, Od. Thievenaz, «Grammaire progressive du français» (Niveauintermédiaire).
- Cl. Miquel, «Communication progressive du français» (Niveaudébutant),
- M. Djoulhakian, R. Meliksonian, A. Mouradian, «Manuel de français», Erevan – 2011.

1.0305/B16	2.Ֆրանսերեն-2	3.4 ECTS կրեմիս
4.4 ժամ/շաբ.	5.0/60/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Սուսումնական աշխատանքը	
8. Դասընթացի նպատակները		
Ֆրանսերենի քերակականական կառուցվածքի և բառապաշարի հիմնական շերտի յուրացման հիման վրա ձևավորել խոսքային հմտություններ և գրավոր մասնագիտական տեքստերից օգտվելու ունակություններ:		
Դասընթացի ինտերները.		
➤ Խորացնել նախորդ կիսամյակում ստացած գիտելիքները՝ շեշտը դնելով ֆրանսերենի		

- հնչյունաբանության,քերականության և բառապաշտի հիմնական առանձնահատկությունների վրա,
- Ֆրանսերենի քերականական կառուցվածքի և բառապաշտի հիմնական շերտի յուրացման հիման վրա ձևավորել խոսքային հմտություններ և գրավոր տեքստերից օգտվելու ունակություններ,
- Հանրագումարի բերել ստացված գիտելիքները՝ դրանք ուղղորդելով դեպի համապատասխան մասնագիտական ոլորտները:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու ֆրանսերենի արտասանական նորմերը, հնչյունական համակարգը և հնչյունական յուրահատկությունները,
2. ձևաբանորեն և շարահյուսորեն ճիշտ վերլուծելու բառը և նախադասությունը:

բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Ճիշտ արտասանելու ֆրանսերեն հնչյունները և դրանց տառադարձման նշանները,
2. Ճիշտ հնչերանգով ձևակերպելու հաստատական, հարցական, բացականչական և հրամայական նախադասությունները,
3. լսելով՝ հասկանալու և վերաշարադրելու տեքստը, որը պարունակում է յուրացրած բառապաշտը և քերականական նյութը (թույլատրվումէ 2-3% անծանոթ բառ),
4. առանց բառարանի կարդալու և վերաշարադրելու միջին բարդության մասնագիտական տեքստեր:

գ. Քննիանություններ

1. ինքնուրույն կատարելու տեքստի ձևաբանական և շարահյուսական վերլուծություն,
2. ընկալելու և մեկնաբանելու ֆրանսերենի արտասանական յուրահատկությունները,
3. ազատորեն հաղորդակցվելու ֆրանսերենով, ընթերցելու միջին բարդության տեքստեր,
4. բառարանի օգնությամբ ընթերցելու գեղարվեստական գրականություն և մասնագիտական տեքստեր:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ2.Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հարցորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11.Վիրավորմ են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձեերն ու մեթոդները՝

1. անհատական և խմբային առաջադրանքներ
2. ընթերցանություն
3. թեսու
4. ռեֆերատ
5. դիագնոստիկ ստուգում
6. շնորհանդես
7. ինքնուրույնաշխատանք:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգարք. Նախապես տրված հարցաշարի շրջանակում անց է կացվում բանավոր հարցում:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

- Թեմա 1.** Գոյականների իգական սերի կազմության տարրեր միջոցների դասակարգում՝ քերականորեն, ձևաբանորեն, բառային: Երկու սեռ ունեցող գոյականներ: **Թեմա 2.** Միայն հոգնակի թվով գործածիքը գոյականներ. Բաղադրյալ գոյականների հոգնակի թվի կազմությունը: **Թեմա 3.** Անորոշ դերանվանական ածականներ: **Թեմա 4.** Հարաբերական դերանուններ. Դրանց ձեերը և գործածությունը նախադասության մեջ: **Թեմա 5.** Բայ: Եղանակավորման քերականական արտահայտությունը: **Թեմա 6.** Ֆրանսերեն լեզվի խոնարհման բնութագիրը: Եղանակների կազմությունը և գործածությունընթանադասություններում: **Թեմա 7.** Նախյինների համակարգային բառակարգում: Տարբեր արարելություններ արտահայտություններ:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Попова И. Н., Казакова Ж. А., «Французский язык», Москва, 2008
2. M. Gregoire, Od. Thievenaz, «Grammaire progressive du français» (Niveauintermédiaire).
3. Cl. Miquel, «Communication progressive du français» (Niveaudébutant),
4. M. Djoulhakian, R. Meliksntian, A. Mouradian, «Manuel de français», Erevan ,2011.

1.0304/ B01	2.Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30 / 0/ 0	
6.1-ին կիսամյակ	7.Ստուգարք	

8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսումնասիրել հայ ժողովրդի պատմությունը՝ ծագումից մինչև 17-րդ դարն ընկած ժամանակահատվածը։ Այդ նպատակով նախ տրվում է նախագիտելիք Հայկական լեռնաշխարհի պատմական աշխարհագրության, համապատասխան ժամանակաշրջանների պատմության սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ, որից հետո ներկայացվում է պատմությունը՝ գիտական բարձր մակարդակով։ Դասընթացում ոչ միայն ներկայացվում են փաստերն ու իրադարձությունները, այլև տրվում է դրանց վերլուծությունը, ինչն անհրաժեշտ է պատմությունից դասեր քաղելու և այն հանուն ՀՀ քաղաքական լավագույն ապագայի կերտման նպատակով։ Առանձին թեմաներով ուսումնասիրվում են հայ հոգևոր և նյութական մշակույթը, Հայաստանի պետական կառավարման համակարգերը, տնտեսությունը, որոնք ևս ունեն թե՝ ճանաչողական, թե՝ կիրառական նշանակություն։

Դասընթացի խնդիրները.

- Զեսավորել հստակ պատկերացում հայոց հին և միջնադարյան պետականությունների առանձնահատկությունների, զարգացման ընթացքի և փուլերի մասին։
- Զեսավորել պատմական փաստերը համարելու, երևոյթները համակողմանի գնահատելու կարողություն։
- Ապահովել գիտելիքներ և հիմք հետազա դասընթացների հետ տրամաբանական կամ պատճառահետևանքային կապ ապահովելու համար։

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիքի և իմացություն

1. Վերարտադրելու հայոց պատմության համապատասխան ժամանակաշրջանների պատմությանը վերաբերող հիմնական փաստական նյութը,
2. Նկարագրելու հայոց պատմության համապատասխան ժամանակաշրջանների գլխավոր իրադարձությունները,
3. Ներկայացնելու համապատասխան ժամանակաշրջանում ստեղծված հոգևոր և նյութական մշակույթի արժեքները, լրտաբանելու Հայաստանի պետական կառավարման համակարգերը, տնտեսության, ռազմական և այլ բնագավառներ ու նվաճումները,

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. բացահայտելու պատմական տվյալ ժամանակահատվածի իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը,
2. արժենորելու պատմական տվյալ ժամանակահատվածի կարևոր իրադարձությունները՝ համաշխարհային պատմության համատեքստում,
3. արժենորելու ինչպես նախաքրիստոնեական, այնպես էլ քրիստոնեական դարաշրջաններում ստեղծված մեր մշակութային արժեքները,

գ. քննիչական/փոխանցելի կարողություններ

1. տարբերակելու և գնահատելու մեր պատմության բնորոշ առանձնահատկությունները, ինչը ևս հնարավորություն կտա քաղաքական կողմնորոշում ունենալու ներկայում և ապագայում,
2. բանավիճելու։

10. Դասընթացը ձևագործում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի։

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ։

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը։

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը։

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. սեմինար
3. ռեֆերատ
4. անհատական և խմբային առաջադրանքներ։

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգարք. Նախապես տրված հարցաշարի շրջականում անցկացվում է բանավոր հարցում։

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայաստանը հնագույն շրջանում։ **Թեմա 2.** Հայաստանի հին շրջանի պատմությունը. Վանի թագավորությունը /Ք.ա. 9-6-րդ դդ/։ Երվանդունիների թագավորությունը։ **Թեմա 3.** Մեծ Հայքի թագավորության վերելքը Արտաշեսյան շրջանում։ **Թեմա 4.** Արշակունիների թագավորությունը։ **Թեմա 5.** Հայաստանը վաղ միջնադարում։ **Թեմա 6.** Հայաստանը զարգացած միջնադարում։ **Թեմա 7.** Հայաստանը ուշ միջնադարում։

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Հայոց պատմություն, (Հր. Սիմոնյանի խմբագրությամբ), Երևան, 2012:
- Հայ ժողովրդի պատմություն, (Ստ. Մելիք-Բախչյանի խմբագրությամբ), Երևան, 1975:
- Հայոց պատմություն, հիմնահարցեր, (Հր. Սիմոնյանի խմբագրությամբ), Երևան, 2000:
- Հայոց պատմություն, (Պողոսյան Ս., Ասրյան Ա.), Երևան, 2009:

1. 0304/B05	2.Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2	3. 2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5. 30/0/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Սուուզարք	

8.Դասընթացի նպատակներ: Ենթադրություն՝ 17-րդ դարից մինչև մեր օրերը ընկած ժամանակահատվածը։ Այդ նպատակով նախ տրվում է նախագիտելիք համապատասխան ժամանակաշրջանների պատմության սկզբնալրյուրների վերաբերյալ, որից հետո ներկայացվում է պատմությունը՝ գիտության ամենավերջին ձեռքբերումների մակարդակով։ Դասընթացում ոչ միայն ներկայացվում են փաստերն ու իրադարձությունները, այլև տրվում է դրանց վերլուծությունը, ինչն անհրաժեշտ է պատմությունից դասեր քաղելու և այն հանուն մեր ապագայի կառուցման գործածելու նպատակով։ Առանձին թեմաներով ուսումնասիրվում են հայ հոգևոր և նյութական մշակույթը, Հայաստանի պետական կառավարման համակարգերը, տնտեսությունը, որոնք ևս ունեն թե՛ ճանաչողական, թե՛ կիրառական նշանակություն։ Հայոց պատմությունը դիտարկվում է համաշխարհային պատմության համատեքստում։

Դասընթացի խնդիրները.

- Զնավորել հստակ պատկերացում հայոց նոր և նորագույն պատմության առանձնահատկությունների, զարգացման ընթացքի և փուլերի մասին։
- Զնավորել պատմական փաստերը համադրելու, երևոյթները համակողմանի գնահատելու կարողություն։
- Ապահովել գիտելիքներ և հիմք հետազա դասընթացների ուսումնասիրման, քննարկման և ներկայացման համար։

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկական գիտելիք և իմացություն

- Վերարտադրելու հայոց պատմության համապատասխան ժամանակաշրջանների պատմությանը վերաբերող հիմնական փաստական նյութը։
- Նկարագրելու հայոց պատմության համապատասխան ժամանակաշրջանների գլխավոր իրադարձությունները։

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- բացահայտելու պատմական տվյալ ժամանակահատվածի իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը։
- արժնորելու պատմական տվյալ ժամանակահատվածի կարևոր իրադարձությունները՝ համաշխարհային պատմության համատեքստում

գ. բնդիսանցական/փոխանցելի կարողություններ

- տարբերակելու և գնահատելու մեր պատմության որոշակի օրինաչափությունները, ինչը ևս հնարավորություն կտա ապագայում ճիշտ կողմնորոշվելու։

10.Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկական գիտելիք և իմացություն է ստուգում կատարելու համար։

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ։

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը։

Գ6.Ստեղծագրութափար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը։

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- սեմինար
- ուժեղագույն
- անհատական և խմբային առաջադրանքներ։

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Սուուզարք. Նախապես տրված հարցաշարի շրջականում անցկացվում է բանավոր հարցում։

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ ազատագրական շարժումները 16-18-րդ դարերում: **Թեմա 2.** Ուսուսատանի ներթափանցումը Անդրկովկաս 19-րդ դարի սկզբին: **Թեմա 3.** Հայկական հարցի միջազգայնացումը: **Թեմա 4.** Ազատագրական խմբակների, կազմակերպությունների ու բաղաքական-ազգային կուսակցությունների ձևակորումը: **Թեմա 5.**

Ազգային-ազատազրական զինված պայքարի փուլը: **Թեմա 6.** Իրավիճակը Հայաստանը 20-րդ դարի սկզբին: Արևմտահայության Մեծ Եղեռնը և ինքնապաշտպանական մարտերը: **Թեմա 7.** Հայաստանը 1917թ. ռուսական հեղափոխությունների շրջանում: **Թեմա 8.** Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920թթ.: **Թեմա 9.** Խորհրդային Հայաստանը 1920-1991թթ.: **Թեմա 10.** Հայաստանի Երրորդ Հանրապետությունը: **Թեմա 11.** Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Հայոց պատմություն, (Հր. Սիմոնյանի խմբագրությամբ), Երևան, 2012:
2. Հայ ժողովրդի պատմություն, (Ստ. Մելիք-Բախչյանի խմբագրությամբ), Երևան, 1975:
3. Հայոց պատմություն. հիմնահարցեր, (Հր. Սիմոնյանի խմբագրությամբ), Երևան, 2000:
4. Հայոց պատմություն, (Պողոսյան Ս., Ասրյան Ա.), Երևան, 2009:

1.0104/B12	2.Կիրառական վիճակագրություն և տվյալների հետ աշխատանք	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.15/15/0	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Սոուզարք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ծանոթացնել կիրառական վիճակագրության հիմնական մեթոդների հետ, սովորեցնել ուսանողներին կիրառել վիճակագրության մեթոդները գործնական խնդիրներ լուծելու համար, ծանոթացնել ուսանողներին կիրառական վիճակագրության տարբեր բաժինների հետ:		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկական վիճակի պահպան և համապատասխան հաճախությունների այունապատկերը:		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Զնակերպելու վիճակագրական խնդիրներ:		
2. Կառուցելու նմուշին համապատասխան հաճախությունների այունապատկերը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Վերլուծելով առկա տվյալները՝ կատարելու վիճակագրական հետևողություններ:		
2. Ստանալու տարբեր բնութագրիչների գնահատականներ:		
գ. բնդիսներական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Համակարգելու և վերլուծելու ստացած տեղեկատվությունը և կատարելու հետևողություններ:		
10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկական վիճակի պահպան և համապատասխան հաճախությունների առաջակացնելու համար պահպանական մասնագիտական էքիվայի նորմերը:		
Գ2.Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ձիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավիր խոսքը, պահպանական մասնագիտական էքիվայի նորմերը:		
Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:		
11.Վիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
1. դասախոսություն		
2. գործնական պարապմունք		
3. ինքնուրույն խատանքներ		
12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		
Ստուգարքն անց է կացվում բանավոր:		
13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.		
Թեմա 1. Նկարագրական վիճակագրություն: Թեմա 2. Նմուշային եղանակ: Թեմա 3. Գնահատման տեսություն: Թեմա 4. Միջակայքային գնահատականներ:		
14.Հիմնական գրականության ցանկ.		
1. Ահարոնյան Ն., Խրայելյան Ե., Հավանականությունների տեսության խնդրանքիրք, ԵՊՀ, Երևան, 2016.		
2. Գասպարյան Կ.Վ., Վիճակագրության խնդիրների ժողովածու, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2017:		
3. Հարությունյան Ե. և այլք, Հավանականություն և կիրառական վիճակագրություն, Երևան, 2000:		
4. Իվченко Գ.Ի., Մедведев Յ.Ի., Մաթեմատիկական տեսություններ, 2014.		

1.0304/B13	2.Իրավունքի հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Սոուզարք	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողին սովորեցնել հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտների օրենսդրական կարգավորման հիմունքները, ստացած իրավական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ, ինչպես նաև ձևավորել իրավական աշխարհայացք ու մշակույթ:		
Դասընթացի խնդիրներ.		
➤ Ձևավորել կայուն գիտելիքներ իրավունքի տեսության և իրավունքի առանձին ճյուղերի վերաբերյալ:		
➤ Ձևավորել մասնագիտական գործունեության մեջ նորմատիվ իրավական ակտերի, իրավաբանական փաստաթղթերի կիրառման կարուղություններ ու ունակություններ:		

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- սահմանելու իրավագիտության հիմնական հասկացությունները, կատեգորիաները, ինստիտուտները և տերմինները,
- ներկայացնելու հայկական իրավունքի և օրենսդրության համակարգի կառուցվածքը, իրավական նորմերի առանձնահատկությունները և նրանց տեսակները, նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգը,
- մեկնաբանելու իր մասնագիտական ոլորտում իրավաբանական տերմինաբանությունը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- կիրառելու իրավական ակտերը, իրավաբանական փաստաթղթերը իր մասնագիտական գործունեության մեջ,
- վերլուծելու իրավական նորմը՝ այն կիրառելով կոնկրետ իրավիճակներում,
- վերլուծելու և համակարգելու իրավական տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն հայթայթելու և կիրառելու հմտություններ:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- ուժեքատ
- գեկուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգարք. Նախապես տրված հարցաշարից անց է կացվում բանավոր հարցում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Պետության և իրավունքի տեսություն: **Թեմա 2.** Սահմանադրական իրավունք: **Թեմա 3.** Քաղաքացիական իրավունք: **Թեմա 4.** Քրեական իրավունք: **Թեմա 5.** Աշխատանքային իրավունք: **Թեմա 6.** Ընտանեկան իրավունք: **Թեմա 7.** Տեղական ինքնակառավարում: **Թեմա 8.** Վարչական իրավունք: **Թեմա 9.** Դատավարական իրավունք: **Թեմա 10.** Արդարադատություն, դատախազություն և նոտարիատ: **Թեմա 11.** Կրթության, գիտության, մշակույթի և սոցիալական ոլորտի ՀՀ օրենսդրություն: **Թեմա 12.** Միջազգային իրավունք:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Այվազյան Վ., Մարդու իրավունքներ, Երևան, 2002:
- Առաքելյան Ս., Գարուզյան Ա., ՀՀ քրեական իրավունք, Երևան, 2003, 2006:
- Բարսեղյան Տ., ՀՀ քաղաքացիական իրավունք, Երևան, 2000:
- Դիլանյան Ա., ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 1999:
- Ղարախանյան Գ., Ընտանեկան իրավունք, Երևան, 2001:
- Քոչարյան Վ., Միջազգային իրավունք, Երևան, 2002:

1.0304/ B10	2.Փիլիսոփայության հիմունքներ	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.30/0 /30	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Ստուգարք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ներկայացնել փիլիսոփայության հիմնական օրենքները, կատեգորիաներն ու սկզբունքները, կեցության և իմացության էությունը, հիմնական ձևերն ու նրանց գարգացման օրինաչափությունները, որոնք թույլ են տալիս կերտել ազգային նկարագրով և գիտական աշխարհայացքով զինված մարդ, ձևավորել փիլիսոփայական մտածողության այն մակարդակը, որն անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր կրթված և լավ մասնագետի համար:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Բացահայտել փիլիսոփայության հիմնական օրենքները, կատեգորիաներն ու սկզբունքները: ➤ Բացատրել կեցության և իմացության էությունը, հիմնական ձևերն ու նրանց գարգացման օրինաչափությունները: ➤ Հիմնարար գիտությունների տվյալների փիլիսոփայական մեկնաբանությունների միջոցով աջակցել ուսանողի համակարգված աշխարհայացքի, քաղաքակրթական գարգացումների, արդի 		

միտումներին և այդ համատեքստում ազգային մրցունակ համակարգի մասին պատկերացումների ձևավորմանը:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- սահմանելու կեցության համբուղանուր օրենքները, կատեգորիաները, հիմնական ձևերն ու առանձնահատկությունները,
- բացահայտելու ճանաչողության, գիտության էության առանձնահատկությունները,
- ներկայացնելու աշխարհի և նրանում մարդու տեղի ու դերի փիլիսոփայական հայեցակարգի ընդհանուր և տարբերակիչ առանձնահատկությունները, ճշմարտության և մոլորության, գիտելիքների և հավատի, ռացիոնալ և իռացիոնալ սահմանազատման փիլիսոփայական մեթոդաբանության դերն ու նշանակությունը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- տարբերելու գիտականը ոչ գիտականից, ճշմարիտը կերծից, էականը ոչ էականից,
- վերլուծելու հասարակական կանոնում տեղի ունեցող գործնքացները և դրանց պատճառահետևանքային կապերը,
- կողմնորոշվելու մարդ-մարդ և մարդ-բնություն փոխհարաբերություններում:

գ. ընթանրական/փոխանցելի կարողություններ

- տեղին և ժամանակին գործածելու փիլիսոփայական մտածողության կոնցեպտուալ ապարատը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- սեմինար
- քննարկում
- գեկուցում
- ուժեկատ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար ստուգաքննություն կամ անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով: Ուսանողին տրվում է 4 հարց դասընթացի բովանդակությունից, որոնց բավարար պատասխանի դեպքում ստուգաքննությունը համարվում է հանձնված:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Փիլիսոփայության առարկան: Թեմա 2. Կեցություն և մատերիա: Թեմա 3. Դիալեկտիկա: Թեմա 4.

Բնություն: Թեմա 5. Մարդ և պրակտիկա: Թեմա 6. Գիտակցություն և ճանաչողություն: Թեմա 7. Գիտություն: Թեմա 8. Հասարակություն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Դավիթ Անհաղթ, Երկեր, Երևան, 1980:
- Բրուտյան Գ., Իմաստասիրական երկխոսություններ, Հ. 1, Երևան, 1987:
- Բրուտյան Գ., Իմաստասիրական երկխոսություններ, Հ. 2, Երևան, 1987:
- Գարրիելյան Հ., Հայ փիլիսոփայության պատմություն, Երևան, 1980:
- Կյուրեղյան Է., Փիլիսոփայություն, Երևան, 2004:
- Փիլիսոփայության բառարան, Երևան, 1975:

1.0104/B09	2. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հիմունքներ	3. 2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.0/30/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7. Ստուգաքննություն	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողի մոտ ձևավորել անհրաժեշտ գիտելիքներ համակարգիչների տեխնիկական և ծրագրային պահովման մասին, զարգացնել համակարգչից օգտվելու հմտություններ, որոնք կիրառվեն ուսումնառության ընթացքում, առօրյայում, շարունակական կրթության ընթացքում, ստեղծել անհրաժեշտ հիմքեր համակարգչի օգնությամբ մասնագիտության մեջ գործնական հետազոտություններ ու վերլուծություններ կատարելու համար:		
Դասընթացի խնդիրները.		

- Ուսանողներին ծանոթացնել համակարգչի կառուցվածքին, համակարգային և կիրառական ծրագրերին:
- Մեկնաբանել փաստաթղթերի գեղարվեստական ձևավորման ոճերը, շրիֆտատեսակները, խմբագրման հնարավորությունները:
- Բացահայտել ժամանակակից համակարգչի դերն ու կարևորությունը հումանիտար մասնագիտությունների մեջ:
- Կատարել տրամաբանական արտահայտություններ Excel համակարգով խնդիրներ լուծելու համար:
- Հստ կատարած հաշվարկների ստացված տվյալների կառուցել գրաֆիկներ, տեսակավորել:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. թվարկելու համակարգչի կառուցվածքը և նշելու աշխատանքի հիմնական սկզբունքները,
2. ընտրելու ոճեր, շրիֆտատեսակներ, շաբլոններ word տեքստային խմբագրով փաստաթղթեր ձևավորելու համար,
3. վերարտադրելու և ստեղծելու էլեկտրոնային աղյուսակ,
4. ուսանողը ունակ կլինի ընտրել և ներկայացնել Power Point համակարգի հնարավորությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. օգտագործելու օպերացիոն համակարգի հնարավորությունները,
2. կատարելու իր թղթավարությունը Microsoft Word տեքստային խմբագրիչով,
3. էլեկտրոնային աղյուսակով կատարելու հաշվարկային աշխատանքներ կիրառելով ստանդարտ ֆունկցիաներ և տրամաբանական գործողություններ,
4. կիրառելու Power Point ծրագիրը գեկուցումների, ուժեղացների, կուրսային և ավարտական աշխատանքների ցուցադրման համար:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմեր:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հարորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գույզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. փոքր խմբերում տարբեր հարցադրումներ և քննարկումներ,
2. լաբորատոր աշխատանքներ,
3. տնային, ինքնուրույն և ստուգողական աշխատանքներ և խմբային նախագծեր.

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Սոուլաքք. Թեսարք, առաջադրանքը, խնդիրը կամունքերատը. գնահատվումէ «Բավարար», եթեկատարելէ 50% և ավելի:

1. Ուսանողը շնորհանդեսի ուղեկցությամբ Power Point ծրագրով ներկայացնում է հանձնարարված ինքնուրույն աշխատանքները:
2. Ուսանողը հանձնում է ուսումնառության ողջ ընթացքում ստացած գիտելիքների վերաբերյալ ուժեղացներ:
3. Ուսանողը տեղում կատարում է առաջադրանք, որը բաղկացած է MS Word և Excel – ծրագրերի թեսքերից:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.

Թեմա 1. Համակարգչի կառուցվածքը և աշխատանքի հիմնական սկզբունքները.

Համակարգչի կառուցվածքը և աշխատանքի հիմնական սկզբունքները: ԷջՄ-ի հիմնական հանգույցները: հիշասարք, պրոցեսոր, ներածման և արտածման սարքեր: ԷջՄ-ի ծրագրային ապահովումը: Ֆայլ, Փայլի անվանում. Ֆայլի ճանապարհ: Հիշողության չափման միավորները:

Թեմա 2. Microsoft Word փաստաթղթերի ստեղծում և ձևավորում.

Փաստաթղթերի ստեղծում և ձևավորում: Տարի բնութագրերը: WordArt-ի տեղադրում: Նրա հետ աշխատելու գործիքներ: Formatting պանելիք գործիքները: Աշխատանք Tab-երի հետ: Պարագրաֆ, նրա բնութագրերը: Էջի պարամետրերի տեղադրում: Եզրագծերի և ֆոնի տեղադրում, տեքստերի խմբագրում (բլոկների պատճենում, տեղափոխում, տեղադրում): Փաստաթղթերի նախնական դիտարկում և տպում: Տեքստերի սիստեմի ուղղում, որոնում, փոխարինում: Էջի համարների տեղադրում: Drawing ուժիմ: Աշխատանք AutoShapes-երի հետ: Աղյուսակների տեղադրում::

Թեմա 3. Microsoft Excel էլեկտրոնայինադյուսակներ

Microsoft Excel էլեկտրոնային աղյուսակային համակարգի պատուհանի կառուցվածքը: Բջիջներ: Տվյալների ներմուծում, խմբագրում, ֆորմատավորում: Բջջի հասցեների տիպերը: Ներմուծման ավտոմատացում:

Տրամարանական գործողություններ, ֆունկցիաներ: Տվյալների տեսակավորում՝ Filter, Sort ռեժիմները:

Թեմա 4. Microsoft PowerPoint ներկայացման ստեղծում:

Ներկայացումների ստեղծում: Անհմացիաների և ոճերի հաղորդում սահիկներին: Զայնային, լրացնելու ոճերի հաղորդում սահիկներին: Դիմումի ձևավորում: Ավտոմատացման սահիկների միջև անցումը: Ներկայացումն ինտեգրել այլ թվայնացված միջոցների հետ:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Հովակիմյան Ս., Սարգսյան Ս., Խաչոյան Լ., Խապիրյան Ն., Մանուկյան Ա., Մկրտչյան Ն., Համակարգչային գրագիտություն, Մերուդական ձեռնարկ, Երևան, 2012:
- Տիխոմիրօվ Ա., Պրոքդի Ա.Կ., Կոլոսկօվ Պ.Բ., Կլենդրօվա Ի.Ա. և այլ. MicrosoftOffice 2007, Հայկա և Տեխնիկա, Էլ. Կույտ, 2008.
- Զանփոլարյան Բ., Քոմիջութերային կիրառական տեխնոլոգիաների հիմունքները, ՀՊՃՀ, Երևան, 2000:

1.0105/B 07	2.Էկուոգիայի և բնապահպանության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեյխ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/ 0/ 0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Ստուգաքք	
8.Դասընթացի նպատակներ:		
Էկուոգիայի և բնապահպանության հիմունքների ուսումնասիրել կառուցվածքի տեսական հիմնահարցերը և «մարդկան ստուգություն» համակարգում նրանց փոխազդեցությունը, ինչպես նաև պատրաստել որակյալ մասնագետներ, որոնք կարող են գնահատել շրջակա միջավայրի աղտոտման աստիճանը, որպես հասարակության գործունեության արդյունք և նախազգուշացնելու կամ կանխարգելելու անթրոպոգեն գործունեության ոչ ցանկալի հետևանքները: Նպաստել հասկանալու էկուոգիական հիմնախնդիրների էությունը և զարգացնել այդ խնդիրները լուծելու ունակությունը:		
Դասընթացի խնդիրներ՝		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողներին տալ հիմնարար գիտելիքներ՝ էկուոգիայի հիմնական հասկացությունների և օրենքների, էկուոգիական համակարգերի և գործընթացների, շրջակա միջավայրի էկուոգիական հնարավորությունների, բնական և տեխնոգեն միջավայրերի, ժամանակակից զարգացման տենդենցների, էկուոգիական մշակույթի, որպես գործոնի ձևավորման, էկուոգիական ճգնաժամերի, էկուոգիայի բնագավառում միջազգային իրավական նորմերի, Հայաստանի Հանրապետությունում գործող էկուոգիական օրենսդրության մասին: ➤ Ուսանողների մոտ զարգացնել հմտություններ բնագիտությունից, էկուոգիայից, բնապահպանությունից՝ ձևավորելով դիտարկելու, ստեղծագործելու, հետազոտելու ունակությունները, տրամաբանական և գիտական լեզվամտածողությունները, եզրակացություն անելու կարողությունները: ➤ Դաստիարակել քաղաքացիական դիրքորոշում և պատասխանատվություն՝ մարդկության և բնական միջավայրի նկատմամբ: 		

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կիրակի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և խմացություն

- սահմանելու էկուոգիայի հիմնական հասկացությունները, էկուոգիական հիմնական և կարևոր օրենքները, սկզբունքները, օրինաչափությունները և կանոնները,
- նշելու շրջակա միջավայրի զարգացման կոնցեպցիաները և թվարկելու մթնոլորտի, ջրոլորտի և հողոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցություն ունեցող աղտոտող նյութերը և ներկայացնելու նրանց վերլուծության մեթոդները,
- բացատրելու, թե ի՞նչ ազդեցություն կարող է ունենալ բնակչության վրա շրջակա միջավայրի աղտոտման հետևանքները:

բ.գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Էկուոգիական գնահատական տարրություն ունակություն,
- նախազգուշական միջոցառումներ ներկայացնելու գերծ պահելու շրջակա միջավայրը էկուոգիական աղետներից,
- անցկացնելու մոնիթորինգ և գնահատելու տարածաշրջանի էկուոգիական իրավիճակը, համապատասխան եզրակացություն տալ այն նպաստող գործոնների մասին, որոնք կբարելավեն տարածաշրջանի էկուոգիան:

գ. բնդիանրական/իռինանցելի կարողություններ

- ցուցաբերելու ինքնուրույն ուսումնասիրելու ունակություն,
- հետազոտություններ անելու, ստացած տեղեկությունը արհեստավարժ օգտագործելու խնդիրների լուծման նպատակով,
- տիրապետելու կանխատեսման մեթոդին, թե այս կամ այն գործոնը, ինչպիսի ազդեցություն կարող է ունենալ տվյալ էկոհամակարգի վրա:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Պասիվ դասախոսություն

2. Ակտիվ դասախոսություն

✓ *հարցուպատասխան*

✓ *զրոյց*

3.Ինտերակտիվ դասախոսություն

✓ *«PowerPoint» համակարգչայինծրագրովվերակազներիցուցադրում*

✓ *հարցուպատասխան*

✓ *բանավեճ*

✓ *զրոյց*

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1. Բանավոր քննում ըստ նախապես ներկայացված հարցաշարի կամ դասախոսի կողմից առաջադրված թեմայով ռեժիսուրի գեկուցում:

2. Այնուանունները, որոնք ամբողջական դասընթացի մաս կազմող 5 և ավելի թեմաներից կամ ինքնուրույն աշխատանքների թեմաներից գնահատվել են «ստուգված», ապա ստանում են «Ստուգված»:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.

Թեմա 1. Էկոլոգիայի համառոտ պատմությունը: Էկոլոգիայի կառուցվածքը, առարկան և օբյեկտը: Լիբիդի, մինիմումի, Վիլյամի գործոնների անկախության և Շելֆորդի տողերանսության օրենքները: **Թեմա 2.**

Էկոհամակարգի գործունեության սկզբունքները: Էկոհամակարգի կառուցվածքը: Պրոդրոցենտներ, կոնսուլենտներ, ռեդուցենտներ /ավտոտրոֆներ, հետերոտրոֆներ/: **Թեմա 3.** Օրգանիզմների գոյության միջավայրը և պայմանները: Կենսական, ոչ կենսական, մարդածին, սահմանափակող գործոններ: Օրգանիզմների հարմարվելը միջավայրի պայմաններին: **Թեմա 4.** Էներգիայի և նյութերի հոսքը էկոհամակարգում: Էկոհամակարգերի էներգետիկական դասակարգումը: Էներգիայի և նյութերի փոխանցումը էկոհամակարգերում, էներգիայի կորուստները սննդային շղթաներում: Ազոտի, ֆոսֆորի, ծծմբի, ածխածնի շրջանառությունը: **Թեմա 5.** Մարդու առողջության էկոլոգիական ասպեկտները: Միջավայրի քիմիական, կենսաբանական աղտոտումը, միջավայրի աղտոտումը սննդամբերքների աղտոտումը: Գյուղատնտեսական և ուրբանիստական համակարգերը: **Թեմա 6.** Անսպառ և սպառվող պաշարները: Մարդու ազդեցությունը կենսոլորտի վրա: Արդյունաբերության առաջընթացը և բնապահպանության հիմնախնդիրները: Արդյունաբերության էկոլոգիացման սկզբունքները: **Թեմա 7.** Քարոզութիւն կառուցվածքը: Մթնոլորտի կառուցվածքը, նշանակությունը: Զուրը երկրի վրա և նրա հատկությունները: Կենսոլորտի կառուցվածքը: Հողը, նրա կառուցվածքը և նշանակությունը բնության մեջ: **Թեմա 8.**Պոպուլյացիայի բնութագիրը, ծնելիություն և մահացություն, պոպուլյացիայի սեռային կազմը, պոպուլյացիայիների միջև գոյություն ունեցող փոխագրեցությանձևերը, գիշատիչ-զոհ փոխհարաբերությունը: **Թեմա 9.** Մթնոլորտային օդի աղտոտման հիմնական աղբյուրները և դրա էկոլոգիական հետևանքները: Զրոյութիւն վրա մարդածին բացասական ազդեցությունները: Քարոզութիւն և բնահողի վրա մարդածին բացասական ազդեցությունները: Երկրի կլիմայի փոփոխության և անապատացման հիմնախնդիրները:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Գրիգորյան Կ., Եսայան Ա., Ժամհարյան Հ., Խոյեցյան Ա., Մովսեսյան Հ., Փիրումյան Գ., Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմունքներ, Երևան, 2010:

2. Գրիգորյան Ա., Աղասյան Ա., ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների համակարգի ներկա վիճակը, Երևան, 2008:

3. Մելքոնյան Լ., Գալստյան Ս., Բնապահպանության հիմունքներ: Ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2010:

4. Շահինյան Ս., Թամրազյան Ն., Էկոլոգիա, Երևան, 2002:

5. Валова В.Д. Основы экологии: Учебное пособие.-5-е изд., Москва, 2005.

1.0001 /B02, B06	2.Ֆիզիաստիարակություն	3.0 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.0/60/0	
6.1-ին, 2-րդ կիսամյակներ	7.Ստուգարք	
8.Դասընթացի նպատակն	Է՝ հաշվի առնելով հասարակության և անհատի զարգացման	

հետաքրություններն ու շահերը, մարզի բնակլիմայական պայմանները և ուսանողների ֆիզիկական զարգացման ու շարժողական ընդունակությունների առանձնահատկությունները՝ ուսանողների մոտ ձևավորել սոցիալապես անհրաժեշտ գիտելիքների և հմտությունների ծավալը լիարժեք ֆիզիկական պատրաստություն ստանալու, ամենօրյա կյանքի ու կրթության պահանջները ապահովելու և շարունակելու վերաբերյալ: Կարևոր է ուղղվ ուսանողների գիտակցական մակարդակի բարձրացումը՝ դասընթացը նպատակ ունի:

- պահովել երիտասարդ սերնդի կրթադաստիարակչական գործընթացը,
- նպաստել ուսումնառողների առողջական վիճակի բարելավմանը,
- բարձրացնել ֆիզիկական դաստիարակության դերն ու նշանակությունը, պարապմունքները դարձնել ակտիվ հանգստի, մտավոր լարվածության վերացման և ուժերի վերականգնման միջոց, կենսաձևում արմատափորել ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը որպես առողջ ապրելակերպի միջոց,
- նպաստել սովորողների մտավոր, հոգևոր և ֆիզիկական ունակությունների համակողմանի ու ներդաշնակ զարգացմանը, բարձրացնել նրանց մտավոր և ֆիզիկական աշխատունակությունը և պատրաստվածությունը,
- զարգացնել ուսանողների ֆունկցիոնալ և շարժողական ընդունակությունները, ձևավորել նրանց մոտ արագաշրժություն, ուժ, ձկունություն, դիմացկունություն, ձարպկություն, կոռորդինացիա և այլն:

Դասընթացի խնդիրներն են.

- հասնել նրան, որ ուսանողները կարևորեն ֆիզիկական դաստիարակության սոցիալական դերն ու նշանակությունը անձի զարգացման և նրա մասնագիտական գործունեության պատրաստման հարցում,
- ուսանողներին հաղորդել հիմնարար գիտելիքներ առողջ կենսաձևի գիտակենսաբանական և գործնական հիմունքների վերաբերյալ,
- ուսանողների մոտ ձևավորել համամարդկային գաղափարներ, բարյական և կամային հատկանիշներ, կարգապահություն, աշխատափրություն, սոցիալական ակտիվ դիրքորոշում,
- ուսանողների մոտ ձևավորել ֆիզիկական ինքնակատարելագործման և ինքնադաստիարակման արժեքային համակարգ, սերմանել ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով կանոնավոր պարապելու պահանջմունք,
- ուսանողների մոտ ձևավորել առողջությունը պահպանելու և ամրապնդելու, հոգեկան կայունությունը զարգացնելու, հոգեֆիզիկական ընդունակություններն ու անձի յուրահատկությունները մշակելու գործնական կարողություններ ու հմտություններ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Սահմանելու անձնական հիգիենայի և ֆիզիկական վարժություններով պարապմունքների հիգիենիկ կանոնները,
2. Թվարկելու կոփման կանոնները և բացատրելրանց նշանակությունը,
3. Ներկայացնելու ֆիզիկական դաստիարակության պարապմունքների ժամանակ անվտանգության պահպանման կանոնները,
4. Ներկայացնելու առողջ կենսաձևի գիտակենսաբանական և գործնական հիմունքները,
5. Առանձնացնելու վնասակար սովորությունները և բացատրել դրանց կործանարար ազդեցությունը անձի մտավոր և ֆիզիկական զարգացման վրա:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կատարելու նորմատիվներին համապատասխան ֆիզիկական վարժություններ (ակրոբատիկ վարժություններ, վազք, հեռացատկ):
2. Ցուցաբերելու շարժողական ընդունակություններ ու ֆունկցիոնալ կարողություններ ուսուցանվող մարզաձևերում:
3. Ցուցաբերելու տեխնիկական և տակտիկական գործողությունների հստակ կատարում մարզախաղերի ժամանակ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Աջակցելու կուրսում, ֆակուլտետում, բուհում և նրա շրջանակներից դուրս անցկացվող մասսայական և առողջարարական ֆիզկուլտուրայի ու սպորտային միջոցառումների կազմակերպմանը:
2. Դասընթացի ժամանակ կազմակերպելու թիմային մրցախաղեր տարբեր սպորտաձևերից:
3. Կազմելու իր և ընկերների առողջ կենսակերպի ապահովման ուսումնամարզական պարապմունքների պյան:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Գ5. Աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Վերահսկողական ուսումնական պարապմունքներ .

- տեսական դասեր դասախոսությունների ձևով (խոսքային մեթոդ),
- մեթոդական-գործնական պարապմունքներ (ինտերակտիվ մեթոդ),
- ուսումնամարզական պարապմունքներ (ինտերակտիվ մեթոդ),
- անհատական և խմբակային լրացուցիչ պարապմունքներ (խմբային մեթոդ),
- ինքնուրույն պարապմունքներ դասախոսի հանձնարարությամբ և հսկողությամբ (խմբային մեթոդ),

2. արտառուսումական պարապմունքներ.

- ֆիզիկական վարժությունների կատարում օրվա ընթացքում,
- վերականգնողական միջոցառումների իրականացում,
- մասնակցություն պարապմունքներ ըստ նախընտրած մարզաձևերի,
- ինքնուրույն պարապմունքներ ֆիզիկական վարժություններով, սպորտով, տուրիզմով,
- մասնակցություն մասսայական առողջարարական և սպորտային միջոցառումներ բուհում,
- մարզաառողջարարական ճամբարների կազմակերպում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Դասընթացն ավարտվում է ստուգարքով: Ստուգարքը համարվում է հանձնած, եթե ուսումնառողը պահանջում է ստուգիչ վարժությունների կատարումը և բավարարում է սահմանված նորմատիվների պահանջներին:

13. Դասընթացի թեմատիկ բովանդակությունը. /բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից./

1-ին կիսամյակ

Թեմա 1. Ֆիզիկական դաստիարակություն, նրա դերն ու նշանակությունը ընդհանուր կրթական համակարգում: Ֆիզկուլտուրայի և սպորտի հիգիենիկ հիմունքները: Անձնական հիգիենայի և ֆիզիկական վարժություններով պարապմունքների հիգիենիկ կանոնները: Շարային պատրաստություն, դարձումներ տեղում, շարային քայլը: **Թեմա 2.** Մարմնի կովման կանոնները և դրանց նշանակությունը: Վազք: Վազքի տեխնիկայի ուսուցում: Վազք. փոփոխական արագությամբ, արգելքների հաղթահարումով, 60 մ /ցածր մեկնարկից/, 500 մ /աղջիկներ/, 1000 մ /տղաներ/: Հեռացատկ: Հեռացատկի ստեխնիկայի ուսուցում: Հեռացատկ տեղից: **Թեմա 3.** Սպորտային խաղերի դերն ու նշանակությունը ուսանողի մտավոր և ֆիզիկական դաստիարակության, ակտիվ հանգստի, մտավոր լարվածության վերացման և ուժերի վերականգնման գործում: Սպորտային խաղ վոլեյբոլ, խաղի կանոնների ուսուցում, սկզբնահարվածի ուսուցում, գնդակի ընդունում և փոխանցում 2 ձեռքով: Սպորտային խաղ բասկետբոլ, խաղի կանոնների ուսուցում: Գնդակի վարում և փոխանցում 2 ձեռքով: Զամբյուղի մեջ գնդակի նետման տեխնիկայի ուսուցում: **Թեմա 4.** Ուսանողի առողջ կենցաղավարության հիմունքները, նրա արդյունավետության չափանիշները, պայքարը բացասական երևույթների դեմ: Երկկողմանի խաղ (վոլեյբոլ, բասկետբոլ):

2-րդ կիսամյակ

Թեմա 1. Ընդհանուր ֆիզիկական և սպորտային պատրաստության դերը ֆիզիկական դաստիարակության գործում: Շարժողական ընդունակությունների կատարելազգրծման հիմունքները: Մարմնամարզություն: Ակրոբատիկ վարժություններ. գլուխկոնծի առաջ, ետ, «կամուրջ» պատկած դրությունից, կանգ թիակների վրա, կանգ գլխի վրա, գլորումներ, գլուխկոնծի երկարությամբ: **Թեմա 2.** Ֆիզիկական բեռնվածության ծավալը ուսանողական տարիքում, նրա միջոցով ֆիզիկական զարգացման և մարմնակազմության հնարավորություններն ու շտկման պայմանները: Մարմնամարզություն: Մարզանստարանի վրա հենում պառկած դրությունից ձեռքերի ծարւմ և ուլգում: **Թեմա 3.** Ինքնուրույն պարապմունքների մեթոդական հիմունքները, նրանց ձևերը և տարիքային և սեռային առանձնահատկությունները: Սպորտային խաղ վոլեյբոլ, վերեկից սկզբնահարվածի տեխնիկայի ուսուցում: Սպորտային խաղեր փետրազնդակ, սեղանի թենիս. տեխնիկական և տակտիկական տարրերի ուսուցում: Սպորտային խաղ բասկետբոլ. գնդակին տիրապետման տեխնիկայի ուսուցում, պաշտպանության տեխնիկայի ուսուցում, գնդակի նետում զամբյուղի մեջ: **Թեմա 4.** Սպորտային խաղ վոլեյբոլ: Հարձակողական հարվածի տիրապետման տեխնիկայի ուսուցում: Խաղի պաշտպանության տեխնիկայի ուսուցում: Երկկողմանի խաղ: **Թեմա 5.** Ինքնուրույն պարապմունքների հիգիենան և ինքնահսկումը: Վազք. ընթացքից, արագացումներով, ցածր մեկնարկից, փոփոխական վազք: Վարձ վազքի տեխնիկայի առանձնահատկություններ՝ 100 մ, 200 մ, 300 մ: Վազք արգելքների հաղթահարումով (աղջիկներ՝ 200-300 մ, տղաներ՝ 500 մ): Երկար վազքի տեխնիկայի առանձնահատկությունները: Վազք 500 մ (աղջիկներ), 1000 մ (տղաներ): Հեռացատկ: Հեռացատկ տեղից զույգ ոտքերի հրումով: **Թեմա 6.** Մասնակցությունը սպորտային մրցումների, դրանց ֆիզիկական և հոգևոր դաստիարակչական նշանակությունը: **Թեմա 8.** Ստուգարքային ձևերի նախապատրաստում:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Սամվելյան Լ.Ա., Պետրոսյան Գ.Ա., Թումանյան Հ.Գ., Գրիգորյան Ա.Ա., Ֆիզիկական դաստիարակության

- ծրագիր (Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար), Երևան, ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ, 2007թ.
2. Ազգյան Գ.Ն., Վանեսյան Հ.Մ., Ֆիզիակական պատրաստություն, Երևան, 2002:
  3. Բարայան Հ.Ս., Ուսանողների գեղագիտական դաստիարակություն ֆիզդաստիարակության գործնքացում, Երևան, 2000:
  4. Բարայան Մ.Ա., Մարմնամարզության հիմունքներ, Երևան, 1989:
  5. Բոյաշյան Գ.Ե., Մարմնամարզության կիրառական վարժություններ ուսանողների համար, Երևան, 2005:
  6. Թումանյան Հ.Գ., Դիմացկունություն, տարիքային փոփոխությունները և նրա մշակման մեթոդիկան, Երևան, 2002:
  7. Մելիքսեթյան Ռ.Տ., Տեսական գիտելիքների ուսուցումը ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին, Երևան, 1991:

1.0001/B11, B14	2.Ֆիզդաստիարակություն	3.0 ECTS կրետիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.0/60/0	
6.3-րդ, 4-րդ կիսամյակներ	7.Ստուգարք	

8. Դասընթացի նպատակներ՝

- ապահովել երիտասարդ սերնդի կրթադաստիարակչական գործնքացը,
- նպաստել ուսումնառողջների առողջական վիճակի բարելավմանը,
- բարձրացնել ֆիզիկական դաստիարակության դերն ու նշանակությունը, պարապմունքները դարձնել ակտիվ հանգստի, մտավոր լարվածության վերացման և ուժերի վերականգնման միջոց, նպաստել սովորողների մտավոր, հոգևոր և ֆիզիկական ունակությունների համակողմանի ու ներդաշնակ զարգացմանը, բարձրացնել նրանց մտավոր և ֆիզիկական աշխատունակությունը և պատրաստվածությունը,
- զարգացնել ուսանողների ֆունկցիոնալ և շարժողական ընդունակությունները, ձևավորել նրանց մոտ արագաշարժություն, ուժ, ձկունություն, դիմացկունություն, ձարպկություն, կոռորդինացիա և այլն,
- կենսածում արմատավորել ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը որպես առողջ ապրելակերպի միջոց:

Դասընթացի ինտերներներ.

- Հասնել նրան, որ ուսանողները կարևորեն ֆիզիկական դաստիարակության սոցիալական դերն ու նշանակությունը անձի զարգացման և նրա մասնագիտական գործունեության պատրաստման հարցում,
- Ուսանողներին հաղորդել հիմնարար գիտելիքներ առողջ կենսաձևի գիտակենսաբանական և գործնական հիմունքների վերաբերյալ,
- Ուսանողների մոտ ձևավորել համամարդկային զարգացման և կամային հատկանիշներ, կարգապահություն, աշխատափրություն, սոցիալական ակտիվ դիրքորոշում,
- Ուսանողների մոտ ձևավորել ֆիզիկական ինքնակատարելագործման և ինքնադաստիարակման արժեքային համակարգ, սերմանել ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով կանոնավոր պարապելու պահանջմունք,
- Ուսանողների մոտ ձևավորել առողջությունը պահպանելու և ամրապնելու, հոգեկան կայունությունը զարգացնելու, հոգեֆիզիկական ընդունակություններն ու անձի յուրահատկությունները մշակելու գործնական կարողություններ ու հմտություններ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու մասսայական սպորտի, բարձր նվաճումների սպորտի և ուսանողական սպորտի առանձնահատկությունները, թվարկել սպորտային պատրաստության կազմակերպման և պլանավորման փուլերը:
2. Ներկայացնելու ուսանողական սպորտային մրցումների համակարգի կառուցվածքը, ունիվերսիտադաների և օլիմպիադական խաղերի տարբերությունները, թվարկել նրանց դաստիարակչական հատկությունները, ներկայացնել տեղեկություններ օլիմպիադական խաղերի և անվանի մարզիկների վերաբերյալ:
3. Հիմնավորելու կոնկրետ սպորտաձևի ընտրումը կանոնավոր պարապմունքների համար, թվարկել հիմնական սպորտաձևների և ֆիզիկական վարժությունների համակարգերի կիրառման բնութագրերը:
4. Թվարկելու տարբեր մարզաձևներով պարապմունքների առանձնահատկությունները, մեկնաբանել անհատի վրա դրանց ներգործության բնութագրերը:
5. Ներկայացնելու արտադրական ֆիզիկական կուլտուրայի, արտադրական մարմնամարզության առանձնահատկությունները և մեկնաբանել նրանց անհրաժեշտությունը մասնագիտական գործունեության մեջ:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Պահպանելու ընտրած սպորտաձևի կամ ֆիզիկական վարժությունների համակարգերի կատարելագործման նորմաները:
2. Սպորտով կանոնավոր պարապելու դեպքում իրականացնելու օրգանիզմի վիճակի ինքնահսկողություն կիրառելով նրա հիմնական մեթոդները և ցուցանիշները, վարել ինքնավերահսկման օրագիր:
3. Ցուցաբերելու տեխնիկական և տակտիկական գործողությունների հատակ կատարում մարզախաղերի ժամանակ:
4. Կատարելու շարժողական գործողություններ ֆիզիկական վարժությունների կատարման մատուցված մեթոդներով և ցուցաբերելու նորմատիվներին համապատասխան արդյունքներ:

գ. ընթակական/փոխանցելի կարողություններ

1. Դասախոսի անմիջական հսկողությամբ ուսանողների խմբում իրականացնելու թեմատիկ հանձնարարականի փոխադարձ վերահսկողություն:
2. Աջակցելու ընկերներին թեմատիկ շարժողական գործողությունների, հնարքների կատարման ժամանակ, ներկայացնելու իր կարծիքը ընկերների ֆիզիկական պատրաստվածության վերաբերյալ:
3. Վերլուծելու դասախոսի կողմից իրեն և խմբին տրված անհատական և խմբային հանձնարարականների իրականացման արդյունքները:
4. Կազմակերպելու մասսայական և առողջարարական ֆիզկուլտուրայի պարապմունքներ, սպորտային միջոցառումներկուրսում, ֆակուլտետում, բուհում և նրա շրջանակներից դուրս:
5. Կողմնորոշվելու տարբեր իրավիճակներում, ցուցաբերելու առաջին բուժօգնություն վնասվածքների դեպքում:

10. Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Գ5. Աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Վերահսկողական ուսումնական պարապմունքներ .
  - տեսական դասեր դասախոսությունների ձևով (խոսքային մեթոդ),
  - մեթոդական-գործնական պարապմունքներ (ինտերակտիվ մեթոդ),
  - ուսումնամարզական պարապմունքներ (ինտերակտիվ մեթոդ),
  - անհատական և խմբակային լրացուցիչ պարապմունքներ (խմբային մեթոդ),
  - ինքնուրույն պարապմունքներ դասախոսի հանձնարարությամբ և հսկողությամբ (խմբային մեթոդ),
2. արտառումնական պարապմունքներ.
  - ֆիզիկական վարժությունների կատարում օրվա ընթացքում,
  - վերականգնողական միջոցառումների իրականացում,
  - մասնակցություն պարապմունքներ ըստ նախընտրած մարզաձևերի,
  - ինքնուրույն պարապմունքներ ֆիզիկական վարժություններով, սպորտով, տուրիզմով,
  - մասնակցություն մասսայական առողջարարական և սպորտային միջոցառումներ բուհում,
  - մարզաառողջարարական ձամբարների կազմակերպում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները

Դասընթացն ավարտվում է ստուգաքրով: Ստուգաքրը համարվում է հանձնած, եթե ուսումնառողը ապահովում է ստուգիչ վարժությունների կատարումը և բավարարում է սահմանված նորմատիվների պահանջներին:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

3-րդ կիսամյակ

Թեմա 1. Ուսանողական սպորտը, բուհում սպորտային պատրաստության կազմակերպման և պլանավորման առանձնահատկությունները: **Թեմա 2.** Շարային պատրաստություն, դարձումներ տեղում, շարային քայլք:

Թեմա 3. Վազքի տեխնիկայի ուսուցում և ամրապնդում, վազք փոփոխական արագությամբ, վազք 60 մ, 100 մ /ցածր մեկնարկից/Հեռացատկի տեխնիկայի ուսուցում և ամրապնդում: Հեռացատկ տեղից, տեխնիկայի ուսուցում և ամրապնդում:Վազք արգելքների հաղթահարումով:Վազք 500 մ /աղջկներ/, 1000 մ /տղաներ/: **Թեմա 4.** Ուսանողական սպորտային մրցումների համակարգը, ունիվերսիֆադաներ, օլիմպիական խաղեր: Օլիմպիամբ և օլիմպիական դաստիարակությունը: **Թեմա 5.** Սպորտային խաղ վոլեյբոլ խաղի կանոնների ամրապնդում, սկզբնահարվածի ուսուցում և ամրապնդում:Գնդակի ընդունում և փոխանցում 2 ձեռքով:

Թեմա 6. Սպորտային խաղ բասկետբոլ, խաղի կանոնների ամրապնդում: **Թեմա 7.** Կանոնավոր պարապմունքների համար սպորտաձևի ընտրման դրդապատճառները և հիմնավորումը: Հիմնական սպորտաձևերի և ֆիզիկական վարժությունների համամակարգերի համառոտ հոգեֆիզիոլոգիական

բնութագրերը:**Թեսա 8.** Սպորտային խաղ սեղանի թենիս, խաղի կանոնների ուսուցում, սկզբնահարվածի ուսուցում: **Թեսա 9.** Ակրոբատիկ վարժություններ. գլուխկոնծի առաջ, ետ, «կամուրջ», կանգ թիակների վրա պառկած դրույթունից: **Թեսա 10.** Մարմնամարզություն: Ցատկ այձիկի վրայից՝ ոտքերը զատած եղանակով:

4-րդ կիսամյակ

Թեսա 1. Տարրեր մարզաձևերով պարապմունքների առանձնահատկությունները: Անհատի ֆիզիկական, շարժողական և հոգեկան հատկությունների վրա դրանց ներգրծության բնութագրերը: **Թեսա 2.** Ակրոբատիկ վարժություններ. գլուխկոնծի առաջ, ետ, «կամուրջ» պառկած դրույթունից, կանգ թիակների վրա, կանգ գլխի վրա, գլուխուններ, գլուխկոնծի երկարությամբ: Մարզանստարանի վրա հենում պառկած դրույթունից ձեռքերի ծալում և ուղղում: **Թեսա 3.** Մարզապարապմունքների արդյունավետության հսկողությունը, ընտրած սպորտաձևի կամ ֆիզիկական վարժությունների համակարգերի կատարելագործման նորմաները: **Թեսա 4.** Սպորտային խաղ վոլեյբոլ: Վերևից սկզբնահարվածի, հարձակողական հարվածի տիրապետման, խաղի պաշտպանության տեխնիկաների ուսուցում և ամրապնդում: **Թեսա 5.** Սպորտային խաղեր փետրագնդակ, սեղանի թենիս, նրանց տեխնիկական և տակտիկական տարրերի ամրապնդում: **Թեսա 6.** Սպորտով կանոնավոր պարապելու դեպքում օրգանիզմի վիճակի ինքնահսկողությունը, նրա հիմնական մեթոդները, ցուցանիշները և ինքնավերահսկման օրագիրը: **Թեսա 7.** Սպորտային խաղ բասկետբոլգնդակին տիրապետելու, պաշտպանության, զամբյուղի մեջ զնդակի նետման տեխնիկաների ամրապնդում: **Թեսա 8.** Սպորտային խաղեր վոլեյբոլ և բասկետբոլ: Երկվորոշմանի խաղ: **Թեսա 9.** Առաջին բուժօգնությունը վնասվածքների դեպքում: **Թեսա 10.** Վագր. ընթացքից, արագացումներով, ցածր մեկնարկից, փոփոխական: Կարճ վագրի տեխնիկայի առանձնահատկությունները՝ 100 մ, 200 մ, 300 մ: Վագր արգելքների հաղթահարումով (աղջկներ՝ 200-300 մ, տղաներ՝ 500 մ): Վագր 500 մ (աղջկներ), 1000 մ (տղաներ): **Թեսա 11.** Հեռացատկ տեղից գույց ոտքերի հրումով: **Թեսա 12.** Արտադրական ֆիզիկական կուլտուրա, արտադրական մարմնամարզություն, նրանց նշանակությունը մասնագիտական գործունեության մեջ և նրանց առանձնահատկությունները: **Թեսա 13.** Ստուգարքային ձևերի նախապատրաստում:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Սամվելյան Լ., Պետրոսյան Գ., Թումանյան Հ., Գրիգորյան Ա., Ֆիզիկական դաստիարակության ծրագիր (Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար), Երևան, 2007:
- Ազիզյան Գ., Վանեսյան Հ.Մ., Ֆիզիկական պատրաստություն, Երևան, 2002:
- Բաբայան Հ., Ուսանողների գեղագիտական դաստիարակություն ֆիզդաստիարակության գործընթացում, Երևան, 2000:
- Բոյախչյան Գ., Մարմնամարզության կիրառական վարժություններ ուսանողների համար, Երևան, 2005:
- Թումանյան Հ., Դիմացկունություն, տարիքային փոփոխությունները և նրա մշակման մեթոդիկան, Երևան, 2002:

1. 0001/B03	2.Քաղաքացիական պաշտպանություն և արտակարգ իրավիճակներում բնակչության արագին բուժօգնություն	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.30 /30 /0	
6.1-ին կիսամյակ	7.Ստուգարք	
8. Նախընթացի նպատակն է՝ սովորողների մոտ ձևավորել ԱԻ-ների մասին պատկերացում, ԱԻ-ներում գործելու հմտություններ, փրկարարական աշխատանքների կազմակերպման վերաբերյալ հմտություններ և տարաբնույթ պատահարների ժամանակ հնարավոր վնասվածքների և այլ ախտահարումների դեպքում առաջին բուժօգնության ցուցաբերման անհրաժեշտ կարողություններ:		
9.Նախընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Ներկայացնելու տարաբնույթ ԱԻ-ների հետևանքով ստեղծված իրավիճակները և դրան դիմակայելու ուղիները:		
2. Ներկայացնելու տեղեկատվություն ԱԻ-ում և պատերազմի ժամանակ պետության կողմից բնակչության պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումների մասին:		
3. Մեկնաբանելու ՀՀ-ում հավանական ԱԻ-ներից բխող ռիսկերի զնահատման մեթոդները:		
4. Ներկայացնելու համաձարակային իրավիճակներում վարակի տարածման հնարավոր ուղիներն ու բացատրելու դրանցից պաշտպանության ձևերը:		
5. Ներկայացնելու առաջին բուժօգնություն ցուցաբերելու հիմնահարցերը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Գնահատելու տուժածի վիճակը (առաջնային և երկրորդային զննում), վնասվածքի տեսակն ու ծանրությունը և ցույց տալ առաջին բուժօգնություն:		
2. Դրսերելու նախընտրելի վարքագիծ տարաբնույթ արտակարգ իրավիճակներում:		

3. Ցուցաբերելու առաջին բուժօգնություն տարաբնույթ վնասվածքների և ախտահարումների դեպքերում:
4. Օգտագործելու ձեռքբերված կարողությունները ԱԻ և պատերազմի ժամանակ պետության կողմից իրականացվող միջոցառումների ընթացքում:

գ բնդիանրական/իոխանցելի կարողություններ

1. Կիրառելու ձեռք բերված տեսական գիտելիքները գործնականում:
2. Աշխատելու թիմում և լուծելու բարդ խնդիրներ:
3. Վերլուծելու իրավիճակը և կատարելու անհրաժեշտ գործողություններ իր և շրջապատի համար:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Գ3. Քննադատորներ վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ5. Աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

11. Վիրավորում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. սեմինար
3. հարցադրումներ և քննարկումներ
4. լաբորատոր աշխատանքներ
5. տնային, ինքնուրույն և ստուգորական աշխատանքներ և խմբային նախագծեր:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները

Դասընթացն ավարտվում է ստուգարքով: Սաստուգարքնանցկացվումէրանավորհարցմանմիջոցով: Հարցերի 50%-ին պատասխաններու դեպքումստուգարքըհամարվումէիհանձնված:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Բաժին 1. Արտակարգ իրավիճակներ ու պատահարմներ: **Թեմա 1.** Արտակարգ իրավիճակների նախարարության կառուցվածքն ու խնդիրները: **Թեմա 2.** Արտակարգ իրավիճակները, նրանց բնութագրերն ու կանխարգելման միջոցառումները: **Բաժին 2. Քաղաքացիական պաշտպանություն:** **Թեմա 3.** Բնակչության գործողությունները ահաբեկությունների և նրանց սպանալիքի ժամանակ: **Թեմա 4.** Հակառակորդի հարձակման ժամանակակից միջոցների բնութագրերը, նրանց վարակման օջախները և գնահատման մեթոդները: **Թեմա 5.** Բնակչության պաշտպանության պաշտպանության կազմակերպումը արտակարգ իրավիճակների և պատերազմի ժամանակ: **Թեմա 6.** Արտակարգ իրավիճակների և պատերազմի ժամանակ բնակչության բարոյահոգեբանական պատրաստվածության հիմնական ուղղությունները: **Թեմա 7.** Փրկարարական աշխատանքների կազմակերպումը արտակարգ իրավիճակների և պատերազմի ժամանակ, տեղեկատվության կազմակերպումը: **Բաժին 3. ԱԻ-ում բնակչության առաջին բուժօգնություն:** **Թեմա 8.** Առաջին բուժօգնությունն ու մինչքծշկական օգնությունն արտակարգ իրավիճակներում: **Թեմա 9.** Ախտահարվածների ու հիվանդների քծշկական տեսակավորումը արտակարգ իրավիճակների պայմաններում: **Թեմա 10.** Սուր հիվանդություններ և քունավորումներ: **Թեմա 11.** Հակահամաձարակային միջոցառումներն արտակարգ իրավիճակներում: **Թեմա 12.** Վնասվածքներ և սուր վիրաբուժական հիվանդություններ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Մարկարյան Ռ., Զանջուղայան Ն., Օհանջանյան Ա., Հարությունյան Ա., Հարությունյան Վ., Բաղդասարյան Լ., Հասրաթյան Ռ., Վարդանյան Ջ.Հ., «Քաղաքաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր», Երևան, 2006:
2. Հեղինակների կողեկտիվ, «Մինչքծշկական օգնությունը բնակչությանը արտակարգ իրավիճակներում», ուսումնական ձեռնարկի, Երևան, 2007:
3. Մանասյան Վ., Սիրտ-թքքային վերակենդանացման մինչքծշկական մեթոդների ուսուցումը» (ուսումնամեթոդական աշխատանք), Երևան, 2007:
4. Աղամյան Ա., Փոխադրականան շարժացում», ուսումնամեթոդական աշխատանք, Երևան, 2011:
5. Մանուկյան Ա., Գ.Ճաղարյան «Արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության հիմնահարցեր», ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2017:

1.0304/B17	2. Քաղաքագիտության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեմիս
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6. 4-րդ կիսամյակ	7. Ստուգարք	

8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ծանոթացնել քաղաքագիտության ձևավորման տեսական և գաղափարական ակունքներին, հիմնական կատեգորիաների ու քաղաքագիտության ուսումնասիրության առարկայական տիրույթին, ձևավորել ուսանողների մոտ քաղաքական իրավականության վերլուծության

պրակտիկ հմտություններ:

Դասընթացի խնդիրները

- Ներկայացնել քաղաքական մտքի զարգացման հիմնական էտապները:
- Ներկայացնել քաղաքական վարչակարգ հասկացությունը, տեսակները:
- Ներկայացնել ու մեկնաբանել քաղաքական տեխնոլոգիա և քաղաքական զաղափարախոսություն հասկացությունը:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու քաղաքագիտության ձևավորման նախապատմությունը և զարգացման էտապները:
2. Ներկայացնելու իշխանության կառուցվածքը, ռեսուրսները և տեսակները:
3. Թվարկելու ու մեկնաբանելու պետական կառավարման ձևերը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Վերլուծելու քաղաքական վարչակարգ հասկացությունը, տեսակները:
2. Մեկնաբանելու քաղաքական զաղափարախոսություն հասկացությունը:
3. Մեկնաբանելու քաղաքագիտության տեսական և կիրառական նշանակության հիմնահարցերը:

գ. բնդիսներական/փոխանցելի կարողություններ

1. Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:
2. Աշխատելու թիմում:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ3. Քննադատորներ վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գույզարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Վիրավորմ են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. քննարկումներ
3. բանավեճեր
4. գեկուցումներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգաք. Ստուգաքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով: Ուսանողին տրվում է 4 հարց դասընթացի բովանդակությունից, որոնց բավարար պատասխանի դեպքում ստուգաքը համարվում է հանձնված :

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.

Թեմա 1. Քաղաքագիտության ձևավորման նախապատմությունը: **Թեմա 2.** Քաղաքական մտքի զարգացման հիմնական էտապները: **Թեմա 3.** Քաղաքական իշխանություն և իշխանական հարաբերությունները: **Թեմա 4.** Քաղաքական ընտրանի /Էլիտա/: **Թեմա 5.** Քաղաքական լիդերություն: **Թեմա 6.** Քաղաքական ռեժիմները: **Թեմա 7.** Հասարակության քաղաքական համակարգը: Պետությունը որպես քաղաքական համակարգի գլխավոր ինստիտուտ: Պետության ծագումը, բնույթը, դերը և հիմնական ֆունկցիաները: **Թեմա 8.** Քաղաքական կուսակցություններ և կուսակցական համակարգեր: **Թեմա 9.** Քաղաքացիական հասարակություն: **Թեմա 10.** Քաղաքական սոցիալականացում և քաղաքական մասնակցություն: **Թեմա 11.** Ընտրություններ և ընտրական համակարգեր: **Թեմա 12.** Գաղափարախոսությունների տեսություն: **Թեմա 13.** Ազգեր և ազգային քաղաքականություն: **Թեմա 14.** Քաղաքականությունը և կրոնը: **Թեմա 15.** Քաղաքական մշակույթ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Քաղաքագիտություն: ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2006:
2. Буренко В.И., Журавлев В.В., Политология. Изд-во Моск. гуманит. ун-та, Москва, 2004.
3. Гаджиев К.С., Политология. Москва, 2005.
4. Политология. Под ред. А.А. Радугина. Изд-во Центр, Москва, 1999.
5. Пушкарева Г.В., Политология. Изд-во Айрис-пресс, Москва, 2002.
6. Мальцев В.А., Основы политологии. Изд-во ИТРССПП, Москва, 1998.

1.0201/B17	2.Տնտեսագիտության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Ստուգաք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝	ուսանողների մոտ ձևավորել համակարգված տրամարանական մտածողություն և տալ տնտեսագիտական ընդհանուր գիտելիքներ:	

Դասընթացի խնդիրները.

- ՈՒսանողներին մեկնաբանել տնտեսագիտության հիմնարար օրենքները կատեգորիաները, ցուցանիշները:
- ՈՒսանողներին բացատրել շուկայական տնտեսության սկզբունքները:
- ՈՒսուցանել ուսանողներին օգտվել մասնագիտական գրականությունից, օրենքներից:
- ՈՒսանողներին գինել միկրո և մակրո ցուցանիշները հասկանալու, վերլուծելու կարողություններով:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Սահմանելու և մեկնաբանելու շուկայական տնտեսության առանձնահատկությունները, սկզբունքները, տնտեսական օրենքները:
2. Ներկայացնելու շուկայի մոդելները, ուսուլաների շուկաները և դրանց առանձնահատկությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Ներկայացնելու միկրո, մակրո ցուցանիշները, ֆինանսաբանկային համակարգը:
2. Վերլուծելու տնտեսական իրավիճակները:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Աշխատելու թիմում:
2. Տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, հմտորեն հաղորդակցվելու հանրության հետ:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գույզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Վիրավորում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություններ
2. սեմինարներ, քնարկումներ և բանավեճեր
3. խմբային աշխատանքներ
4. ուժեղացումներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով: Ուսանողին տրվում է 4 հարց դասընթացի բովանդակությունից, որոնց բավարար պատասխանի դեպքում ստուգարքը համարվում է հանձնված:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից

Թեմա 1. Տնտեսագիտության տեսության առարկան և մեթոդը: **Թեմա 2.** Տնտեսական զարգացման ընդհանուր խնդիրները: **Թեմա 3.** Տնտեսության շուկայական համակարգը և եկամտի շրջապատճեղը: **Թեմա 4.** Անհատական շուկաների վերլուծությունը, պահանջարկ և առաջարկ: **Թեմա 5.** Սպառողի վարքի տեսություն: **Թեմա 6.** Արտադրության ծախքերի տնտեսություն: **Թեմա 7.** Շուկայի կառուցվածքը և զնի ու արտադրության ծավալի որոշումը: **Թեմա 8.** Ձեռնարկությունների ու կազմակերպությունների տիպերը և տեսակները: **Թեմա 9.** Ուսուրաների զների ձևավորումը: **Թեմա 10.** Մակրոտնտեսական ցուցանիշները: Ազգային հաշիվների համակարգը: **Թեմա 11.** Մակրոտնտեսական կայունություն և տատանումները: **Թեմա 12.** Փողը և բանկային համակարգը, դրամավարկային քաղաքականություն: **Թեմա 13.** Պետական բյուջեն և ֆիսկալ քաղաքականությունը: **Թեմա 14.** Միջազգային առևտրի տեսություն: **Թեմա 15.** Վճարային հաշվեկշիռ և արժույթային կուրսեր:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Գորբնի Զ., Տնտեսագիտություն: ԵՊՏՀ հրատ., Երևան, 1999:
2. Սամուելյան Ս. Ա., Նորթհանուս Ռ. Ա., Տնտեսագիտություն, Երևան, 1997:
3. Մակոնիելլ Կ. Ր., Բրյու Ս. Լ. Էկոնոմիկա. 17-օւ իզդ., Մոսկվա, 2009.
4. Էկոնոմիկական տեսություն. Եկաման Վ. Վ. Կամաևա, Մոսկվա, 1998

1.0201/B17	2.Գործարարության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0 /0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Ստուգարք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ձևավորել իրավական, տնտեսական և կազմակերպչական գիտելիքներ և հմտություններ ներկայացնելու համար պայմաններում գործարարական գործունեություն կազմակերպելու և		

Վարելու համար:

Դասընթացի խնդիրները.

- Զնավորել համակարգված գիտելիք գործարարական գործունեության կազմակերպման շուրջ,
- Մշակել կազմակերպա-կառավարչական հմտություններ գործարարությամբ գրաղվելու համար
- Զնավորել գիտելիքներ գործարարական գործունեության սուբյեկտների պատասխանատվության շուրջ

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Բնութագրելու գործարարական գործունեության միջավայրը և տեսակները:
2. Տարբերելու ձեռնարկության կազմակերպա-իրավական ձևերը:
3. Իմանալու գործունեության պետական գրանցման փաստաթղթերի փաթեթը:
4. Գիտենալ գործունեության տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման պահանջները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Մշակելու բիզնես-գաղափարներ և վերլուծության միջոցով,ընտրել լավագույնը:
2. Կազմակերպելու սեփական գործ և որոշել դրա արդյունավետություն:
3. Գնահատելու ոիսկը և կողմնորոշվելու ստեղծված ցանկացած իրավիճակում:
4. Հայրայթելու, վերլուծելու և տեղին օգտագործելու գործունեության համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Աշխատելու թիմում,
2. Մոտիվացնելու,
3. Առաջնորդելու,
4. Աշխատելու տեղեկատվության հետ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարդելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Վիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. գործնական խաղ /թիմային աշխատանք/
2. դասախոսություն, սեմինար
3. ինքնուրույն աշխատանք /գելույց, ուսումնական աշխատանք/
4. ձանաշղողական էքսկուրսիաներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար նախատեսված ստուգարքն անց է կացվում գրավոր:

13. Դասընթացը բարկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գործարարական գործունեության եռությունը և ֆունկցիաները: **Թեմա 2.** Գործարարության միջավայրը և տեսակները: **Թեմա 3.** Գործարարական գործունեության սուբյեկտները: **Թեմա 4.** Գործունեության կազմակերպա-իրավական ձևերը: **Թեմա 5.** Բիզնես-գաղափարը և բիզնես հաեցակարգը, որպես գործարարական գործունեության նախադրյալ: **Թեմա 6.** Տարբերինգի պլան: **Թեմա 7.** Գործունեության կաղրային ապահովումը: **Թեմա 8.** Գործունեության մեկնարկային կապիտալը և ընթացիկ գործունեության ֆինանսական ապահովումը: **Թեմա 9.** Ինքնարժեքի կալկուլյացիա: **Թեմա 10.** Զեռնարկատիրական ոիսկ: **Թեմա 11.** Ֆինանսական պլանավորում:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Кондратьева М., Баландина Е., Трефилова Ю., Бизнес-планирование, учебное пособие, Ульяновск УлГТУ 2014/ <http://venec.ulstu.ru/lib/disk/2015/17.pdf>.
2. Буров В., Основы предпринимательства, учебное пособие, Чита, 2011.
3. Богомолова В.А., Белоусова Н.М., Кублашвили О.В., Ролдугина Р.Ю., Бизнес – планирование, учебное пособие, Москва 2014 http://storage.elib.mgup.ru/6/bogomolova_2014.pdf/.
4. Башаримова С., Дасяко М.В., Основы предпринимательства, учебное пособие,
5. Торосян Е., Сажнева Л.П., Зарубина Ж.Н., Основы предпринимательской деятельности, учебное пособие, Санкт-Петербург, 2016. <https://books.ifmo.ru/file/pdf/1909.pdf/>

1.0304/ B17	2.Կրոնագիտության հիմունքներ	3.2 ECTS կրետիս
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Ստուգարք	
		8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողի մոտ ձևավորել ընդհանուր գիտելիքներ ու պատկերացումներ ժամանակակից կրոնների, կրոնական տարատեսակ ուղղությունների, դրանց դավանաբանական ու պաշտամունքային առանձնահատկությունների, Հայ Առաքելական եկեղեցու պատմության հիմնահարցերի, արդի կրոնական ներփակ հոսանքների ու դեռումինացիաների վերաբերյալ:
		Դասընթացի խնդիրները.
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ձեսվորել ընդհանուր գիտելիքներ ու պատկերացումներ ժամանակակից կրոնների, կրոնական տարատեսակ ուղղությունների վերաբերյալ: ➤ Ուսումնասիրել կրոնական տարատեսակ ուղղությունների դավանաբանական ու պաշտամունքային առանձնահատկությունները:
		9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝
		ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնելու ինչ է կրոնը, ինչպիսի կրոններ կան աշխարհում, ինչ դավանաբանական, պաշտամունքային, տոռածիսական առանձնահատկություններ ունեն դրանք: 2. Նկարագրելու Հայ Առաքելական եկեղեցու պատմությունը, դավանաբանական առանձնահատկությունները:
		բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Պահպանել մասնագիտական էթիկայի նորմերը:
		10.Դասընթացը ձևավորում է կրօսկան ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.
		Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.
		Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուսներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:
		Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:
		Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:
		Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:
		11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. դասախոսություն 2. քննարկումներ 3. բանավեճ 4. զեկուցում 5. ռեֆերատ 6. անհատական և խմբային առաջարրանքներ:
		12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.
		Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով: Ուսանողին արվում են հարցեր դասընթացի բովանդակությունից, որոնց բավարար պատասխանի դեպքում ստուգարքը համարվում է հանձնված:
		13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.
		Թեմա 1. Դասընթացի առարկան, կրոնի պատմական ձևերը: Թեմա 2. Ժամանակակից կրոնները: Ազգային և համաշխարհային կրոններ: Թեմա 3. Բուրդայականություն, իւլամ, դավանանքը, պաշտամունքը, հիմնական ուղղությունները: Թեմա 4. Քրիստոնեություն: Դավանաբանությունը և պաշտամունքը: Աստվածաշունչ: Թեմա 5. Արդի կրոնական միավորումներն ու համայնքները: Թեմա 6. Քրիստոնեությունը Հայաստանում I-IV դարերում: Թեմա 7. Հայ Առաքելական եկեղեցին V-IX դարերում: Թեմա 8. Հայ Առաքելական եկեղեցին X-XIV դարերում: Թեմա 9. Հայ Առաքելական եկեղեցին XV-XVIII դարերում: Թեմա 10. Հայ Առաքելական եկեղեցին XIX-XX դարերում:
		14.Հիմնական գրականության ցանկ.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ալիշան Դ., Հայոց հին հավատքը կամ հեթանոսական կրոնը, Երևան, 2002: 2. Աստվածաշունչ:

3. Գուրան, Սոֆիա, 1929:
 4. Երուանդ վրդ. Տէր-Մինասեանց, Ընդհանուր եկեղեցական պատմութիւն, հ. Ա., Էջմիածին, 1908.
 5. Վլամիրոն Հ., Օսիենկո Փ., Միջազգային ռուսական պատմութիւն, Մոսկվա, 1998.
 6. Իстория религии, т. 1-2, Москва, 2002.

1.0303/B17	2.Հոգեբանության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Սուուզաքը	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ծանոթացնել ուսանողին ընդհանուր հոգեբանության և դրա հիմունքներին, տարբեր բաժինների կառուցվածքին ու զարգացմանը, հոգեկանի ակտիվության մակարդակներին, անձնավորությանը, նրա կառուցվածքին և դրսերումներին, անձի պարզագույն, հոգեկան իմացական գործընթացներին, ուսումնասիրել ընկալման, ըմբռնման առանձնահատկությունները, հիշողության, մտածողության, երևակայության առանձնահատկությունները, պարզաբանել անձի հուզակամային կողմը, անձի հոգեբանական անհատական առանձնահատկությունները:		
Դասընթացի խնդիրները		
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Բացահայտել հոգեբանության սկզբունքներն ու հիմնական դրույթները, կրթական նոր տեխնոլոգիաները: ➤ Լուծել մասնագիտական խնդիրներ, պլանավորել և իրականացնել հետազոտություններ: Ցույց տալ ընդհանուր հոգեբանության առանձքային տեսությունները: 	
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկա		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ճանաչելու ընդհանուր հոգեբանության կառուցվածքը, տարբեր բաժինների զարգացումը և գործառույթները, մեթոդները: 2. Տարբերակելու հագեկանի ակտիվության մակարդակները: 3. Պարզաբանելու հոգեկան պարզագույն իմացական գործընթացները և նրանց առանձնահատկությունները: 4. Բացատրելու հոգեկան իմացական բարձրագույն գործընթացները և նրանց առանձնահատկություններին: 	
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մեկնաբանելու անձի հուզակամային ոլորտի նրբությունները: 2. Տարբերակելու անձի անհատական հոգեբանական առանձնահատկությունները: 	
գ. ընդհանրական/իոնիսանցելի կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Զարգացնելու սեփական ընդունակությունները, կարողությունները: 2. Վերլուծելու և գնահատելու սեփական մասնագիտական աճը, պլանավորել հետազա մասնագիտական զարգացումը նաև ինքնակրթության ձևապարհով: 	
10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկա		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:		
Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:		
11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. դասախոսություն 2. քննարկում 3. բանավեճ 4. գործնական պարապմունք 5. ուժեքատ/էսսե 6. անհատական և խմբային առաջադրանքներ: 	
12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		
	Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար անց է կացվում բանավոր հարցում:	
13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.		
Թեմա 1. Հոգեբանության առարկան, խնդիրները: Թեմա 2. Հոգեբանական հիմնական մեթոդները,		

բնագավառները: **Թեմա 3.** Հոգեկանի ռեֆլեկտորային մեկնաբանությունը: **Թեմա 4.** Հոգեկանի ակտիվության մակարդակները: **Թեմա 5.** Հոգեկանի և զիտակցության զարգացումը: **Թեմա 6.** Անձի հոգեբանական բնութագիրը: **Թեմա 7.** Ուշադրություն, ֆիզիոլոգիական հիմքերը, տեսակները, զարգացումը: **Թեմա 8.** Անձի իմացական հոգեկան գործընթացները՝ զգայություններ: **Թեմա 9.** Զգայությունների դասակարգումը, զգայունակություն: **Թեմա 10.** Ընկալում, ըմբռնում, առանձնահատկությունները: **Թեմա 11.** Հիշողություն և անձ, տեսակները, գործընթացները: **Թեմա 12.** Մտածողություն, տեսակները, գործընթացները: **Թեմա 13.** Երևակայության և պրոբլեմային իրադրություն, տեսակները: **Թեմա 14.** Անձի հոգակամային կողմը: **Թեմա 15.** Անձի անհատական հոգեբանական առանձնահատկությունները՝ խառնվածք, բնավորություն, ընդունակություններ:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Ավանեսյան Հ., Հովհաննիսյան Հ., Ասրիյան Է., Հոգեբանություն, դեմքեր, փաստեր/ Ուսումնական ձեռնարկ, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2010, 204 էջ:
- Նալչաջյան Ա.Ա., Հոգեբանության հիմունքներ, Երևան, 1997 :
- Психология. Учебное пособие под. Ред. Е. И. Рогова. Москва, 2005.
- Маклаков А.Г., Общая психология. Москва, 2007.
- Немов Р.С., Психология: учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: в 3 кн. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС (2003).
- Столяренко Людмила Дмитриевна, Психология.учебник для вузов.-СПб.: Питер, 2010.-592 стр.
- Столяренко Л.Д., Основы психологии. Ростов-на-Дону, 2005

1.0304/B 17	2.Տրամարանության հիմունքներ	3. 2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Ստուգաքք	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսումնասիրել մտածողության օրենքները և կանոնները, սովորեցնել մտածել, կոռուկտ դատել, գերծ մնալ տրամարանական այն սխալներից:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ցույց տալ հասկացության և բառի տարրերությունները: ➤ Ծանոթացնել հասկացության տեսակների, տրամարանական հնարների հետ: ➤ Ծանոթացնել տրամարանության և նախադասության կապին, անդրադառնալ դատողության տեսակներին, տրամարանության օրենքներին: ➤ Ծանոթացնել մտահանգման տարրեր տեսակներին և նրանց կանոններին, պարզաբանել ապացուցման և հերքման էությունը, նրանց եղանակները, բացահայտել ապացուցման և հերքման ընթացքում հնարքները, տրամարանական սխալները: 		

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Սահմանելու հասկացության, նրա տեսակների, հասկացության ծավալների միջև հիմնական հարաբերությունները, տրամարանական հնարքները:
- Մեկնաբանելու դատողության, նրա տեսակների, դատողությունների միջև հիմնական հարաբերությունների, տրամարանական հիմնական օրենքները:
- Սահմանելու մտահանգումը, նրա տեսակները, անհրաժեշտ մտահանգման տեսակները, նրանց կանոնները, ապացուցումն ու հերքումը, նրանց տեսակները, վարկածը, տրամարանական սխալները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Բաժանելու, դասակարգելու, տեսակավորելու հասկացությունները, դրանց տեսակները:
- Զանազանելու հասկացությունն ու դատողությունը, դատողությունները տեսակավորելու ըստ տարրեր հիմքերի, գործածելու տրամարանության հիմնական օրենքները:
- Զանազանելու մտահանգման տարրեր տեսակները, անսխալ ապացուցելու և հերքելու:

գ. ընդհանուրական/փոխանցելի կարողություններ

- Կառուցելու և հիմնավորելու սեփական մտքերը առանց տրամարանական սխալների:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկ.

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5.Ղեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

11.Վիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. քննարկում
3. բանավեճ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգարը.Վերջնարդյունքների ձևավորումը ստուգելու համար անց է կացվում բանավոր հարցում:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.

Թեմա 1.Տրամաբանություն առարկան և նրա դերն ու նշանակությունը: **Թեմա 2.**Հասկացություն: **Թեմա 3.**

Դասուություն: **Թեմա 4.**Տրամաբանության օրենքները: **Թեմա 5.**Մտահանգում: **Թեմա 6.**Ապացուցում և հերքում: **Թեմա 7.**Պարալոգիզմ, ստվետություն, սրամտություն, պարադոքս: Հիպոթեզ:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Բրուսյան Գ., Տրամաբանության դասընթաց, Երևան, 1976:
2. Кондаков Н., Логический словарь, Москва, 1975.
3. Гетманов А., Логика, Москва, 1993.
4. Маковелский А., История логики, Москва, 1967.
5. Демидов И., Логика, Москва, 2004:

1. 0303/B17	2.Սոցիոլոգիայի հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
--------------------	----------------------------------	------------------------

4. 2 ժամ/շաբ.

6.4-րդ կիսամյակ

8. Դասընթացի նպատակն է՝ ծանոթացնել ուսանողներին անհատների, սոցիալական խմբերի,

դասակարգերի, մարդկային այլ խմբերի գործունեության մեջ հասարակական ընդհանուր օրինաչափությունների դրսորման ձևերին և գործողության մեխանիզմներին տարբեր պատմական պայմաններում և իրադրություններում:

Դասընթացի խնդիրներ.

- Ձևավորել համակարգված պատկերացում կիրառական սոցիոլոգիայի ընդհանուր կառուցվածքի վերաբերյալ:
- Ուսումնասիրել սոցիալական խմբերի ընդհանուր օրինաչափությունները, դրսորման ձևերը և գործողության մեխանիզմները տարբեր պատմական պայմաններում և իրադրություններում:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու գիտության մեջ «սոցիոլոգիա» հասկացության ամենատարածված սահմանումները և տեսությունները:

2. Սահմանելու սոցիոլոգիայի կառուցվածքը, բաղադրիչները, տիպարանությունը, մշակույթի ծագման և զարգացման հիմնական օրինաչափությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Մեկնաբանելու տեղեկատվություն հավաքելու մեթոդները:

2. Վերլուծելու սոցիալական խմբերը, դասակարգերը:

3. Մեկնաբանելու կիրառական սոցիոլոգիայի հետազոտության մեթոդների տեսակները:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Աշխատելու թիմում:

2. Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Գ2.Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ձիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3.Քննադատություն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11.Վիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. քննարկումներ
3. բանավեճեր
4. ուժեղացնելու

5. զեկուցումներ:		
12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են. Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 4 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:		
13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից. Թեմա 1. Կիրառական սոցիոլոգիա առարկայի նպատակը, խնդիրները: Թեմա 2. Տեղեկատվություն հավաքելու մեթոդները: Թեմա 3. Դիտման մեթոդ, հարցման մեթոդ, հարցազրույցի մեթոդ, փաստաթղթերի վերլուծության մեթոդ, Ֆուուս խումբ: Թեմա 4. Հարցաշարի կառուցվածքը, տեսակները: Թեմա 5. Սոցիոլոգիական հետազոտության փուլերը, ծրագիրը, ընտրանքը:		
14.Հիմնական գրականության ցանկ. 1. Бабосов Е., Прикладная социология. ТетраСистемс, 2001. ISBN 985-6577-74-8. 2. Горшков М., Шереги Ф., Прикладная социология. Методология и методы. Москва: Альфа-М; Инфра-М, 2011. ISBN 978-5-98281-155-4. 3. Горшков М., Шереги Ф.Э., Прикладная социология. Методология и методы. Интерактивное уч. пособ. На CD-ROM. 2012 г. 4. Долгоруков А.М., От замысла к действию. Стратегическое управление. ДИСКУРС, 2011. 5. Ельмееев В.Я., Овсянников В.Г., Прикладная социология: Очерки методологии. СПб.: СПбГУ, 1994 г. (1-е изд.) 6. Кравченко А.И., Прикладная социология и менеджмент: Хрестоматия. М.: МГУ, 1998.		
1.0303/ B17	2.Բարոյագիտության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Սուուգարը	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ներկայացնել բարոյականության տեսության հիմնահարցերը, ամբողջացնել բարոյականության մասին սովորողի պատկերացումները, բարձրացնել բարոյական գիտակցությունը և համաշխարհայնացման արդի ժամանակաշրջանում նպաստել ուսանողի բարոյավիճակիական աշխարհայացքի ձևավորմանը:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ծանոթացնել բարոյագիտության հիմնական հասկացություններին, բարոյական առաջընթացի էությանն ու չափանիշներին, բարոյականության էությանը, կառուցվածքային բաղադրիչներին, յուրահատկությանը, գործառույթներին, բարոյականության և ազատության հարաբերությանը, ազգային ու համամարդկային բարոյամշակութային արժեքներին, բարոյական արժեհամակարգին: ➤ Ցույց տալ ձշմարտության, արդարության, ազատության, բարու և գեղեցիկի կապը կյանքի նպատակի և իմաստի հիմնահարցերին: ➤ Նպաստել անձի բարոյական մտահաղորդակցության ձևավորմանը: ➤ Բացահայտել բարոյական իդեալի էությունը ազգայինի և համամարդկային տեսանկյունից: ➤ Վերլուծել բարոյականություն հասկացության տարբեր սոցիալ-մշակութային մեկնաբանությունները: ➤ Ընդլայնել սովորողների մտահորիզոնը: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> Սահմանելու բարոյագիտության հիմնական հասկացությունները, բարոյական առաջընթացի էությունը ու չափանիշները: Արժենորելու ազգային և համամարդկային բարոյամշակութային արժեքները, բարոյական արժեհամակարգը: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> Ցույց տալու ձշմարտության, արդարության, ազատության, բարու և գեղեցիկի կապը կյանքի նպատակի և իմաստի հիմնահարցերին: Բացահայտելու բարոյական իդեալի էությունը ազգայինի և համամարդկային տեսանկյունից: Վերլուծելու բարոյականություն հասկացության տարբեր սոցիալ-մշակութային մեկնաբանությունները: 		
գ. ընդհանրական/վոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը: 		

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգացրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն

2. քննարկումներ

3. գեկուցումներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Սոուլարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 4 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Բաժին 1. Բարոյագիտության հիմնական կատեգորիաները. **Թեմա 1.** Հասկացություն բարոյագիտության կատեգորիաների մասին: **Թեմա 2.** Բարին և չարը: **Թեմա 3.** Պարտը և պատասխանատվություն: **Թեմա 4.** Պատիկ և արժանապատկություն: **Թեմա 5.** Խիդճ: Բարոյական իդեալ: **Թեմա 6.** Վյանքի իմաստն ու նպատակը: **Թեմա 7.** Երջանկություն. Աեր: **Բաժին 2.** Բարոյականության եռթրունք, կառուցվածքային բաղադրիչները, յուրահատկությունը և գործառույթները: **Թեմա 8.** Բարոյականության էությունը, յուրահատկությունը և կառուցվածքային բաղադրիչները: **Թեմա 9.** Բարոյականության հիմնական սոցիալական գործառույթները: **Բաժին 3.** Բարոյականություն և ազատություն: **Թեմա 10.** Անձը և համակեցությունը: **Թեմա 11.** Բարոյականության հասարակական խնդիրները: **Բաժին 4.** Անձի բարոյական գիտակցությունը: **Թեմա 12.** Անձի բարոյական գիտակցությունը: **Թեմա 13.** Անձի բարոյական գործունեությունը: **Թեմա 14.** Անձի բարոյական հարաբերությունները: **Թեմա 15.** Անձի բարոյական մշակույթը: **Բաժին 5.** Համամարդկային բարոյական արժեքներ և ազգային բարոյական նկարագիր: **Թեմա 16.** Ժողովրդավարության և մարդու իրավուրների վերահիմնաստավորումը եվրոպական բարոյամշակութային արժեհամակարգի համատեսություն: **Թեմա 17.** Ազգային-բարոյական նկարագիր: **Բաժին 6.** Բարոյագիտության կիրառական խնդիրներ: **Թեմա 18.** Կիրառական բարոյագիտություն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. А. Разин, Этика, Москва, 2003.
2. О. Дробницик, Понятие морали, Москва, 2004.
3. Дж. Мур, Принципы этики, Москва, 1984.
4. Этика, Учебник под. Ред. А. Гусейнова и Е. Дубко, Москва, 2000.
5. Словарь по этике.

1.0202/B17	2. Մշակութարանության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/ 0/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7. Սոուլարք	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողի մոտ կայուն գիտելիքներ ձևավորել մշակութարանության առարկայի և «մշակույթ» հասկացության վերաբերյալ, արմատավորել համակարգված պատկերացում մշակույթի բաղադրիչների, երևույթների, գործնրացների և մեխանիզմների մասին: Հատուկ ուշադրություն դարձնել համաշխարհային ու հայ մշակույթների ընդհանուր բնութագրերի և ներկա գործնրացների վրա:		
Դասընթացի խնդիրները.		
➤ Ձևավորել համակարգված պատկերացում մշակույթի բաղադրիչների, երևույթների, գործնրացների վերաբերյալ:		
➤ Ուսումնասիրել հայ և համաշխարհային մշակույթների ընդհանուր բնութագրերը:		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Ներկայացնելու գիտության մեջ մշակույթ» հասկացության ամենատարածված սահմանումները և տեսությունները:		
2. Սահմանելու մշակույթի կառուցվածքը, բաղադրիչները, տիպաբանությունը, մշակույթի ծագման և զարգացման հիմնական օրինաչափությունները:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Մեկնարանելու մշակույթ, ենթամշակույթ, հակամշակույթ հասկացությունները,		

- Վերլուծելու մշակութային գործընթացները և մշակույթի զարգացման դինամիկան:
- Մեկնարանելու ժամանակակից մշակութային գործընթացների առանձնահատկությունները:

գ. բնդիանրական/փոխանցելի կարտղություններ

- Աշխատելու թիմում,
- Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական իիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, բնկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- քննարկումներ
- բանավեճեր
- ուժեքատներ
- զեկուցումներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ստուգարք. Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 4 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական թեմաներից.

Թեմա 1. Դասընթացի ուսումնասիրման օբյեկտը, առարկան և խնդիրները: «Մշակույթ» հասկացության սահմանումներն ու մշակույթի էության, ծագման և զարգացման վերաբերյալ տեսությունները: **Թեմա 2** Մշակույթի մակարդակները: Ազգային և համամարդկային բնույթը: Զանգվածային և էլիտար մշակույթ: **Թեմա 3.** Հոգևոր գործունեության մշակութային ձևերը: Կրոն, գիտություն և արվեստ: **Թեմա 4.** Մշակույթ-բնություն-հասարակություն: **Թեմա 5.** Նախնադարյան մշակույթ: Հին Արևելյան քաղաքակրթություններ (միջագետքյան, եզիստական, հին հնդկական և չինական): **Թեմա 6.** Անտիկ (հունահռոմեական) մշակույթ: **Թեմա 7.** Միջնադար՝ քրիստոնեական և իսլամական մշակույթներ: **Թեմա 8.** Վերածնունդ և Ռեֆորմացիա: **Թեմա 9.** Նոր դարաշրջանի եւրոպական մշակույթը: **Թեմա 10.** Մոդեռնիզմի և պոստմոդեռնիզմի դարաշրջանների մշակույթը: **Թեմա 11.** Հայկական մշակույթ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Մելքոնյան Գ., Մշակութաբանություն, Երևան, 2000:
- Սարգսյան Ս., Մշակութաբանություն, Երևան, 1997
- Սարգսյան Ս., Մշակույթի տեսություն և հայ մշակույթի պատմություն, Երևան, 2004:
- Արյունոս Ը., Ռյակակովա Ը. Ի., Կուլտурная антропология, Москва, 2004.
- Ռոզին Վ., Կուլտурология, Москва, 1998.

1.0105 /B17	2. Բնագիտության ժամանակակից հայեցակարգեր	3. 2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.4 –րդ կիսամյակ	7. Ստուգարք	

8. Դասընթացի նպատակն է՝ հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական մասնագիտությունների ուսանողներին բնագիտական գրագիտության հիմունքներին 21-րդ դարի մակարդակով ծանոթացնելն է: Այն պիտի առաջին հերթին ապագա մտավորականին ուսանի բնագիտության, մայելմատիկայի և հումանիտար գիտությունների ուսումնասիրման առարկաների ու մեթոդոլոգիայի ընդհանրություններին ու տարրերություններին, որ նման մտավորականն իր հետազու գործունեության ընթացքում հնարավորին չափ քիչ ենթարկվի զանազան մոլորություններին, նախապահարմունքներին ու սնահավատություններին: Դասընթացի ուսումնասիրման ընթացքում կներկայացվի ժամանակակից բնագիտությունը համապիտանի մեջորների և օրենքների ամբողջության մեջ՝ ցուցաբերով շրջապատող աշխարհի ճանաչման ռացիոնալ մեթոդի առանձնահատկությունը, բնագիտության տրամաբանությունը և կառուցվածքը:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Զեսավորել բնագիտական աշխարհայացք:
- Ծանոթացնել բնագիտության զարգացման պատմությանը:
- Բացատրել բնության համակարգերի կազմակորման, կառուցվածքի և զարգացման օրինաչափու-

թյունները:

➤ Ուսանողներին ծանոթացնել բնագիտության զարգացման ներկա միտումներին:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու բնագիտության զարգացման փուլերը;
2. Ներկայացնելու բնագիտության հիմնական սկզբունքներին;
3. Մեկնարաններու բնության համակարգերի կառուցվածքի, առաջացման և էվոլյուցիայի կոնցեպցիաները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կիրառելու բնության համակարգերի կառուցվածքի, զարգացման ընդհանուր սկզբունքների և օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքները տարբեր հետազոտություններում:
2. Կատարելու հաշվարկներ որոշակի գործնագիտացների վերաբերյալ և տալ որակական ու քանակական գնահատական բնության երևույթների վերջնական արդյունքների մասին:
3. Կատարելու համապատասխան եզրակացություններ բնության առավել ընդհանուր համակարգերի վերաբերյալ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Ներկայացնելու թիմային աշխատանքի ընթացքում հստակ սեփական միտքը:
2. Օգտվելով տարբեր աղյուրներից կատարելու վերլուծություններ և դասակարգելու ստացած ինֆորմացիան:
3. Ստեղծագործելու՝ պահպանելով մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավիր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. խորային մեթոդները (դասախոսումը, բացատրումը, պատմումը, զեկուցումը),
2. գործնական մեթոդները (վարժությունների և տնային առաջարրանքի կատարումը),
3. տրամաբանական մեթոդները (ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, անալոգիա),
4. Ճանաչողական-ստեղծագործական մեթոդները (բացատրական-ցուցադրական, պրոբլեմային-որոնողական),
5. համագործակցային ուսուցման մեթոդները (թիմային և խմբային աշխատանքներ),
6. քննադատական մեթոդները,
7. խմբային աշխատանքի մեթոդները,
8. ինքնուրույն աշխատանքի մեթոդները,
9. վերահսկողության մեթոդները (գրավոր և բանավոր, պլանավորված և ոչ պլանավորված վերահսկողություն):

12. Գնահատման մեթոդներ և չափանիշներն են.

Սոսունակը. Ուսանողին տրվում է ինքնուրույն աշխատանք ռեֆերատի տեսքով՝ դասընթացին վերաբերվող: Տրվում է ռեֆերատը բանավոր և ժամանակակից մեթոդներով ներկայացնելու հնարավորություն, եթե ուսանողը ինքնուրույն աշխատանքը ներկայացնում է դրսուրելով անհրաժեշտ վերջնարդյունքի 50 տոկոսից ավելին նա ստանում է ստուգված:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Բնագիտության ժամանակակից կոնցեպցիաներ առարկայի նպատակները, ինտիրները, ուսումնասիրության մեթոդները և զարգացման հիմնական փուլերը: **Թեմա 2.** Բնագիտական և հումանիտար մշակույթներ: Աշխարհի մեխանիկական, էկուտրամագնիսական և ժամանակակից պատկերները: **Թեմա 3.** Նյութի կառուցվածքի կոնցեպցիաները: Միկրոաշխարհի կառուցվածքների և փոխազդեցությունների կոնցեպցիաները: Տարրական մասնիկները: Հիմնարար փոխազդեցությունները: **Թեմա 4.** Հարաբերականության հատուկ և ընդհանուր սկզբունքները: Անորոշությունը աշխարհում: Անորոշությունների առնչություն: Լրացման սկզբունք: **Թեմա 5.** Աստղերի, մոլորակների և տիեզերքի կառուցվածքի, առաջացման և էվոլյուցիայի կոնցեպցիաները: **Թեմա 6.** Կենդանի նյութի ձևերը, հատկությունները և կազմավորման մակարդակները: **Թեմա 7.** Էվոլյուցիոն կենսաբանության կոնցեպցիաները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ապանյան Լ., Բնագիտության ժամանակակից կոնցեպցիաներ, ԵՊՀ, Երևան, 2007:
2. Կանկե Վ.Ա., Концепции современного естествознания, Логос. Москва, 2002.

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍ

1.0302/B18	2.Ժամանակակից հայոց լեզվի հնչունաբանություն և բառագիտություն-1	3. 4 ECTS կրելիս
4. 4 ժամ/շաբ.	5.15 / 45/ 0	
6. 1-ին կիս.	7.առանց եզրափակիչ գնահատման	
	8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենի հնչունական համակարգն իր տարրեր հատկանիշներով, ուսումնասիրել խորաքային ավելի մեծ միավորները՝ վանկը, հնչանախադասությունը, շեշտը և հնչերանզը, զինել ուղղագրությանը և ուղղախոսությանը վերաբերող տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով:	
	Դասընթացի ինդիքները.	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել ժամանակակից հայոց լեզվի հնչունական, հնչունափոխական առանձնահատկությունները, ➤ Բացատրել ուղղախոսության-ուղղագրության նորմերը, ➤ Լեզվաբերականական գիտելիքների հիման վրա խոսքի և նրա միավորների վերլուծության կարողությունների ձևավորումը: 	
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Սահմանելու «Հնչունաբանություն» գիտակարգի առանցքային հասկացությունները և դրանց բովանդակությունը, դերը հայերենի կառուցվածքային տարրեր մակարդակների միավորների համակարգում: 2. Զանագանելու հնչունափոխական առանձնահատկությունները, գրանցաների և հնչունների փոխհարաբերությունը: 3. Ներկայացնելու հայոց լեզվի հնչունաբանության տարրեր բաժինների հիմնադրույթները և դրանց ներքին կապերը: 4. Բացահայտելու «Հնչունաբանություն» գիտակարգի դերը հայերենի կառուցվածքային տարրեր մակարդակների միավորների համակարգում: 	
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու հնչունաբանական վերլուծություն: 2. Ճիշտ տարրերակելու հնչունափոխության բոլոր տեսակները: 3. Պրակտիկ գործունեության մեջ կիրառելու ուղղագրության և ուղղախոսության վերաբերյալ գիտելիքները և ունակությունները: 	
գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ: 2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր: 3. Հակառելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր առբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը: 	
10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական ծրագրեր իրականացնելիս:		
Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեություններ՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:		
Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանափրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, առաջարկած տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանափրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2.Մայրենի լեզվով տրամարանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարքելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
3. բացատրական մեթոդ
4. համագործակցային աշխատանք
5. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
6. մտագրոհ
7. ուժեղացներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված 2 ընթացքի ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 4 առաջադրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 2 միավորով, 2 միավորը ձևավորվում է գործնական և ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից (վարժությունների, առաջադրանքների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Բանավոր հարցում: Միավորների քայլը 0.5 է:

2-րդ ստուգում. Գրավոր աշխատանք: Միավորների քայլը 0.5 է:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայերենի տեղը աշխարհի լեզուների շարքում. հայերենի զարգացման փուլերը: **Թեմա 2.** Հայերենի հնչյունական համակարգը. այբուբենի հատկանիշները: **Թեմա 3.** Հնչյուն և հնչույթ. հնչույթ և գրանշան: **Թեմա 4.** Զայնավորների դասակարգումը. բաղաձայնների դասակարգումը: **Թեմա 5.** Շեշտը հայերենում. վանկ. տողադրած: **Թեմա 6.** Հնչյունափոխությունը և նրա տեսակները: **Թեմա 7.** Հայերենի ուղղագրության սկզբունքները. ուղղագրական բարեփոխումներ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աբելյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն. Երկեր, Զ հատոր, Երևան, 1974:
2. Աղայան Էդ., Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան, 1987:
3. Առաքելյան Վ., Խաչատրյան Ա., Էլոյան Ս., Ժամանակակից հայոց լեզու, հտ. 1-ին /հնչյունաբանություն և բառագիտություն/, Երևան, 1979:
4. Մարգարյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու /Բառագիտություն/, Երևան, 1990:
5. Զահոնիկյան Զ., Աղայան Էդ., Առաքելյան Վ., Քոյան Վ., Հայոց լեզու, 1-ին մաս., Ա պրակ, Երևան, 1980:
6. Սուրիհապյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու /հնչյունաբանություն, բառագիտություն, բառակազմություն/, Երևան, 1982:

1.0302/B19	2.Գրաքար -1	3.3 ECTS կրեդիտ
4.3 ժամ/շաբ.	5.0/45/0	
6.1-ին կիսամյակ	7.առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակները		
8.Դասընթացի նպատակները ներկայացնել գրաքարը որպես հին գրական լեզու, նրա խոսակցական հիմքը, ինչպես նաև գրաքարի հնչյունաբանություն, ձևաբանություն, շարականություն բաժիններն իրենց առանձնահատկություններով: Գրաքարի ուսումնասիրությունն անհրաժեշտ է ուսանողների բառապաշտի հարստացման, լեզվամտածողության զարգացման նպատակով: Գրաքարի իմացությունը նպաստելու է հայապահպանությանը, ինքնարժենությանը ու մղելու է շատերին՝ պատմիչներին բնագրով կարդալու:		
Դասընթացի խնդիրները.		
➤ Ուսանողին ներկայացնել գրաքարի հնչյունական և բառային առանձնահատկությունները, ուղղախոսության-ուղղագրության նորմերը:		
➤ Իմաստաբանության, բառապաշտի շերտերի, դարձվածաբանության յուրացմամբ հարստացնել		

ուսանողների բառապաշտը, կիրառելի դարձնել հոմանիշների, հականիշների, համանունների, հարանունների, դարձվածքների գործածությունը:

- Լեզվաքերականական գիտելիքների հիման վրա խոսքի և նրա միավորների վերլուծության կարողությունների ձևավորում:
- Տեքստի թարգմանության և վերլուծության միջոցով գրվածքի լեզվառական առանձնահատկությունները բացահայտելու կարողության կատարելազործում:
- Հայ հին պատմիշների գեղարվեստական ստեղծագործությունների լեզվական առանձնահատկությունների մեջնաբանում:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. Ասանազիտական գիտելիք և իմացություն

1. Սահմանելու և նկարագրելու գրաբարի զարգացման փուլերը:
2. Վերարտադրելու գրաբարի գրության և արտասանության փոխհարաբերությունները, ցույց տալու գրաբարի հնչյունավոխությունը:
3. Վերարտադրելու և թվարկելու գրաբարի բայ խոսքի մասի թեքական այն առանձնահատկությունները, որոնցով գրաբարը տարբերվում է ժամանակակից հայերենից:

բ. Գործնական մասնազիտական կարողություններ

1. Անսխալ ընթերցելու, մեջքերելու և մեջնաբանելու գրաբար տեքստերը և գերծ մնալու գրաբարի ուղղագրական սխալներից:
2. Խոնարհելու բայերը բոլոր ժամանակային ձևերով,
3. Թարգմանելու պատմիշների երկերից հատվածներ, բնութագրելու ոճական կառույցները՝ արժևորելով դրանք տեքստում:

գ. Քննիանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Բացահայտելու գրաբարի ոճերը, բայաձևերի թեքականական իմաստները:
2. & Ձիշտ վերծանելու բառերի կառուցվածքային պլանում կատարված պատմական հնչյունավոխության դրսնորումները, մեջնաբանելու երկբարբառների և եռաբարբառների հնչաբանական փոփոխությունները:
3. Հակառելու, մշակելու, ընդիանրացնելու և մեջնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևակերպում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականազիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականազիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Երականացնելու սեփական մասնազիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականազիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականազիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեջնաբանելու ու զնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականազիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնազիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնազիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2. Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ձիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնազիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնազիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, զնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնասության հետևյալ ձերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
3. համագործակցային աշխատանք
4. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
5. մտագրոհ
6. ռեժիսուրներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

1-ին ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումը պարունակում է 4 առաջարրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան,

2-րդ ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումը պարունակում է 4 առաջարրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացի բաղկացած է եեւևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գրաբարը որպես հայերենի զարգացման շրջան. գրաբարի ընդհանուր առանձնահատկությունները:

Թեմա 2. Գրաբարի հնչյունական համակարգը. երկրարբառներ և եռարարբառներ: **Թեմա 3.** Գրաբարի դերբայները: **Թեմա 4.** Գրաբարի խոնարհման համակարգը. սահմանական, սոորադասական և երամայական եղանակները: **Թեմա 5.** Գրաբարի անկանոն բայերը: Գրաբարի պակասավոր բայերը: **Թեմա 6.** Պատճառական բայեր: Գրաբարի բաղադրյալ ժամանակները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Աբրահամյան Ա., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 1977:
- Ավետիսյան Հ., Ղազարյան Ռ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2007:
- Գոճանյան Պ., Դասական գրաբարի գործնական քերականություն, Երևան, 2011:
- Խաչատրյան Լ., Թոսունյան Գ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2004:
- Շարաբիսանյան Պ., Գրաբարի դասընթաց, Երևան, 1975:

1.0302/ B20	2. Հայ ժողովրդի բանահյուսություն	3.5 ECTS կրետիս
4.5 ժամ/շաբ.	5.45/ 0/ 30	
6.1-ին կիսամյակ	7. Եզրափակիչ գնահատմամբ	

8. Դասընթացի նպատակն է ներկայացնել հայ ժողովրդի բանահյուսությունը, նրա բնորոշ առանձնահատկությունները, բանահյուսության և գեղարվեստական գրականության ու հասարակական մյուս գիտակարգերի փոխադարձ կապը, հայ բանագիտության սկզբնավորման ու զարգացման պատմությունը, ժանրային ամբողջական համակարգը:

Դասընթացի խնդիրները.

- Գնահատել հայ ժողովրդական բանահյուսությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր հինավորց ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հնագույն, կենսունակ և հարուստ բնագավառ:
- Ուսումնասիրել հայ ժողովրդական բանահյուսությունը, մասնավորապես նրա վաղնջական տեսակները՝ առասպել, հմայական բանաձևեր, հերիաթ, էպոս և այլն:
- Առանձնացնել բանահյուսական այն ստեղծագործությունները, որոնք գեղարվեստական պյուտեների, մոտիվների, կերպարների միջոցով կենդանի ու պատկերավոր խոսքով վերարտադրում են տարբեր պատմաշրջանների էթնիկամշակութային շատ իրողություններ:
- Պարզաբանել բանահյուսության կիրառական լայնահուն գործառույթները:
- Բացահայտել և ձգքիտ գնահատել բանահյուսության՝ որպես մի բարդ ու բազմանիստ մշակութային համակարգի խորքերում նստած պատմական ու մշակութային իրողությունները:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողը կունենա.

ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Ներկայացնելու բանահյուսական ստեղծագործությունների ժանրային համակարգը, տեսակները, դրանց առանձնահատկությունները:
- Ճանաչելու բանավոր ստեղծագործությունների գեղարվեստական և աղբյուրագիտական նշանակությունը, սոցիալական էությունը, զարակարական միտումները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Գնահատելու հայ ժողովրդական բանահյուսությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հնագույն, կենտրոնական և հարուստ բնագավառ:
- Արձնորելու բանահյուսական ստեղծագործությունների գեղարվեստական, աղբյուրագիտական, պատմական-հասարակական դերը:

գ. բնդիմանքական (փոխանցելի) կարողություններ

- Բանահյուսական հարուստ նյութի իմացություն, վերլուծման և գնահատման կարողություն:
- Ինքնուրույն վերլուծելու և գնահատելու բանահյուսական հարուստ նյութը, մասնավորապես նրա վաղնջական տեսակները՝ առասպելը, էպոսը, հմայական բանաձևերը, ծիսերգը, հերիաթը, վեպը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարդյունները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու գրականագիտական և լեզվաբանական արդի մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, իմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառաջական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնասության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- քննարկում /բանավեճ
- համագործակցային աշխատանք
- Էլեկտրոնային մեթոդ
- մտագրոհ
- վերլուծական մեթոդ
- խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
- գրավոր մեթոդ
- բացատրական մեթոդ
- Էլեկտրոնային ուսուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ուսումնավարություններ. Ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը սրուելում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարբերակ) և առավելագույն 1 միավոր՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավոր՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով.

- անհատական թեմատիկ առաջարկանք,
- տարբեր աղբյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,

- տրված առաջադրանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն):
Առավելագույն 1 միավորը՝ ուժեղագույն մերկայցնում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից:

Թեմա 1. Ժողովրդական բանահյուսության առարկան ու հատկանիշները. բանահյուսության տարրերակումը գրավիր գրականությունից: **Թեմա 2.** Հայ բանահյուսության սեռերն ու ժանրերը: **Թեմա 3.** Բանագիտական դպրոցները: **Թեմա 4.** Հայ բանագիտությունը: **Թեմա 5.** Առասպեկտ ժանրը. վիպականն ու պատմականը հայ հին առասպեկտներում: «Պարսից պատերազմ», «Տարոնի պատերազմ» վեպերը: **Թեմա 6.** Հայ ժողովրդական էպոսը. էպոսի ժանրային առանձնահատկությունները. էպոսի պատումները: **Թեմա 7.** Հայ ժողովրդական հերթաքանչերը. հրաշապատում և իրապատում հերթաքանչեր. դրանց մշակման եղանակները: Ավանդություններ և ավանդագրույցներ: **Թեմա 8.** Առակ, առօձ, ասացվածք, հանելուկ: **Թեմա 9.** Հայկական վիպական երգեր: **Թեմա 10.** Հայ ժողովրդական ընարերգություն. հայ գուսանական երգեր:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Արենյան Մ., Հին գուսանական ժողովրդական երգեր, Երևան, 1931:
2. Արենյան Մ., Ժողովրդական խաղիկներ, Երևան, 1940:
3. Արենյան Մ., Երկեր, հասոր Ա, Երևան, 1966, հասոր Է, Երևան, 1975:
4. Բուզանդ Փ., Պատմություն հայոց, Երևան, 1968:
5. Գրիգորյան Գր., Հայ ժողովրդական բանահյուսություն, Երևան, 1980:
6. Հայ բանահյուսություն. քրիստոնատիա, կազմեց և խմբագրեց՝ Գր. Գրիգորյան, Երևան, 1974:

1.0302/B21	2.Գրականագիտության ներածություն	3.2 ECTS կրեյխտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.24 /0 /6	
6.1-ին կիսամյակ	7.Առանց ընթացիկ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել գրականագիտական հիմնական հարցերը, գրականության զարգացման օրինաչափությունները, գրական ժանրերը, չափածոյի առանձնահատկությունները, տաղաչափական համակարգերը:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել գրականագիտական հիմնական հասկացությունները, ըմբռնումները, տերմինները:
- Տարբերակել գրական սեռերը, ժանրերը, ուղղությունները, գրական երկերի առանձնահատկությունները, գրականության զարգացման միտումները:
- Ուսումնասիրել գեղարվեստական ստեղծագործությունների կառուցվածքային տարրերը, լեզվական շերտերը, պատկերավորման-արտահայտչական համակարգը:
- Արժենորել երկը գրականության զարգացման ընթացքի մեջ:
- Լուսարանել գրականության ընդիհանուր տեսական հարցերը, ուսանողներին հաղորդակից դարձնել խոսքարվեստի նմուշներին:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի

ա. Ասանագիտական զիտելիք և իմացություն

1. Տարբերակելու գրականագիտական հիմնական հասկացությունները,
2. Զանազանելու գրական գործընթացի բաղադրատարրերը:

բ. Կործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կատարելու ցանկացած գեղարվեստական երկի գրականագիտական վերլուծություն:
2. Տարբերակելու գրական ուղղություններն ու ժանրերը:
3. Գնահատելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական նշանակությունը, զաղափարական առանձնահատկությունները, պատմական-հասարակական դերը:
4. Արժենորել հայ գրականության կամ նրա առանձին բաժինների զարգացման ընթացքը,
5. Մեկնարանելու գրականագիտական տեսական հասկացությունները,
6. Կարևորելու ժամանակի գրաքննադասության նշանակությունը գեղարվեստական ստեղծագործությունների արժենորման գործընթացում:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Ճանաչելու հայ գրականության գեղարվեստական արժեքները, վերլուծելու գեղարվեստական ստեղծագործությունները:
2. Մեկնարանելու հայ գրականության պատմական-հասարակական դերը, զաղափարական միտումները:

10. Դասընթացը ձևավորում է կոթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ5. Դրսուորելու ատեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, բնկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

Դասախոսություն, սեմինար, քննարկում, բանավեճ, համագործակցային աշխատանք, մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ, էլեկտրոնային ուսուցում, գրավոր աշխատանք, շարադրություն, բանավոր հարցում, գեկուցում, գրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Առանց ընթացիկ գնահատման քննությունը բանավոր է, որը գնահատվում է 20 միավոր՝ $20=5+5+4+4+2$ (3 հարց՝ համապատասխանաբար 5, 5, 4 միավորներով, իսկ ինքնուրույն աշխատանքից (ռեֆերատ՝ 4, շարադրություն՝ 2) փոխանցվում է 6 միավոր, որն ուսանողը վաստակում է ուսումնառության ընթացքում):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գրականագիտությունը և նրա բաժինները: Գրականությունն արվեստների համակարգում: **Թեմա 2.**

Գեղարվեստական պատկեր: **Թեմա 3.** Գրական երկի բովանդակության և ձևի միասնությունը: **Թեմա 4.**

Թեմա, թեմատիկա, կառուցվածք, սյուժե, ֆարուշ: **Թեմա 5.** Գեղարվեստական լեզվի առանձնահատկությունները: **Թեմա 6.** Չափածոյի երկի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: **Թեմա 7.** Գրական սերեր և ժանրեր:

14. Հիմնական գրականության ցանկ

1. Ջրբաշյան Է., Գրականագիտության ներածություն, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2001:

2. Ջրբաշյան Է., Գրականության տեսություն, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 1980:

3. Դոլուխանյան Ա., Գրականության տեսություն, Երևան, 2006:

4. Ավետիսյան Զ., Գրականության տեսություն, Երևան, 1998:

5. Ջրբաշյան Է., Մահչանյան Հ., Գրականագիտական բառարան, «Լույս», Երևան, 1972:

1.0302/B22	2. Խոսքային էթիկետ և գործնական հաղորդակցման	3.2 ECTS կրելիս
4.2 Ժամ/շաբ.	5.15 /15 /0	
6.1-ին կիսամյակ	7. Առանց ընթացիկ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակները	» Ուսումնասիրել լեզվի կիրառական և հաղորդակցային հնարավորությունները:	
Դասընթացի խնդիրներն են՝	» Բացահայտել խոսքի ընդհանուր օինաշափությունները:	
	» Դրսուորել գրական խոսքի բարձր մշակույթը:	
	» Հարատացնել ու զարգացնել լեզվի կիրառական և հաղորդակցական հնավորությունները:	
	» Յուրացնել խոսքի պատկերավորման-արտահայտչական միջոցները, գործառական բոլոր ոճերի առանձնահատկությունները:	
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		

<p>1. Հուսարանելու լեզվի դերը որպես հաղորդակցական միջոց,</p> <p>2. Ընդհանրացնելու հայոց լեզվի գործառությները:</p>
<p>բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> Մեկնարանելու լեզվի նորմավորման չափանիշները, Արժնորելու արտասանական, բառապաշտային և քերականական նորմերը, հնչյունական, բառային, քերականական մակարդակները:
<p>գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> Դրսերելու լեզվական բաձր մշակույթ, հարուստ բառապաշտ, լայն աշխարհայացք, մասնագիտական էթիկա, հանրության հետ հաղորդակցվելու ունակություններ:
<p>10.Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.</p> <p>Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:</p> <p>Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:</p> <p>Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունչ:</p> <p>Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարարնույթ տեքստերի նկատմամբ:</p> <p>Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:</p> <p>Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:</p> <p>Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն հայթայթելու և կիրառելու հմտություններ:</p> <p>Գ2.Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանագոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:</p> <p>Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանագոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և գուգադրելու հմտություններ:</p> <p>Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, բնկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:</p>
<p>11.Կիրառված են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.</p> <ol style="list-style-type: none"> դասախոսություն, քննարկում, բանավեճ, խմբային աշխատանք, վերլուծական, բացատրական մեթոդներ, էլեկտրոնային ուսուցում, գրավոր աշխատանք, բանագոր հարցում, գրույց:
<p>12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.</p> <p>Առանց ընթացիկ գնահատման քննությունը գնահատվում է 20 միավոր: Անցկացվում է բանագոր: Հարցատումը պարունակում է 4 հարց՝ համապատասխան 5,5,5,5միավոր-արժեքով(առաջին երեք հարցը 5,5,5 տեսական հարցադրումներով, վերջին 5 միավորը բաշխվում է հետևյալ ձևով՝ 2 միավոր հատկացվում է ռեֆերատին /նախապես տրված թեմաներով/, 2 միավոր՝ ստեղծագործական աշխատանքին /շարադրանք, էսսե/, 1 միավոր՝ արտասանությանը):</p>
<p>13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.</p> <p>Թեմա 1. Խոսքային էթիկետ և գործնական հաղորդակցման հմտությունների առարկայի նպատակը, խնդիրները: Կապը այլ գիտությունների հետ: Թեմա 2. Խոսքային էթիկետի հիմնական սկզբունքները: Թեմա 3. Իրադրության կապը հաղորդակցման գործնթացի հետ: Թեմա 4. Դիմելաձներ, ողջույնի և իրամեջնությունը ձևեր: Թեմա 5. Խոսքի ազդեցությունը: Թեմա 6. Խոսք և վարվեցողություն: Թեմա 7. Երկխոսություններ և</p>

14.Հիմնական գրականության ցանկ

- Ավետիխյան Յուրի, Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ, Գիրք Ա, ԵՊՀ, Երևան, 2014:
- Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ (Հեղինակային խումբ), Գիրք Բ, ԵՊՀ, Երևան, 2015:
- Բարիկյան Խ., Դարձվածային ոճաբանություն, Երևան, 2003:
- Խաչատրյան Տ., Հաղորդակցման և աշխատանքային գործունեության ընդհանուր հմտություններ, Երևան, 2012:
- Նազարյան Ա., Գրիգորյան Հ., Էթիկետի հիմունքներ, Երևան, 2002:
- Չալյան Ն., Դիվանագիտական վարպետության կանոնները, Երևան, 2009:
- Պողոսյան Պ., Խոսքի մշակույթի և ոճագիտության հիմունքներ, Ս. Բ. Երևան, 1990, 1991:
- Формановская Н., Речевой этикет и культура общения, Москва, 2005.
- Кузнецов И., Доловое общение. Доловой этикет, Москва, 2005.

1.0302/B23	2.Ժամանակակից հայոց լեզվի հնչյունաբանություն և բառագիտություն – 2	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 ժամ/շաբ.	5.15/45/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Եզրակակից գնահատմամբ	

8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենի հնչյունական և բառային համակարգերն իրենց տարբեր հատկանիշներով, ուսուցանել տեսական գիտելիքների գործնական կիրառությունը:

Դասընթացի խնդիրները.

- կարևորել բառերի՝ իբրև լեզվի ինքնուրույնաբար գործածվող հիմնական միավորների դերը խոսքում,
- իմաստաբանության, բառապաշտի շերտերի, դարձվածաբանության յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների բառապաշտը, կիրառելի դարձնել հոմանիշների, հականիշների, համանունների, հարանունների, դարձվածքների գործածությունը,
- ներկայացնել բառերի ծագման ու նրանց պատմական կյանքի, բառարանների կազմման, նրանց տեսակների, բառագիտական նշանակության և այլ հարցերի ուսումնասիրությունը,
- լեզվաբերականական գիտելիքների հիման վրա խոսքի և նրա միավորների վերլուծության կարողությունների ձևավորումը:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- սահմանելու «Բառագիտություն» գիտակարգի առանցքային հասկացությունները և դրանց բովանդակությունը, դերը հայերենի կառուցվածքային տարբեր մակարդակների միավորների համակարգում,
- վերարտադրելու բարիմաստի տեսակներն ու փոփոխությունները,
- ներկայացնելու ժամանակակից հայերենի բառապաշտի հատկանիշները, բառերի ձևահայությունները,
- ներկայացնելու հայոց լեզվի բառագիտության տարբեր բաժինների հիմնադրույթները և դրանց ներքին կապերը,
- բացահայտելու «Բառագիտություն» գիտակարգի դերը հայերենի կառուցվածքային տարբեր մակարդակների միավորների համակարգում:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- կատարելու ձևովաբանական և բառակազմական վերլուծություն, բնագրերի հիման վրա ձիշտ տարբերակելու տարբեր բառերի ծագումը, կրած ձևահայությունները,
- կատարելու բառակազմական վերլուծություններ, նկարագրելու բառերի կառուցվածքային օրենքներն ու օրինացափությունները,
- ձիշտ գրելու բարդությունները՝ տարբերակելով հայերենի բառային բարդությունների տեսակները,
- նկարագրելու բառապաշտի դասակարգման սկզբունքները և խոսքային միջավայրում ձիշտ օգտվելու տարբեր բառաշերտերից,
- օգտվելու լեզվաբանական տարբեր բառարաններից, հայթայթելու տեղեկատվություն և գործառելու,
- տեքստերում և բանավոր խոսքում ձիշտ գործառելու ձևահայությունները տարբեր խմբի բառերը,
- բացատրելու դարձվածքների կազմությունն ու գործածության ոճական նպատակը:

գ. բնդիաներական /փոխանցելի կարողություններ

- կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ,
- հաստատելու միջառարկայական կապեր,
- հակադրելու, մշակումելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու լեզվաբանական մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունց:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2. Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ5. Տիրապետելու բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում բանասիրության բնագավառում ուսումնական շարունակելու համար:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոտություն
2. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
3. բացատրական մեթոդ
4. համագործակցային աշխատանք
5. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
6. մտագրոն
7. ուժեքատներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը սրտեկում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարբերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից (բանավոր քննություն հարցատոմսերի միջոցով): Գնահատման չափանիշներն են՝ տեսական հարցերի ճիշտ պատասխանները և եզրահանգրումները, խոսքի տրամաբանական կառուցվածքը, առարկայի ընդհանուր իմացությունը, բառակազմական ճիշտ վերլուծությունը:

Առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով.՝

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարբեր աղյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- տրված առաջադրանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն:

Առավելագույն 1 միավորը՝ ուժեքատի ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Բառագիտություն. նրա ենթաբաժինները: **Թեմա 2.** Բառային մենիմաստություն և բազմիմաստություն. բառիմաստի փոփոխություն. բառերի ձևախմաստային խմբերը: **Թեմա 3.** Բառապաշտ. նրա հատկա-

նիշները: Բառապաշտի շերտերը և դրանց դասակարգումը: **Թեմա 4.** Բառակազմություն: Զնույթը և նրա տեսակները: **Թեմա 5.** Բարդություններ, նրանց տեսակները: **Թեմա 6.** Դարձվածքանություն. դարձվածային միավորների հատկանիշները և դասակարգումը: **Թեմա 7.** Բառարանագրություն. բառարանների տիպերը:

14.Հիմնական գրականության ցանկը

- Արենյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, Զ հատոր, Երևան, 1974:
- Աղայան Է., Լեզվաբանության ներածություն, Երևան, 1974:
- Առաքելյան Վ., Խաչատրյան Ա., Էլոյան Ս., Ժամանակակից հայոց լեզու, հտ. 1-ին /հնչյունաբանություն և բառագիտություն/, Երևան, 1979:
- Աճառյան Հր., Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի, հտ. 3-րդ, Երևան, 1957, էջ 27/147, հտ. 6-րդ, 1976:
- Մարգարյան Ա. , Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1990:
- Զահորյան Գ., Աղայան Է., Առաքելյան Վ., Քոսյան Վ., Հայոց լեզու, 1-ին մաս., Ա պրակ, Երևան, 1980:
- Ա. Սուրբիայան, Ժամանակակից հայոց լեզու /հնչյունաբանություն, բառագիտություն, բառակազմություն/, Երևան, 1982:

1.0302/ B24	2.Գրաբար -2	3.3 ECTS կրեդիտ
4.3 ժամ/շաբ.	5.0/45/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է հակիրծ ներկայացնել գրաբար՝ որպես գրական լեզվու, նրա խոսակցական հիմքը, ինչպես նաև ձևաբանություն, շարահյուսություն բաժիններն իրենց առանձնահատկություններով:		

Գրաբարի ուսումնասիրությունն անհրաժեշտ է ուսանողների բառապաշտի հարստացման, լեզվամտածողության զարգացման նպատակով: Գրաբարի իմացությունը նպաստելու է հայապահպանությանը, ինքնարժենորմանն ու մղելու է շատերին՝ պատմիչներին բնագրով կարդալու:

Դասընթացի խնդիրներն են:

- Ուսանողին ներկայացնել գրաբարի անվանական հոլովման առանձնահատկությունները,
- իմաստաբանության, բառապաշտի շերտերի, դարձվածքանության յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների բառապաշտը, կիրառել դարձնել հոմանիշների, հականիշների, համանունների, հարանունների, դարձվածքների գործածությունը,
- լեզվաբերականական գիտելիքների հիման վրա խոսքի և նրա միավորների վերլուծության կարողությունների ձևաբանումը,
- տեքստի թարգմանության և վերլուծության միջոցով գրվածքի լեզվառական առանձնահատկությունները բացահայտելու կարողության կատարելագործումը,
- հայ հին պատմիչների գեղարվեստական ստեղծագործությունների լեզվական առանձնահատկությունն ների մեկնաբանումը:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Նկարգրելու և մեկնաբանելու գրաբարի անվանական հոլովման առանձնահատկությունները,
- Ներկայացնելու հոլովների կազմության հիմունքները գրաբարում:
- Զատորոցելու գրաբարի և արևելահայ գրական լեզվի անվանական հոլովման նմանություններն ու տարբերությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Կիրառելու և բացատրելու գոյականների, ածականների, թվականների և դերբայների հոլովման յուրահատկությունները:
- Պարզաբանելու և ցույց տալու գրաբարյան բնագրերի քերականական առանձնահատկությունները:
- Քննելու և թարգմանելու պատմիչների երկերից հատվածներ, բնութագրելու ոճական կառուցները՝ դրանք արժուորելով տեքստում:

գ. բնդիանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Զնաբանորեն վերլուծելու գրաբարի հոլովները, տարբեր բառաձևերի քերականական իմաստները,
- Գործնականում կիրառելու գրաբարի անվանական հոլովման վերաբերյալ յուրացրած գիտելիքները,
- Հակառակելու, մշակելու, ընդիհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք:

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրա-

կանացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեջնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ6.Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառձական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2.Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները:

1. գործնական աշխատանք
2. բանավեճ
3. զրույց
4. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

1-ին ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 4 առաջադրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան,

2-րդ ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 4 առաջադրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գրաբարի անվանական հոլովումը: Հոլովները և նրանց կազմությունը. հոլովման համակարգի տարբերությունն աշխարհաբարի համեմատությամբ: **Թեմա 2.** Պարզ հոլովումներ. Ա, Ե, Ի, Ո, ՈՒ հոլովումներ: Խառը հոլովումներ. Ի-Ա, Ո-Ա հոլովումներ: **Թեմա 3.** Անկանոն հոլովումներ: **Թեմա 4.** Ածական անուն: Ածականների համեմատության աստիճանների կազմությունը: **Թեմա 5.** Թվական անուն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ավետիքյան Հ., Ղազարյան Ռ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2003:
2. Աբրահամյան Ա., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 1977:
3. Աբեղյան Մ., Գրաբարի քերականություն, Զ հատ., Երևան, 1974:
4. Թոսունյան Գ., Խաչատրյան Լ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2004:
5. Շարաբիսանյան Պ., Գրաբարի դասընթաց, Երևան, 1975:
6. Մկրտչյան Է., Գրաբարի դասընթաց, Երևան, 2008:
7. Համբարձումյան Վ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2004:

1.0302/B25	2.Հայ հին և միջնադարյան գրականության պատմություն	3.7 ECTS կրեակիտ
4.6 ժամ/շաբ.	5.60/ 0/ 30	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել հայ հին և միջնադարյան գրականության արժեքները, դեմքերին, լեզուն, գրական ժանրերն ու նրանց առանձնահատկությունները, զարգացման ուղղությունները:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Գնահատել հայ միջնադարյան գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը: ➤ Առանձնացնել գրական այն նվաճումները, գործերն ու արժեքները, որոնք էական նշանակություն են ունեցել ոչ միայն իրենց ժամանակին, այլև դրանից հետո ևս: ➤ Ժամանակաշրջանի գրական գործերին մոտենալ ոչ թե մեր օրերի գեղագիտական ըմբռնումների մակարդակով, այլ այն ժամանակների, որոնց մեջ ստեղծվել է տվյալ գործը: ➤ Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հետինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվյալ հետինակին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողը կունենա.		
ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> 1. &անաշելու և ներկայացնելու հայ հին և միջնադարյան գրականության ժանրային համակարգը, տեսակները, դրանց առանձնահատկությունները: 2. Արժնորելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական և աղյուրագիտական նշանակությունը, գաղափարական առանձնահատկությունները, պատմական-հասարակական դերը: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Գնահատելու հայ հին և միջնադարյան գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հնագույն, կենսունակ և հարուստ բնագավառ: 2. Արժնորելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական, պատմական-հասարակական դերը: 3. Կատարելու ստեղծագործության գեղարվեստական շերտերի վերլուծություն, գրելու ստեղծագործական շարադրություններ: 		
գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Մատուցելու, վերլուծելու և գնահատելու հայ հին և միջնադարյան գրականության հարուստ նյութը: 2. Վերլուծելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը և կերպարային համակարգը: 3. Բանավիճելու և քննարկելու: 		
10.Դասընթացը ձևադրությամբ կազմակերպվում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Բ5.Իրսուորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրիծումներ առաջադրելու համար և ծավալելու ինքնուրույն մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն ակադեմիական ոլորտներում:		
Բ6.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ3.Քննադարտորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:		
Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. քննարկում /քանավեճ
2. համագործակցային աշխատանք
3. Էլեկտրոնային մեթոդ
4. մտագրոհ
5. վերլուծական մեթոդ
6. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
7. գրավոր մեթոդ
8. բացատրական մեթոդ
9. էլեկտրոնային ուսուցում:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ուսումնակարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույն 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը սրտեկում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարբերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ բայց ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը սրտեկում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով.

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարբեր աղյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- տրված առաջադրանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն:

Առավելագույն 1 միավորը՝ ռեֆերատի ներկայացում:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից. տեղափոխել տակի հետ

Թեմա 1. Հայ մշակույթը մինչև 5-րդ դարը. Մեսրոպ Մաշտոցը և գրերի ստեղծումը. գրականության զարգացման հիմնական ուղղությունները: **Թեմա 2.** Ազարթանգեղոս, Փ.Քուզանդ, Ս.Խորենացի, Եղիշե, Ղ.Փարպեցի: **Թեմա 3.** Հայ գրականությունը 6-ից 9-րդ դր. Աբրենու, Հ.Մամիկոնյան, Ղևոնդ Երեց, Դ.Քերթոյ, Եկեղեցական բանաստեղծությունը: **Թեմա 4.** Հայ գրականությունը 10-12-րդ դր. Հովհ. Կրասիսանակերտցի, Թովմա Արծրունի, Ս.Կաղանկատվացի, Գ.Նարեկացի, Գ.Մագիստրոս, Հ.Շմաստաեր, Ն.Շնորհալի, Ս.Գոշ:

Թեմա 5. Հայ գրականությունը 13-16-րդ դր. Վ.Այգեկցի, Ֆրիկ, Վ.Երզնկացի, Հ.Թղկուրանցի, Ս.Նաղաշ, Գ.Աղթամարցի, Ն.Քուչակ: **Թեմա 6.** Հայ գրականությունը 17-18-րդ դր., Ն.Հովհնարան, Սայաթ-Նովա:

14.Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Աբեյյան Ս., Հայոց հին գրականության պատմություն, հտ. 1, Երևան, 1944, հտ. 2, Երևան, 1946, Երկեր, հտ. Գ, Երևան, 1968, հտ. Դ, Երևան, 1970:
2. Մկրյան Ս., Հայ հին գրականության պատմություն (5-10-րդ դր.), Երևան, 1976, Երկեր, հտ. 1, Երևան, 1987:
3. Մկրյան Ս., Գրիգոր Նարեկացի, Երևան, 1955:
4. Թամրազյան Հ., Ն.Քուչակի բանաստեղծական աշխարհը, Երևան, 2001:
5. Ա.Չոպանյան, Երկեր, Երևան, 1966:
6. Սաֆարյան Վ., Հայ միջնադարյան գրականություն, Երևան, 2016:
7. Սևակ Պ., Սայաթ-Նովա, Երևան, 1987:

1.0302/B26	2.Լեզվաբանության հիմունքներ	3.4 ECTS կրետիս
4.3 Ժամ/շաբ.	5.30/15/0	
6.2-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	

8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ներկայացնել լեզվաբանական ընդհանուր կարգերը, լեզվի էության, գործառության ու զարգացման հիմնական օրինաչափությունները, աշխարհի լեզուների հնչյունական, բառային, ձևաբանական և շարահյուսական համակարգերի ընդհանուր առանձնահատկությունները, աշխարհի լեզուներն ու նրանց բաշխումը լեզվաբնույթի համար լեզվաբանության հիմունքների հանգուցային դրույթները, լեզվի բնութագրերն ու բնորոշումները, լեզվաբանության բաժինները, լեզվի ծագումն ու զարգացումը, աշխարհի լեզուների դասակարգումները տարբեր լեզվալնտանիքներում և կառուցվածքային տիպերում:

Դասընթացի խնդիրները

- Դիտարկել լեզվի բնութագրերն ու բնորոշումները:

- Ներկայացնել լեզվաբանության ձյուղերն ու բաժինները:
- Համեմատել լեզվաբանական հին և ժամանակակից հոսանքներն ու դպրոցները:
- Ծանոթացնել լեզուների կառուցվածքային առանձնահատկություններին ու մակարդակներին:
- Ներկայացնել աշխարհի լեզուները, դասակարգել ըստ լեզվաբնուանիքների:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողի ունակ կիրար

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Բնութագրելու «Լեզվաբանության հիմունքներ» առարկայի առանձնահատկությունները:
  2. Ներկայացնելու լեզուների ծագման, զարգացման մասին տեսությունները:
  3. Դասակարգելու լեզվական կարգերը, աշխարհի լեզուները:
- բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ**
1. Դասակարգելու աշխարհի լեզուները:
  2. Տարբերակելու և արժեսորելու լեզվի բնութագրերն ու բնորոշումները:
  3. Ներկայացնելու լեզուների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, բնութագրելու լեզվաբանության բաժինները:
  4. Ներկայացնելու լեզվական կարգերը, աշխարհի լեզուների դասակարգման չափանիշներն ու սկզբունքները:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Օգտվելու է դասընթացին վերաբերող տպագիր և համացանցային ռեսուրսներից:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կիրար:

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Բ1. Կիրառելու լեզվական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրության ներկայացնելու հայց լեզվի ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստարկներ:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձեերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. անհատական և խմբային աշխատանք, անհատական և թիմային գիտահետազոտական աշխատանք,
3. ինքնուրույն աշխատանք, բանավոր ներկայացում/պրեզենտացիա (անհատական ինքնուրույն նախագծի իրականացում), գրավոր և բանավոր ստուգում/հարցում/,
4. զննական մեթոդներից՝ դիդակտիկ նյութերի ցուցադրում, ինտերակտիվ-կառուցողական մեթոդներից՝ աշխատանք բնագրի ու տեքստերի հետ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմակարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

1-ին ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումնը պարունակում է 4 առաջարանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան,

2-րդ ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումնը պարունակում է 4 առաջարանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջադրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին

համապատասխան:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Լեզվի բնուրագիրը. լեզվի բնորոշումը,լեզվի գոյության ձևերը: **Թեմա 2.** Լեզուների հնչյունական համակարգերի նմանություններն ու տարբերությունները, գրային համակարգեր: **Թեմա 3.** Լեզուների բառային համակարգերը: **Թեմա 4.** Լեզուների ձևաբանական համակարգերը: **Թեմա 5.** Լեզուների շարակյուսական համակարգերը: **Թեմա 6.** Լեզվի ծագումը: **Թեմա 7.** Աշխարհի լեզուների դասակարգումը:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Աղայան Է., Լեզվաբանության հիմունքներ, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 1987:
- Զահուլյան Գ., Լեզվաբանության պատմություն, h.h., 1-2, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 1960-1962:
- Աղայան Է., Հայ լեզվաբանության պատմություն, h.h., 1-2, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 1958-1962:
- Պետրոսյան Հ., Հայերենագիտական բառարան, ԳԱԱ հրատ., Երևան, 1990:
- Маслов Ю.С., Введение в языкознание, «Высшая школа», Москва, 1987.
- Պետրոսյան Հ. և ուրիշներ., Լեզվաբանական բառարան, ԳԱԱ հրատ., Երևան, 1975:

1.0302/ B27	2.Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանություն-1	3.5 ECTS կրետիս
4.5 ժամ/շաբ.	5.30/45/0	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ձևաբանության վերաբերյալ հիմնավոր գիտելիքների ձևավորումը, քերականական հնարավոր սխալների կանխումը, նախադասության ձևաբանական վերլուծության հմտությունների ամրակայումը:		
Դասընթացի խնդիրներն են		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել ժամանակակից հայոց լեզվի քերականական համակարգի առանձնահատկությունները, քերականական հիմնական հասկացությունները: ➤ Քերականական կարգերի, քերականական իմաստների և ձևերի յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների իմացությունը քերականական կարևորագույն հասկացությունների վերաբերյալ: ➤ Ներկայացնել խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները և տարբերակված խոսքիմասային խմբերն իրենց առանձնահատկություններով: ➤ Հիմնավոր գիտելիքներ ձևավորել նյութական խոսքի մասերի և դրանց քերականական յուրահատկությունների վերաբերյալ: ➤ Ընկալելի դարձնել հարաբերության նշանակություն ունեցող խոսքի մասերի դերն ու նշանակությունը: ➤ Ներկայացնել վերաբերմունքային խոսքի մասերի դերն ու կարևորությունը և դրանց տարբերակման առանձնահատկությունը: ➤ Զևավորել մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ գիտելիքներ ու հմտություններ, տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողությունը: 		

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Նկարագրելու և մեկնաբանելու ձևաբանության ուսումնասիրության առարկան և նրա խնդիրները:
- Վերարտադրելու քերականական կարգերի էությունը և դրանց տարբերակման չափանիշները:
- Զանազաններու խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները և թվարկելու առանձին խոսքիմասային խմբերը:
- Զանազաններու, լուսաբանելու նյութական խոսքի մասերի քերականական առանձնահատկությունները, մեկնաբանելու դրանց դերը և կիրառական յուրահատկությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Բացատրելու քերականական կարգերի էությունը, քերականական իմաստների և ձևերի փոխարաբերությունները:
- Պարզաբանելու և թվարկելու խոսքի մասերի տարբերակման հիմունքները:
- Քննարկելու և խմբագրելու նյութական խոսքի մասերն իրենց քերականական կարգերով:
- Ընդհանրացնելու խոսքի մասերի տարբեր խմբերն իրենց առանձնահատկություններով և նշանակությամբ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Բացատրելու և վերլուծելու բառաձևերում ձևույթների արտահայտած քերականական նշանակությունները:
- Տեքստում հակադրելու խոսքի մասերը՝ զանազաններով իրենց քերականական հատկանիշներով:
- Հակադրելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու նյութական խոսքի մասերին հատուկ քերականական առանձնահատկությունները:

4. Գործնականում կիրառելու և մեկնաբանելու նյութական խոսքի մասերին վերաբերող տեսական գիտելիքները:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զարգարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ2. Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հարորդակցվելու հանրության հետ, կզնահատի ու կզուգադրի լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5. Տարրեր առյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառել:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, բնկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. գործնական աշխատանք
3. բանավեճ
4. զրույց
5. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1-ին ընթացիկ ստուգում, գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է բանավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 4 առաջադրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավորով, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (ուժեքատների, առաջադրանքների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

2-րդ ընթացիկ ստուգում, գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է բանավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 4 առաջադրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավորով, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (ուժեքատների, առաջադրանքների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Զնարանությունը՝ որպես լեզվաբանության բաժին. քերականական կարգեր. քերականական ձև, իմաստ և պաշտոն: **Թեմա 2.** Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները. թեքվող և չթեքվող խոսքի մասեր:

Թեմա 3. Գոյական անուն: Գոյականը որպես խոսքի մաս. Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բարակագմական առանձնահատկությունները: **Թեմա 4.** Ածական անուն. ածականը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բարակագմական առանձնահատկությունները: **Թեմա 5.** Թվական անուն: Թվականն իբրև խոսքի մաս. Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բարակագմական առանձնահատկությունները: **Թեմա 6.** Դերանուն: Դերանուն իբրև խոսքի մաս: Դերանվան հարաբերակցությունն այլ խոսքի մասերի հետ: Դերանվան տեսակները: **Թեմա 7.** Բայ: Բայերի կազմությունը, բայահիմքեր, դերբայներ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Արքահամյան Ս., Ժամանակակից հայերենի քերականություն, Երևան, 1969:
- Աբեղյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965:
- Արքահամյան Ս., Պառնասյան Ն., Օհանյան Հ., Ժամանակակից հայոց լեզու, 1974:
- Ասատրյան Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու. ձևաբանություն, Երևան, 1983:
- Ասատրյան Մ., Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր, Ա, Բ, Գ, Երևան, 1970, 1973, 1977:

1.0302/B28	2.19-րդ դարի հայ գրականության պատմություն-1	3.5 ECTS կրեդիտ
4.4 ժամ/շաբ.	5.45/ 0/15	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատումն	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել 19-րդ դարի հայ գրականությունը, գրական ուրբությունները, հայ նոր գրականության ձևավորումը:		

Դասընթացի խնդիրները.

- Գնահատել 19-րդ դարի առաջին կեսի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը:
- Առանձնացնել գրական այն նվաճումները, գործերն ու արժեքները, որոնք էական նշանակություն են ունեցել ոչ միայն իրենց ժամանակին, այլև դրանցի հետո ևս:
- Ժամանակաշրջանի գրական գործերին մոտենալ ոչ թե մեր օրերի գեղագիտական ըմբռնումների մակարդակով, այլ այն ժամանակների, որոնց մեջ ստեղծվել է տվյալ գործը:
- Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հեղինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվյալ տվյալ գրողին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողը կունենա.

ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Ճանաչելու հայ նոր գրականության հարուստ նյութը, ժանրային համակարգը:
- Նկարագրելու հայ նոր գրականության ձևավորման ընթացքը, պատկերացնելու նրա զարգացման առանձնահատկություններն ու հիմնական ուղղությունները:
- Ներկայացնելու հայ նոր գրականության երկերի գեղարվեստական նշանակությունը, նշելու նրանց պատմական-հասարակական դերը, գաղափարական միտումները:

բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Գնահատելու հայ նոր գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի կենսունակ և հարուստ բնագավառ:
- Առանձնացնելու գրական այն բնագրերը, որոնք գեղարվեստական սյուժեների, մոտիվների, կերպարների միջոցով կենդանի ու պատկերավոր խոսքով վերարտադրում են տվյալ ժամանակաշրջանի ազգային-հասարակական կյանքի բազմաթիվ իրողություններ:
- Վերլուծելու ու գնահատելու հայ գրականության նոր շրջանը սկզբնավորող և նրա զարգացման ընթացքը ապահովող դասական հեղինակների գործերը, կտեսնի յուրաքանչյուր գրողի տեղն ու դերը տվյալ շրջանի գրականության զարգացման շղթայի մեջ:
- Բացատրելու հայ նոր գրականության ձևավորման առանձնահատկությունը՝ դրանք համեմատելով գրական անցյալ շրջանի հետ, որոշելու նոր գրականությունը սկզբնավորող և նրա զարգացման ընթացքը ապահովող հեղինակներից յուրաքանչյուրի տեղն ու դերը տվյալ շրջանում:
- Ինքնուրույն գնահատելու ու ցույց տալու գրական տվյալ շրջանի դասական ստեղծագործությունների գաղափարական առանձնահատկությունները, գեղարվեստական արժեքը, նրանց պատմական-հասարակական դերը:

գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ

- Մատուցելու, վերլուծելու և գնահատելու 19-րդ դարի հայ գրականության հարուստ նյութը:

10.Դասընթացը ձևակրուտ է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարկումները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկ.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջազգային գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանախրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու

քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարարնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և գուգադրելու հմտություններ:

Գ5. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. քննարկում /բանավեճ
2. համագործակցային աշխատանք
3. մտագրոհ
4. վերլուծական մեթոդ
5. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
6. գրավոր մեթոդ
7. բացատրական մեթոդ
8. էլեկտրոնային ուսուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընթանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը տրոհելում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարբերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհելում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամիակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով).

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարբեր աղյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- տրված առաջարկանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն):

Առավելագույն 1 միավորը՝ ռեֆերատի ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ ժողովրդի բաղաքական կացությունը 19-րդ դարի սկզբին. հայ լուսավորական շարժումը.

Մխիթարյաններ. Կլասիցիզմը հայ գրականության մեջ. հայ գրականության նոր շրջանի սկզբնավորումը:

Թեմա 2. Հ. Ալամդարյան, Ս. Թաղիարյան: **Թեմա 3.** Խ. Արովյան, Ղ. Ալիշան: **Թեմա 4.** Հայ գրականությունը 1850-60-ական թթ.: Ս. Նալբանդյան: **Թեմա 5.** Ռ. Պատկանյան, Ս. Շահազիդ: **Թեմա 6.** Ս. Պեշիկյան, Պ. Դուրյան:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Հայ նոր գրականության պատմություն, հտ. 1, Երևան, 1962, հտ. 2, Երևան, 1962:
2. Հայ վեպի պատմությունը (19-րդ դար), Երևան, 2005:
3. Թաղեռսյան Ս., Հայկական կլասիցիզմի տեսությունը, Երևան, 1977:
4. Մակարյան Ա., Հ. Ալամդարյան, Երևան, 2005:
5. Չոպանյան Ա., Երևեր, Երևան, 1980:
6. Տերտերյան Ա., Հայ կլասիկներ, Երևան, 1944:
7. Թամրացյան Հ., Բանաստեղծության հազարամյա խորհուրդը, Երևան, 1986:
8. Թամրացյան Հ., Հայ քնարերգուներ, Երևան, 1996:
9. Մուրադյան Ա., Գրական հանգրվաններ, Գիրք Ա, Երևան, 2003:

1.0302/B29	2. Բարբառագիտության հիմունքներ	3.34 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.15/45/0	
6.3-րդ կիսամյակ	7. Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել հայոց լեզվի բարբառները, դրանց դասակարգման սկզբունքները, ուսումնասիրության մեթոդները, բարբառների հնչյունական, բառային, ձևաբանական և շա-		

բայցուսական համակարգերի առանձնահատկությունները:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել հայերենի բարբառների ծագման մասին տեսությունները:
- Հասկանալ հայերենի բարբառների հնչունական, բառային և քերականական հատկանիշները:
- Ներկայացնել հայերենի բարբառների դասակարգման չափանիշներն ու սկզբունքները:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Սահմանելու «Բարբառագիտություն» գիտակարգի առանցքային հասկացությունները և դրանց բովանդակությունը, դերը հայերենի կառուցվածքային տարբեր մակարդակների միավորների համակարգում:
2. Զատորոշելու հայ բարբառագիտության զարգացման վիճակը:
3. Ներկայացնելու բարբառների ճյուղերն ըստ ձևաբանական դասակարգման:
4. Հակադրելու և համեմատելու բարբառների և գրական լեզվի հնչունական ու քերականական հատկանիշները:
5. Ներկայացնելու հայերենի բարբառային բառապաշտիքի հատկանիշները, բարբառային բառերի ձևաբանական խմբերի դասակարգման սկզբունքները, բառակազմական օրինաչափությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Գրի առնելու և մեկնաբանելու բարբառային տեքստերը, օգտվելու բարբառային քարտեզներից և արյուսակներից:
2. Ներկայացնելու բարբառագիտական ուսումնասիրությունների մեթոդաբանությունը, բարբառների դասակարգման հիմունքները:
3. Օգտվելու և հայթայթելու տեղեկատվություն բարբառային տարբեր բառարաններից և գործառելու դրանք,

գ. ընդհանրական /իորհանցելի կարողություններ

1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ:
2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր:
3. Հակադրելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր առյութներից:

10.Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեություններ՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահուն:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու ըննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ6.Լեզվառձական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրությունների համար բնագրային նյութեր օգտագործելու կարողություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվություններ:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվություններ:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
3. բացատրական մեթոդ
4. համագործակցային աշխատանք
5. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
6. ռեժիսուրաներ:

7. բարբառային բնագրերի լեզվական վերլուծություն:		
12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		
<p>Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն (բանավոր և գրավոր տարբերակով՝ յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր: Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը տրոհվում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (բանավոր կամ գրավոր տարբերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):</p> <p>Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով.</p> <ul style="list-style-type: none"> • անհատական թեմատիկ առաջարկանք, • տարբեր աղբյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում, • տրված առաջարկանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն): <p>Առավելագույն 1 միավորը՝ ուժեքատի ներկայացում:</p>		
13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.		
<p>Թեմա 1. Բարբառագիտությունը՝ որպես գիտաճյուղ: Բարբառների դասակարգման վերաբերյալ եղած տեսությունները: Թեմա 2. Բարբառների հնչյունական համակարգերը: Թեմա 3. Բարբառների բառային համակարգերը: Թեմա 4. Բարբառների ձևաբանական համակարգերի տարբերությունները. սահմանական ներկան՝ որպես բարբառների ձյուղերի տարբերակման հիմք: Թեմա 5. ՈՒՄ, ԿԸ, ԵԼ ձյուղերի բարբառներ: Թեմա 6. Տարբեր ձյուղերի բարբառների ձևաբանական և շարահյուսական տարբերությունները:</p>		
14. Հիմնական գրականության ցանկը		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Աճայան Հր., Հայ բարբառագիտություն, Սոսկվա – Նոր – Նախիջևան, 1911: 2. Գրիգորյան Ա., Հայ բարբառագիտության դասընթաց, Երևան, 1957: 3. Ղարիբյան Ա., Հայ բարբառագիտություն, Երևան, 1953: 4. Զահորյան, Գ. Հայ բարբառագիտության ներածություն Երևան, 1973: 5. Ասատրյան Մ., Հայ բարբառագիտության գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, 1985: 6. Սաղաթելյան Ռ., Բարբառային բառաշերտը արդի գրական արևելահայերենում, Երևան, 2011: 7. Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հ. 1, 2, Երևան, 1982-85 թթ.: 		
1.0302/B30	2. Գրաբար -3	3.3 ECTS կրեմիս
4.3 Ժամ/շաբ.	5.0/45/0	
6.3-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	
<p>8. Դասընթացի նպատակն է հակիրճ ներկայացնել գրաբարը՝ որպես գրական լեզու, նրա խոսակցական հիմքը, ինչպես նաև ձևաբանություն, շարահյուսություն բաժիններն իրենց առանձնահատկություններով: Գրաբարի ուսումնասիրությունն անհրաժեշտ է ուսանողների բառապաշտի հարստացման, լեզվամտածողության զարգացման նպատակով: Գրաբարի իմացությունը նպաստելու է հայապահպանությանը, ինքնարժևությանը ու մեկնու է շատերին՝ պատմիչներին բնագրով կարդալու:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել գրաբարի բառային և քերականական առանձնահատկությունները: ➤ Ուսանողին ներկայացնել գրաբարի դերանվանական հոլովման առանձնահատկությունները: ➤ Իմաստաբանության, բառապաշտի շերտերի, դարձվածքանության յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների բառապաշտը, կիրառելի դարձնել հոմանիշների, հականիշների, համանունների, հարանունների, դարձվածքների գործածությունը: ➤ Լեզվաքերականական գիտելիքների հիման վրա խոսքի և նրա միավորների վերլուծության կարողությունների ձևավորում: ➤ Տեքստի թարգմանության և վերլուծության միջոցով գրվածքի լեզվառական առանձնահատկությունները բացահայտելու կարողության կատարելագործում: ➤ Հայ հին պատմիչների գեղարվեստական ստեղծագործությունների լեզվական առանձնահատկությունների մեկնաբանում: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. Առանց եզրափակիչ գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնելու գրաբարի դերանվանական հոլովման առանձնահատկությունները, կազմության հիմունքները: 2. Հակադրելու և համեմատելու գրաբարի և արևելահայ գրական լեզվի դերանվանական հոլովման 		

նմանություններն ու տարբերությունները:

3. Ներկայացնելու մակրայ խոսքի մասի առանձնացման հիմունքները, տարբերակելու դրաքերականական հատկանիշները:
4. Ներկայացնելու գրաբարի քերականական կառուցվածքի յուրահատկությունները. իմանալու նախադասության կառուցվածքի և նախադասության անդամների շարադասության որոշակի կարգը, աշխարհաբարի համեմատությամբ նրա շրջուն շարադասական կառուցվածքը:
5. Ներկայացնելու նախդիրների և նախադրությունների քերականական արժեքները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կիրառելու և բացատրելու դերանվանական հոլովման յուրահատկությունները:
2. Պարզաբանելու և ցույց տալու գրաբարյան բնագրերի քերականական առանձնահատկություններ:
3. Քննելու և թարգմանելու պատմիչների երկերից հատվածներ, բնութագրելու ոճական կառուցվածքը՝ դրանք արժեքներով տեքստում:
4. Բացատրելու դերանունների հարաբերակցությունը այլ խոսքի մասերի հետ(դերանունների գործածությունը գոյականների հետ, դերանվանական մակրայներ):
5. Բացատրելու նախդիրների և նախադրությունների քերականական իմաստները այս կամ այն հոլովի հետ գործածվելիս:

գ. բնդիանդրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Գործնականում կիրառելու գրաբարի դերանվանական հոլովման վերաբերյալ յուրացրած գիտելիքները,
2. Հակադրելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահուն:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ6.Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2.Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական եթեկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգային լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5.Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

Գ6. տեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը, գրելու հետազոտական աշխատանք, վերլուծելու և գնահատելու ստացված աշխատանքի արդյունքերը, ներկայացնելու համապատասխան եզրակացությունները:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. գործնական աշխատանք
2. բանավեճ
3. զրույց
4. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմակարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարրերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

1-ին ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումը պարունակում է 4 առաջարրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջարրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան,

2-րդ ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է գրավոր: Հարցատումը պարունակում է 4 առաջարրանք՝ յուրաքանչյուրը 2, 2, 2, 3 միավոր, քայլը 0,5 միավոր է: 1 միավոր տրվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (վարժությունների, առաջարրանքների, թարգմանությունների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին համապատասխան:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացի բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գրաբարի դերանվանական հոլովումը: Անձնական դերանունները և նրանց հոլովումը: **Թեմա 2.** Ցուցական դերանունները և նրանց հոլովումը: **Թեմա 3.** Ստացական և փոխադարձ դերանուններ: **Թեմա 4.** Հարցահարաբերական և անորոշ դերանուններ: **Թեմա 5.** Մակրայների տեսակներն ու կազմությունը գրաբարում: **Թեմա 6.** Գրաբարի նախդիրները և նախադրությունները: Գրաբարի հոդերը: Գրաբարի շաղկապները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ավետիխյան Հ., Ղազարյան Ռ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2003:
2. Աբրահամյան Ա., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 1977:
3. Արենյան Ս., Գրաբարի քերականություն, Զ հատ., Երևան, 1974:
4. Թոսունյան Գ., Խաչատրյան Լ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2004:
5. Շարաբխանյան Պ., Գրաբարի դասընթաց, Երևան, 1975:
6. Մկրտչյան Է., Գրաբարի դասընթաց, Երևան, 2008:
7. Համբարձումյան Վ., Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 2004:

1.0302/ В31	2. Լեզվական վերլուծության հիմունքներ	3.2 ECTS կրետիտ
4.2 Ժամ/շաբ	5.15/ 15 /0	
6.3-րդ կիսամյակ	7. Առանց ընթացիկ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել՝ ժամանակակից հայերենի լեզվական համակարգը, հնչյունաբանական վերլուծության հիմունքները, բառագիտական վերլուծության հիմունքները, ձևաբանական վերլուծության հիմունքները, շարահյուսական վերլուծության հիմունքները:

Դասընթացի խնդիրները.

- Խորացնել ուսանողների գիտելիքները լեզվաբանության բաժինների ընդհանուր օրինաչափությունների մասին:
- Ցուրացրած լեզվական մասնագիտական գիտելիքները հմտորեն կիրառել գործնականում:
- Կատարել նախադասությունների հնչյունաբանական, բառագիտական, ձևաբանական և շարահյուսական վերլուծություններ:

9. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները**ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն**

1. Զանազաններու հնչյունափոխական, բառագործածական, շարահյուսական առանձնահատկությունները,
2. Ներկայացնելու հայոց լեզվի հնչյունաբանության, բառագիտության, ձևաբանության, շարահյուսական տարրեր բաժինների հիմնադրույթները և դրանց ներքին կապերը:

բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կատարելու հնչյունաբանական, բառակազմական, ձևաբանական, շարահյուսական վերլուծություններ,
2. Կատարելու ձևույթաբանական և բառակազմական վերլուծություն, բնագրերի հիման վրա ձիւտ տարրերակել տարրեր բառերի կրած ձևախմաստային փոփոխությունները,
3. Ուղղագրության և ուղղախոսության, ձևակազմության, շարահյուսության վերաբերյալ գիտելիքները և

ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:

գ. քննիանական /փոխանցելի կարողություններ

1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ:
2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր:
3. Հակառակություն, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր աղյուրներից հայթայթած տեղեկատվություն:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, բարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Բ1. Կիրառելու լեզվական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. համագործակցային աշխատանք
3. ինքնուրույն առաջադրանքներ/ռեֆերատ, աշխատանք գական երկերի վրա, էսե, շարադրություն և այլն/
4. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
5. գործնական առաջադրանքներ;

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Հանրագումարային քննություն, որը գնահատվում է 20 միավոր՝ $20=5+5+4+4+2$ (3 հարց՝ համապատասխանաբար 5, 5, 5 միավորներով, ևս 5 միավոր ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներից):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հնյունական վերլուծություններ: **Թեմա 2.** Բառապաշարի իմաստաբանական և կառուցվածքային վերլուծություն **Թեմա 3.** Զենքանական կարգեր: Խոսքի մասերի դասակարգում: Զենքանական վերլուծություն: **Թեմա 4.** Շարադրության կապակցման միջոցներ, եղանակներ: Նախադասության անդամներ և միավորներ: Շարադրության վերլուծություն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ

1. Ասատրյան Ս. Ժամանակակից հայոց լեզու /Զնաբանություն /, Երևան, 1987:
2. Աբեղյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965:
3. Աբրահամյան Ս., Պառնապայն Ն., Օհանյան Հ., Բաղիկյան Խ, Ժամանակակից հայոց լեզու, հ. 3, Շարադրություն, Երևան, 1976:
4. Գարեգինյան Գ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1991:
5. Պապոյան Ա., Բաղիկյան Խ., Ժամանակակից հայոց լեզվի շարադրություն, Երևան, 2002:
6. Մարգարյան Ա., Հնյունաբանություն, բառագիտություն, Երևան, 1987:
7. Զահորյան Գ., Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները, Երևան, 1974:

1.0302/B32	2.Անտիկ և վերածննդի արտասահմանյան գրականության պատմություն	3.4 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.45/0/15	
6.3-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ընդհանուր գիտելիքներ հաղորդել անտիկ և Վերածննդի դարաշրջանի գրականության պատմության, գրական կարևոր ուղղությունների, գրական խոշորագույն երևույթների և գրական զարգացման ընդհանուր ընթացքի վերաբերյալ:		
Դասընթացի խնդիրները.		
➤ Ներկայացնել անտիկ և Վերածննդյան դարաշրջանը որպես հումանիստական շարժման մեծ ժամանակաշրջան, հումանիստ գրողների հայացքները և ստեղծագործությունները:		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		

1. ընկալելու Ռենեսանսի գրական միտքը, հումանիստական մտածողությունը և նկարագրելու նրա գրական բարձրածեք ստեղծագործությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- թվարկելու և մեկնաբանելու գրական ստեղծագործությունների կերպարային համակարգը,
- վերլուծելու ժամանակի գրական ստեղծագործությունների գաղափարական հարցադրումները:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- կատարելու համեմատական վերլուծություն հայ և Վերածննդի գրականության ստեղծագործությունների միջև,
- օգտվելու տեսական նյութից և կատարելու ադապտացիաներ:

10. Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրացնումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2.Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավիր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն,
- սեմինար,
- քննարկում,
- քանավեճ,
- համագործակցային աշխատանք,
- մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
- էլեկտրոնային ուսուցում,
- գրավոր աշխատանք,
- շարադրություն,
- բանավոր հարցում,
- գեկուցում,
- գրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1-ին ընթացիկ ստուգումը գրավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 3 հարցից՝ համապատասխանաբար 3,3,4 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:

2-րդ ընթացիկ ստուգումը բանավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 4 հարցից՝ համապատասխանաբար 3,3,2,2 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Անտիկ գրականության առարկան, համառոտ պատմական ակնարկ, նախահոմերուսյան Հունաստանը: Հոմերոսյան հարցի պատմությունը, Հոմերոսի ստեղծագործությունը: **Թեմա 2.** Անտիկ շրջանի պոեմները, բանաստեղծությունը, քնարերգության առաջնորդը, հումոր և երգիծանք: **Թեմա 3.** Թատրոնը և դրամայի ծագումը, ողբերգություններ և կատակերգություններ: **Թեմա 4.** Անտիկ աշխարհի կործանումը, քրիստո-

նեական գրականության սկզբնավորումը: **Թեմա 5.** Միջնադարյան մշակույթի առանձնահատկությունները, աստվածաբանական-փիլիսոփայական երկեր: **Թեմա 6.** Լեզենդներ և վարքագրություններ, հոգևոր դրամա, էպիկական պոեմներ, ասպետական վեպ: **Թեմա 7.** Դանքե, Պետրարկա, Բոկաչչո, Է.Ռուերդամցի, Ֆ.Վիյոն, Ֆ.Ռաֆի: **Թեմա 8.** Պիկարոյական վեպ, հովվերգական վեպ, պատմական ողբերգություններ, փիլիսոփայական պիեսներ, քնարերգություն:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Տրոնսկի Ի., Սաս առաջին, Հունական գրականության պատմություն, Երևան, 1951:
2. Տրոնսկի Ի., Սաս երկրորդ, Հռոմեական գրականության պատմություն, Երևան, 1951:
3. Մամիկոնյան Հ., Արտասահմանյան գրականության պատմություն, Վերածնության դարաշրջան, Երևան, 1957:
4. Սորոմոնյան Ս., Արտասահմանյան գրականության պատմություն, Երևան, 1981:
5. Արտամոնով Ս.Դ., թարգմ. Հ.Բախչինյան, 17-18-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն, ԵՊՀ, Երևան, 1986:
6. <https://library.anau.am/images/stories/grger/Grakanutyun/mamikomyan-art-gr-pat.pdf>

1.0302/ B33	2.Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանություն-2	3.5 ECTS կրեդիտ
4.5 ժամ/շաբ.	5.30/ 45/0	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	

8.Դասընթացի նպատակն է ձևաբանության վերաբերյալ հիմնավոր գիտելիքների ձևավորումը, քերականական հնարավոր սիմաների կանխումը, նախադասության ձևաբանական վերլուծության հմտությունների ամրակայումը:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Ուսանողին ներկայացնել ժամանակակից հայոց լեզվի քերականական համակարգի առանձնահատկությունները, քերականական հիմնական հասկացությունները:
- Քերականական կարգերի, քերականական իմաստների և ձերի յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների իմացությունը քերականական կարեռագովոյն հասկացությունների վերաբերյալ:
- Ներկայացնել խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները և տարբերակված խոսքիմասային խմբերն իրենց առանձնահատկություններով:
- Հիմնավոր գիտելիքներ ձևավորել նյութական խոսքի մասերի և դրանց քերականական յուրահատկությունների վերաբերյալ:
- Ընկալելի դարձնել հարաբերության նշանակություն ունեցող խոսքի մասերի դերն ու նշանակությունը:
- Ներկայացնել վերաբերմունքային խոսքի մասերի դերն ու կարեռությունը և դրանց տարբերակման առանձնահատկությունը,
- Զետարել մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ գիտելիքներ ու հմտություններ, տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Զանազանելու, լրասարանելու նյութական խոսքի մասերի քերականական առանձնահատկությունները, մեկնաբանելու դրանց դերը և կիրառական յուրահատկությունները:
2. Ներկայացնելու, մեկնաբանելու քերականական խոսքի մասերի յուրահատկությունները, նրանց դերը և կիրառական առանձնահատկությունները:
3. Վերածնակերպելու վերաբերմունքային խոսքի մասերի նշանակությունը, դասակարգելու և համեմատելու դրանց առանձնահատկությունները և գործածությունը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Բացատրելու նյութական խոսքի մասերի քերականական կարգերի էռուպունը:
2. Պարզաբանելու և թվարկելու քերականական խոսքի մասերի տարբերակման հիմունքները:
3. Տարբերակելու վերաբերմունքային խոսքի մասերն իրենց բնորոշ յուրահատկություններով:
4. Քննելու և գնահատելու խոսքի մասերի տարբեր խմբերն իրենց առանձնահատկություններով և նշանակությամբ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Բացատրելու և վերլուծելու խոսքի մասերը տեքստում՝ իրենց քերականական հատկանիշներով:
2. Զանազանելու նյութական խոսքի մասերին հատուկ քերականական առանձնահատկությունները և գործնականում կիրառելու դրանց վերաբերող տեսական գիտելիքը:
3. Հակարելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու քերականական խոսքի մասերին վերաբերող յուրահատկությունները և գործնականում կիրառելու դրանց վերաբերող տեսական գիտելիքը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեություններ՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2. Մայրենի լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվություններ:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Դասախոսություն
2. գործնական աշխատանք
3. բանավեճ
4. զրույց
5. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Ընթացիկ քննությունները գրավոր են, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 5 միավոր: 4 միավորն ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից, 1 միավորը՝ գործնական պարապմունքներից ստացած գնահատականներից հանված միջինից (5-ի դեպքում՝ 1, 4-ի դեպքում՝ 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի կամ գնահատականի բացակայության դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորն ուսանողը վաստակում է բանավոր քննությունից, իսկ առավելագույն 2 միավոր՝ կիսամյակի ընթացքում կատարած ինքնուրույն աշխատանքի մակարդակին համապատասխան (անհատական թեմատիկ առաջարրանքներ և շարադրանքներ, օժանդակ գրականությունից մշակումներ, նախադատվությունների վերլուծություններ, ռեֆերատ):

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Բայ. բայի թերականական կարգերը՝ դեմք, թիվ, ժամանակ, եղանակ, սեռ, կերպ, եղանակային ձևեր:

Թեմա 2. Մակրա. Նրա տեսակները և կազմությունը: **Թեմա 3.** Կապ: Նրա տեսակները, դասակարգման սկզբունքները: **Թեմա 4.** Շաղկապ: Նրա տեսակները: **Թեմա 5.** Վերաբերական: Նրա տեսակները: **Թեմա 6.** Զայնարկություն: Նրա տեսակները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աբրահամյան Ս., Ժամանակակից հայերենի թերականություն, Երևան, 1969:
2. Աբեղյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965:
3. Աբրահամյան Ս., Պառնասյան Ն., Օհանյան Հ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1974:
4. Ասատրյան Ս., Ժամանակակից հայոց լեզու. ձևաբանություն, Երևան, 1983:
5. Ասատրյան Ս., Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր, Ա, Բ, Գ, Երևան, 1970, 1973, 1977:

1.0302/В34	2.*ՀԲ* 19-րդ դարի հայ գրականության պատմություն-2	3.7 ECTS կրեդիտ
4.7 ժամ/շաբ.	5.75/ 0 / 30	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել 19-րդ դարի հայ գրականությունը, գրական երկերի ժամանակին առանձնահատկությունները, զարգացման ուղղությունները:		
<p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Գնահատել 19-րդ 70-80-ական թվականների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը: ➤ Առանձնացնել գրական այն նվաճումները, գործերն ու արթեքները, որոնք էական նշանակություն են ունեցել ոչ միայն իրենց ժամանակին, այլև դրանից հետո ևս: ➤ Ժամանակաշրջանի գրական գործերին մոտենալ ոչ թե մեր օրերի գեղագիտական ըմբռնումների մակարդակով, այլ այն ժամանակների, որոնց մեջ ստեղծվել է տվյալ գործը: ➤ Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հեղինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվյալ գորոդին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն: 		
<p>9. Դասընթացի ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.</p> <p>ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Գնահատելու 19-րդ դարի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի կենսունակ և հարուստ բնագավառ: 2. Վերլուծելու ու գնահատելու 19-րդ դարի հայ գրականության այդ շրջանի դասական հեղինակների գործերը: 3. Բացատրելու 19-րդ դարի հայ գրականության զարգացման առանձնահատկությունը՝ դրանք համեմատելով գրական անցյալ շրջանի հետ, որոշելու նրա զարգացման ընթացքը ապահովող հեղինակներից յուրաքանչյուրի տեղն ու դերը տվյալ շրջանում: 4. Ինքնուրույն գնահատելու ու ցույց տալու գրական տվյալ շրջանի դասական ստեղծագործությունների գաղափարական առանձնահատկությունները, գեղարվեստական արժեքը, նրանց պատմական-հասարակական դերը: <p>բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Վերլուծելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը և կերպարային համակարգը: 2. Բանավիճելու և քննարկելու: 3. Մասնագիտական հմտությունների կիրառում: <p>10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարդյունքները.</p> <p>Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.</p> <p>Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:</p> <p>Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները հետազոտական աշխատանքներում շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:</p> <p>Բ5. Դրսենություն ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրացնումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկալարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:</p> <p>Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք</p>		

հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ5. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. քննադատ /բանավեճ
2. համագործակցայինաշխատանք
3. մտագրոհ
4. վերլուծական մեթոդ
5. խոսքայինկամ բանավոր մեթոդ
6. գրավոր մեթոդ
7. բացատրական մեթոդ
8. էլեկտրոնային ուսուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ առաջինը գրավոր տարրերակով, իսկ երկրորդը հետազոտական աշխատանքի միջոցով՝ յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Առաջին ընթացիկ քննության 5 միավորը տրոհվում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարրերակ) և առավելագույն 1 միավոր՝ սեմինար դասընթացներից՝ բայց ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Հերացիկ երկրորդ քննության 5 միավորը ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավոր՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով):

- Անհատական թեմատիկ առաջարկանք,
- Տարրեր աղյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- Տրված առաջարրանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն:

Առավելագույն 1 միավոր՝ ուժերատի ներկայացնում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ հասարակական-բաղադրական կյանքը 1870-80-ական թթ., գրական հոսանքները. «Մշակ» և «Մելու» բանավեճը: **Թեմա 2.** Ռումանական և ռեալիզմը հայ իրականության մեջ: **Թեմա 3.** Պ. Պոռշյան, Ղ. Աղայան: **Թեմա 4.** Գ. Սունդուկյան, Շաֆֆի: **Թեմա 5.** Հակոբ Պարոնյան, Ծերենց: **Թեմա 6.** U.Sjուսար:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Մրտչյան Վ., Պատկանյան Ռ., Երևան, 1966:
2. Սաղյան Մ., Պատկանյան Ռ., կյանքն ու գործը, Երևան, 1980:
3. Սիմոնյան Ռ., Ռ. Պատկանյան. գեղարվեստական արձակը, Երևան, 1976:
4. Մանուկյան Մ., Պոռշյան Պ., Երևան, 1987:
5. Ասատրյան Ա., Ղ. Աղայանի գեղարվեստական արձակը, Երևան, 1961:
6. Նանումյան Ռ., Ծերենց, Երևան, 1961:
7. Սարինյան Ա., Շաֆֆի, Երևան, 1957:
8. Սարինյան Ա., Հայկական ռումանական, Երևան, 1966:
9. Մարդոյան Գ., Հակոբ Պարոնյան, Երևան, 1960:
10. Մակարյան Ալ., Արևնուահայ գրական դիմանկարը, Երևան, 2002:
11. Սաֆարյան Վ., Մ. Պեշիկթաշյան, Երևան, 1972:
12. Չոպանյան Ա., Պ. Դուրյանի կյանքն ու գործը, Երևան, 1967:
13. Բաբայան Ա., Գ. Սունդուկյանի ստեղծագործությունը, Երևան, 1988:

1.0302/B35	2.17-19-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն	3.5 ECTS կրելիս
4.4 Ժամ/շաբ.	5.45/0/15	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ընդհանուր գիտելիքներ հաղորդել Կլասիցիզմի դարաշրջանի գրականության պատմության, գրական խոշորագույն երևույթների և զարգացման ընդհանուր ընթացքի վերաբերյալ:		
Դասընթացի խնդիրները		

➤ Ծանոթացնել 18-րդ դարի անգլիական կլասիցիզմի առանձնահատկություններին, կլասիցիստական և նեոկլասիցիստական գրականության գլուխգործոցներին:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ըմբռնելու և գնահատելու գեղարվեստական ստեղծագործությունների արժանիքները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Թվարկելու և մեկնաբանելու կլասիցիզմի դարաշրջանի գրական ստեղծագործությունների կերպարային համակարգը:

2. Վերլուծելու ժամանակի գրական ստեղծագործությունների գաղափարական հարցադրումները:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Կատարելու համեմատական վերլուծություն հայ և Վերածննդի գրականության ստեղծագործությունների միջև:

2. Օգտվելու տեսական նյութից և կատարելու աղապտացիաներ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք:

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավաելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5. Դրսերելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում,
4. բանավեճ,
5. համագործակցային աշխատանք,
6. մտագրոհ,
7. ինդուկտիվ, դեդուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
8. էլեկտրոնային ուսուցում,
9. գրավոր աշխատանք,
10. շարադրություն,
11. բանավոր հարցում,
12. գեկուցում, զրոյց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1-ին ընթացիկ ստուգումը գրավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 3 հարցից՝ համապատասխանաբար 3, 3, 4 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:

2-րդ ընթացիկ ստուգումը բանավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 4 հարցից՝ համապատասխանաբար 3,3,2,2 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Կլասիցիզմի առաջացումը. կլասիցիզմի տեսությունը: Թեմա 2. Անգլիական վեպի ձևավորումը և զարգացումը 18-րդ դարում: Թեմա 3. Ֆրանսիական լուսավորչական գրականություն. պայքար կլասիցիզմի

դեմա 4. Ոռոմանտիզմի պատմական նախադրյալները. ոռոմանտիզմի փիլիսոփայական ակունքները:
Թեմա 5. Անհատի նշանակության բարձրացումը Գյոթեի փիլիսոփայության մեջ: **Թեմա 6.** Գրականության պատմականության տեսակետը: **Թեմա 7.** Քաղաքական երգիծանքը գրականության մեջ: **Թեմա 8.** Ոռոմանտիկական քնարերգություն:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Արտամոնով Ս.Դ., թարգմ. Բախչինյան Հ., 17-18-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն, ԵՊՀ, Երևան, 1986:
- Սողոմոնյան Ս., Արտասահմանյան գրականության պատմություն, Երևան, 1981:
- 19-րդ դարի արտասահմանյան գրականության պատմություն, խմբ. Ս. Վ. Տուրասի:

1.0302/B36	2.*ՀԲ*	Ըստիանուր լեզվաբանություն	3.5 ECTS կրեդիտ
4.4 ժամ/շաբ.	5.45/ 0/15		
6.4-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ		

8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ներկայացնել լեզվաբանական ուղղությունները, ուսումնասիրման մեթոդները, հոգելեզվաբանական յուրահատկությունները, աշխարհի լեզուների հնչունական, բառային, ձևաբանական և շարահյուսական համակարգերի ընդհանուր առանձնահատկություններն ու բնութագրերը, աշխարհի լեզուներն ու նրանց բաշխումը լեզվաբնուանիքներում:

Դասընթացի խնդիրները.

- Դիտարկել լեզվի բնութագրերն ու բնորոշումները:
- Ներկայացնել ընդհանուր լեզվաբանության ձյուղերն ու բաժինները:
- Համեմատել լեզվաբանական հին և ժամանակակից հոսանքներն ու դպրոցները:
- Ծանոթացնել լեզուների կառուցվածքային առանձնահատկություններին ու մակարդակներին:
- Ներկայացնել աշխարհի լեզուները, մարդկային լեզվի դերն ունշանակությունը, լեզվամտածողական մեխանիզմը և դրա ընդհանուր դիմացիքը:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Բնութագրելու «Ըստիանուր լեզվաբանության» առարկայի և գիտության առանձնահատկությունները,
- Ներկայացնելու լեզուների կառուցվածքային օրինաչափությունները, ծագումնաբանական և տիպաբանական առանձնահատկությունները,
- Տարբերելու լեզվամտածողական որոշակի գործնրացներն ու դրանց մեխանիզմները լեզվական, խոսքակազմական, հաղորդակցական գործնրացներում,
- Ուրվագծելու մարդկային հոդաբաշխ լեզվի այս կամ այն հատկությունը, քերականական կարգերի արտահայտությունը բուն լեզվակիրառական գործնրացում և տեսական մակարդակում:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Տարբերակելու լեզվի կառուցվածքային միավորների բնութագրերն ու բնորոշումները:
- Չուզաբառելու և համեմատելու լեզուների քերականական իմաստների արտահայտման ընդհանրություններն ու տարբերությունները թեքական, կցական և անշատական լեզուներում:
- Ներկայացնելու լեզվական կարգերը, աշխարհի լեզուների դասակարգման չափանիշներն ու սկզբունքները:
- Հետազոտելու և մատնացուց անելու ցեղակից լեզուների ընտանիքների միջև աշխարհայցքային և մտածական հիմքերի առաջնահերթությունը:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Օգտվելու դասընթացին վերաբերող տպագիր և համացանցային ռեսուրսներից:
- Լեզվաբանական հետազոտության մեթոդների ու եղանակների գործադրումով կատարելու հետազոտական աշխատանքներ (զեկուցում, ավարտական աշխատանք):
- Ունեցած գիտելիքների հիման վրա պահանջորդելու, մշակելու, հետազոտելու և ի վերջ համապատասխան եզրակացության գալով՝ լեզվական զանազան խնդիրներ:

10.Դասընթացը ձևադրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2.Ճանաչելու լեզվաբանական արդի մեթոդաբանական ուղղությունները, լեզվաբանական հիմնախնդիրներն ու առաջնահերթ լուծում պահանջող խնդիրները:

Ա3.Դրսեւություն ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջնահերթ համար և ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկապարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու

խնդիրներին համահուն:

- Բ1.** Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական, ըստ անհրաժեշտության՝ գիտական հարակից այլ բնագավառների փաստերի հավաքման, պահպանման, համադրման և մշակման մեթոդները:
- Բ2.** Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:
- Բ3.** Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական ուսումնասիրություններ կատարելիս:
- Բ6.** Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:
- Գ1.** Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:
- Գ3.** Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և զուգադրելու հմտություններ:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. անհատական և խմբային աշխատանք, անհատական և թիմային հետազոտական աշխատանք,
4. ինքնուրույն աշխատանք, բանավոր ներկայացում/պրեզենտացիա (անհատական ինքնուրույն նախագծի իրականացում), գրավոր և բանավոր ստուգում/հարցում/,
5. զննական մեթոդներից՝ դիդակտիկ նյութերի ցուցադրում, ինտերակտիվ-կառուցողական մեթոդներից՝ աշխատանք բնագրի ու տեքստերի հետ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Դասընթացն ավարտվում է եղանակակից զննահատմամբ և ներառում է երկու ընթացիկ քննություն.

1-ին ընթացիկ քննություն՝ գրավոր, 5 միավոր առավելագույն արժեքով,

2-րդ ընթացիկ քննության 5 միավորը ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան:

Եզրափակիչ բանավոր քննություն անց է կացվում հարցատոմսերով՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով (հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց՝ 4+3+3 միավորով):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Լեզուների ուսումնասիրման մեթոդները: **Թեմա 2.** Լեզվաբանական ուղղությունները: **Թեմա 3.** Լեզվաբանական դպրոցները: **Թեմա 4.** Ընդհանուր և մասնավոր լեզվաբանություն: **Թեմա 5.** Պատմահամեմատական լեզվաբանություն: **Թեմա 6.** Տիպարանական լեզվաբանություն: **Թեմա 7.** Կառուցվածքային լեզվաբանություն: **Թեմա 8.** Հանաչողական լեզվաբանություն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աղայան Է., Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան, 1987:
2. Глухов В., Онтогенез речевой деятельности, Москва, 2018:
3. Есперсен О., Философия грамматики, Москва, 1958:
4. Звегинцев В., Язык и лингвистическая теория. Москва, 2001:
5. Леонтьев А., Прикладная психолингвистика речевого общения и массовой коммуникации, Москва, 2012:
6. Мусорин А., Основы науки о языке, Новосибирск, 2004:

1.0302/ B37	2.Գրականության տեսություն	3.5 ECTS կրելիս
4.4 Ժամ/շաբ.	5.45/0/15	
6.4-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ զննահատմամբ	

8. Դասընթացի նպատակն է լրացրանել գրականության ընդհանուր տեսական հարցերը, բացահայտել կյանքի և գրականության հարաբերակցությունը:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Ուսանողների մեջ ձևավորել գրականագիտական ու գեղագիտական հիմնախնդիրների, գրական ուղղությունների, հոսանքների, սեռերի ու ժանրերի, գրականության վերլուծության մեթոդների վերաբերյալ խացություն:
- Ուսանողների մեջ ձևավորել և զարգացնել գրականության զարգացման ընթացքի մեջ գրական երկերը գնահատելու, նրանց կառուցվածքային տարրերը, գեղարվեստական արժանիքները վերհանելու հմտություններ:
- Ուսանողներին հաղորդակից դարձնել խոսքարվեստի նմուշներին:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական զիտելիք և իմացություն.

1. Բնութագրելու գրականության գեղագիտական բնույթը:
2. Սահմանելու գրողի ստեղծագործական նպատակը պայմանավորող գեղագիտական իդեալը:
3. Սահմանելու գրականության ընդհանուր և մասնավոր ընթոնումները:
4. Ցուցադրելու գրականության և արվեստի տեսակների, գրականության և ժողովրդական բանահյուսության կապը:
5. Նկարագրելու գրականության ազգային և համամարդկային բնույթը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ.

1. Կատարելու գրականագիտական վերլուծություններ:
  2. Ներկայացնելու գրական-գեղարվեստական ուղղությունների առաջացման պատմական պայմանները ու նրանց հիմնական առանձնահատկությունները:
  3. Ռեժիսուրական/փոխանցելի կարողություններ:
1. Վերլուծելու անտիկ աշխարհի, միջնադարի և վերածննդի գեղագիտական-գրականագիտական միտքը:
  2. Տարբերակելու գեղագիտական հիմնական կատեգորիաները՝ գեղեցիկը, վեհը, ողբերգականը և կոմիկականը:
  3. Ներկայացնելու և կիրառելու գրական սեռերի ու ժանրերի առանձնահատկությունները:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթօդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական զիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, զիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական զիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. խոսրային մեթոդները (դասախոսությունը, բացատրումը, պատմումը, ընթերցումը, գրույցը, երկխոսությունը և այլն),
2. զննական մեթոդները (դիդակտիկ նյութերի ցուցադրումը, դիտումը և այլն),
3. տրամաբանական մեթոդները (ինդուկտիվ (մակածում), դեդուկտիվ (արտածում), անալոգիա և այլն),
4. ճանաչողական-ստեղծագործական մեթոդները (բացատրական-ցուցադրական, պրոբլեմային-որոնողական),
5. ինտերակտիվ-կառուցողական մեթոդները (բանավեճ, դերային խաղ, աշխատանք բնագրի հետ և այլն),
6. քննադատական մտածողության մեթոդներ,
7. ինքնուրույն աշխատանքի մեթոդները:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1-ին ընթացիկ քննություն (գրավոր, 5 /4+1/միավոր առավելագույն արժեքով):

2-րդ ընթացիկ քննություն (գրավոր, 5 /4+1/միավոր առավելագույն արժեքով):

Եզրափակիչ քննություն (գրավոր, 10/8+2 / միավոր առավելագույն արժեքով):

Նախատեսված **2 ընթացիկ քննություններ** գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Յուրաքանչյուր ընթացիկ քննության հարցատոմսը պարունակում է 4 հարց (յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր) և սեմինարին ակտիվությունը (1 միավոր):

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Եզրափակիչ քննության հարցատոմսը պարունակում է 4 հարց (յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր) և ինքնուրույն աշխատանքը (2 միավոր):

Առավելագույն **20** միավորը ձևավորվում է այսպես.

20 = 5 (4 / I ընթ. քնն./+ 1 /սեմ./) + 5 (4 / II ընթ. քնն./+ 1 /սեմ./) + 10 (8 /եզր. քնն./ + 2 /ինքն./):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից:

Թեմա 1. Գրականագիտություն և գեղագիտություն: Գրականության գեղագիտական բնույթը: **Թեմա 2. Գեղագիտական միտքը անտիկ շրջանում, միջնադարում և վերածննդի շրջանում:** **Թեմա 3. Գեղագիտական կատեգորիաներ. գեղեցիկը, վեհը, որբերգականը, կոմիկականը:** **Թեմա 4. Գրականությունը որպես արվեստի տեսակ.սեռեր և ժանրեր.** գրականության ընդհանուր և մասնավոր ըմբռնումները: Գրականությունը և արվեստի տեսակները: Գրականությունը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Գրականության ազգային և համամարդկային բնույթը: Գրական սեռեր: Գրական երեկի բազմազանության պատճառները: Էպիկական սեռ, քնարական սեռ, դրամատիկական սեռ: Գրական սեռերի փոխներթափանցումը: Գրական տեսակներ (ժանրեր): Գրական ժանրերի զարգացումը: Ժանրային համակարգի ըմբռնումը: Էպիկական ժանրեր. դիցարանական զրույց, առասպել, լեզենդ, ավանդություն: Էպիկական ժանրեր. հերիաք, ժողովրդական էպոս: Էպիկական ժանրեր. վեպ, վիպակ: Էպիկական ժանրեր. պատմվածք, նովել, ակնարկ: Քնարական ժանրեր. ներքող, եղերերգություն, հովվերգություն, էպիգրամ, էպիտաֆիա, ուղերձ, պարողիա: Քնարերգության թեմատիկ բաժանումը: Քնարականական ժանրեր. առակ, բալլադ, պոեմ: Դրամատիկական ժանրեր. ոլորդագություն, կատակերգություն, դրամա: **Թեմա 5. Գրական-գեղարվեստական ուղղություններ.** կլասիցիզմ, կլասիցիզմի առաջացման պատմական պայմանները, կլասիցիզմի հիմնական գծերը: Ըստմանտիզմ: Սենտիմենտալիզմ (նախառումանտիզմ): Ըստմանտիզմի պատմական ձակատագիրը: Կյանքի ոռմանտիկական արտացոլման առանձնահատկությունները: Ռեալիզմը Վերածնության դարաշրջանում, Լուսավորության շրջանում և 19-րդ դարում: Կյանքի ռեալիստական արտացոլման հիմնական գծերը: 19-20-րդ դարերի այլ գրական հոսանքներ. նատուրալիզմ, ֆուտուրիզմ, մոդեռն հոսանքներ՝ ակմեիզմ, իմպրեսիոնիզմ, էքսպրեսիոնիզմ, այուրուալիզմ, էքֆիստենցիալիզմ: Միմվոլիզմը իրեն արևմտաեվրոպական գրական ուղղություն: Միմվոլիզմի դրսնորումները հայ գրականության մեջ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

- Ավետիսյան Զ., Գրականության տեսություն, Երևան, 1998:
- Բորի Յու., Գեղագիտություն, Երևան, 1982:
- Գրական ժանրեր. պատմական զարգացումը և ժամանակակից վիճակը, Երևան, 1973:
- Գրական ստեղծագործություն: Վերլուծության ուղիները և սկզբունքները, Երևան, 1983:
- Զրբաշյան Էդ., Գրականագիտության ներածությունները, Երևան, 2011:
- Զրբաշյան Էդ., Գեղագիտություն և գրականություն, Երևան, 1983:
- Զրբաշյան Էդ., Գրականության տեսություն, Երևան, 1972:
- Ուելլեր Ռ., Ուորրեն Օ., Գրականության տեսություն, Երևան, 2008:

1.302/ B38	2. Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն-1	3.5 ECTS կրետիս
4.4 ժամ/շաբ.	5.30/30/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7. Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենի շարահյուսական համակարգը իր հատկանիշներով, շարահյուսական կապակցման միջոցներն ու եղանակները, նախադասության դասակարգման հիմունքները, պարզ նախադասության կառուցվածքները:		
Դասընթացի խնդիրները.		

- խոսք կառուցելու ժամանակ անսխալ կիրառել շարահյուսության քերականական կատեգորիաներ՝ նախադասության անդամների շարադասությունը, կապակցման միջոցներն ու եղանակները համաձայնությունն ու խնդրառությունը, նախադասության կառուցվածքային տեսակները, հոլովների շարահյուսական կիրառությունները:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Վերարտադրելու շարահյուսության քերականական կարգերն ու նրանց առանձնահատկությունները:
- Զանազան բարի, բառակապակցության ու նախադասության տարբերությունները՝ իրենց հատկանիշներով:
- Ըմբռնելու նախադասության գլխավոր և երկրորդական անդամների հատկանիշները, արտահայտությունը, շարադասությունը, կապակցման եղանակներն ու միջոցները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

<p>1. Կատարելու նախադասության շարահյուսական անթերի վերլուծություն:</p> <p>2. Հստակորեն տարբերակելու հոլովների շարահյուսական կիրառությունները:</p> <p>3. Գրավոր և բանավոր խոսքում գործածելու գրական հայերենի լեզվական նորմերով կառուցված նախադասություններ:</p>
<p>10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.</p> <p>Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կինդի:</p> <p>Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:</p> <p>Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունչ:</p> <p>Բ1. Կիրառելու լեզվական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու բննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:</p> <p>Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:</p> <p>Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրտօւմներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:</p> <p>Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:</p> <p>Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգարդելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:</p> <p>Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:</p>
<p>11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձեերն ու մեթոդները.</p> <ol style="list-style-type: none"> դասախոսություն, համագործակցային աշխատանք, ինքնուրույն առաջադրանքներ/ ռեֆերատ, աշխատանք գական երկերի վրա, էսսե, շարադրություն և այլն/>, սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում, մտագրոհ և այլն:
<p>12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.</p> <p>1-ին ընթացիկ քննություն: Թեստային աշխատանք: Առավելագույնը՝ 5 միավոր:</p> <p>2-րդ ընթացիկ քննություն: Բանավոր քննություն: Առավելագույնը՝ 5 միավոր:</p> <p>Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորն ուսանողը վաստակում է բանավոր քննությունից, իսկ առավելագույն 2 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում կատարած ինքնուրույն աշխատանքի մակարդակին համապատասխան (անհատական թեմատիկ առաջադրանքներ և շարադրանքներ, օժանդակ գրականությունից մշակումներ, նախադասությունների վերլուծություններ, ռեֆերատ):</p> <p>Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:</p>
<p>13. Դասընթացը բարկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.</p> <p>Թեմա 1. Շարահյուսական կապակցման միջոցներ ու եղանակներ: Թեմա 2. Բառակապակցություն, տեսակները: Թեմա 3. Պարզ նախադասության կառուցվածքը: Թեմա 4. Միակազմ նախադասություններ: Թեմա 5. Նախադասության գլխավոր անդամներ: Թեմա 6. Նախադասության երկրորդական անդամներ: Թեմա 7. Հոլովների շարահյուսական կիրառությունները:</p>
<p>14. Հիմնական գրականության ցանկ.</p> <ol style="list-style-type: none"> Ասատրյան Ս. Ժամանակակից հայոց լեզու /շարահյուսություն/, Երևան, 1987: Աբեղյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965: Պապոյան Ա., Բաղիկյան Խ., Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն, Երևան, 2002: Գարեգինյան Գ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1991: Աբրահամյան Ս., Պառնասյան Ն., Օհանյան Հ., Բաղիկյան Խ, Ժամանակակից հայոց լեզու, Շարահյուսություն, Երևան, 1976:

6. Սևակ Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, Երևան, 2009:

1.0302/B39	2.19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության պատմություն-1	3.7 ECTS կրետիտ
4.7 Ժամ/շաբ.	5.75 / 0 / 30	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8.Դասընթացի նպատակներ կ ուսանողներին ներկայացնել XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը, գրական ուղղությունները:		
<p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Գնահատել XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը: ➤ Առանձնացնել գրական այն նվաճումները, գործերն ու արժեքները, որոնք էական նշանակություն են ունեցել ոչ միայն իրենց ժամանակին, այլև դրանցի հետո ևս: ➤ Ժամանակաշրջանի գրական գործերին մոտենալ ոչ թե մեր օրերի գեղագիտական ըմբռնումների մակարդակով, այլ այն ժամանակների, որոնց մեջ ստեղծվել է տվյալ գործը: ➤ Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հեղինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվյալ գրողին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.		
<p>ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Սահմանելու և նկարագրելու գրական ուղղություններն ու ժանրերը: 2. Արժնորելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական նշանակությունը, գաղափարական առանձնահատկությունները, պատմական-հասարակական դերը: <p>բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Գնահատելու XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հարուստ բնագավառ: 2. Արժնորելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական, պատմական-հասարակական դերը: <p>գ. ընդհանուրական (փոխանցելի) կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Մատուցելու, վերլուծելու և գնահատելու հայ նոր գրականության հարուստ նյութը: 		
10.Դասընթացը ձևակրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.		
<p>Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:</p> <p>Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:</p> <p>Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:</p> <p>Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:</p> <p>Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:</p> <p>Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվաուժական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:</p> <p>Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:</p> <p>Գ3. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու կարողություն հանրության հետ, լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը գնահատելու և զուգադրելու հմտություններ:</p>		

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, զնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. քննարկում /բանավեճ
2. համագործակցային աշխատանք
3. մտագրոհ
4. վերլուծական մեթոդ
5. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
6. գրավոր մեթոդ
7. բացասրական մեթոդ
8. էլեկտրոնային ուսուցում:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. Ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարրերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ծրագրիկ քննությունների 5 միավորը տրոհվում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարրերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ բայց ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին զնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով.

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարրեր աղբյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- տրված առաջադրանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն):

Առավելագույն 1 միավոր՝ ուժինաւոր ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ հասարակական-քաղաքական կյանքը 19-րդ դարի 90-ական թթ. քննադատական ռեալիզմի գարգացումը: **Թեմա 2.** Շիրվանզարե, Սուրացան: **Թեմա 3.** Նար-Դոս, Հ. Հովհաննիսյան: **Թեմա 4.**

Ալ. Ծատուրյան. 1890-ական թթ. գյուղագրությունը: **Թեմա 5.** Վրթանես Փափազյան: **Թեմա 6.** Ս. Արփիարյան, Տ. Կամսարական, Գ. Զոհրաբ:

14.Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Հայ վեպի պատմությունը (19-րդ դար), Երևան, 2005:
2. Հայ նոր գրականության պատմություն, հատոր 4, Եր., 1972, հատոր 5, Երևան, 1979:
3. Թամրազյան Հր., Շիրվանզարե, Երևան, 1978:
4. Սարինյան Ս., Սուրացան, Երևան, 1976:
5. Հովսեփյան Գ., Նար-Դոս, Երևան, 1961:
6. Օհանյան Ա., Վրթանես Փափազյան, Երևան, 1976:
7. Հակոբյան Ա., Արփիար Արփիարյան, Վիեննա, 1922:
8. Մկրտիչ Մկրտյան, Հովհ. Թումանյանի ստեղծագործությունը, Երևան, 1981:

1. 0302/B40	2.19-20-րդ դարերի արտասահմանյան գրականության պատմություն	3. 4 ECTS կրեդիտ
4. 4 Ժամ/շաբ.	5.45/0/15	
6. 5-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ընդհանուր գիտելիքներ հաղորդել Լուսավորության դարաշրջանի գրականության պատմության, գրական խոշորագույն երևույթների և գրական գարգացման ընդհանուր ընթացքի վերաբերյալ:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել Լուսավորության դարաշրջանը որպես նոր հայացքների և նոր մտածողության ժամանակաշրջան, դարաշրջանի գրողների հայացքները և ստեղծագործությունները:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ընկալելու Լուսավորության դարաշրջանի գրական միտքը, հումանիստական մտածողությունը և գրական բարձրածեր ստեղծագործությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

<p>1. Թվարկելու և մեկնաբանելու գրական ստեղծագործությունների կերպարային համակարգը:</p> <p>2. Վերլուծելու ժամանակի գրական ստեղծագործությունների զաղափարական հարցադրումները:</p>
<p>գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> Կատարելու համեմատական վերլուծություն հայ և Վերածննդի գրականության ստեղծագործությունների միջև: Օգտվելու տեսական նյութից և կատարելու աղապտացիաներ:
<p>10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.</p> <p>Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:</p> <p>Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:</p> <p>Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:</p> <p>Բ5. Դրսենորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լրացնելու առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:</p> <p>Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ, փաստարկած և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավիր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:</p> <p>Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:</p> <p>Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:</p> <p>11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձեերն ու մեթոդները.</p> <p>Դասախոսություն, սեմինար, քննարկում, բանավեճ, համագործակցային աշխատանք, մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ, էլեկտրոնային ուսուցում, գրավոր աշխատանք, շարադրություն, բանավոր հարցում, գեկուցում, զրույց:</p>
<p>12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.</p> <p>1-ին ընթացիկ ստուգումը գրավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 3 հարցից՝ համապատասխանաբար 3,3,4 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:</p> <p>2-րդ ընթացիկ ստուգումը բանավոր է: Ընթացիկ ստուգման հարցատոմսը բաղկացած է 4 հարցից՝ համապատասխանաբար 3,3,2,2 միավոր: Միավորների քայլը 0.5 է:</p>
<p>13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.</p> <p>Թեմա 1. Անցում ուսումնառությունների դեպքի ռեալիզմի: Նախորդական, սիմվոլիզմի առաջացումը: Երաժշտության և պոեզիայի հարաբերությունների հարցը սիմվոլիզմի տեսության մեջ: Թեմա 2. Սյուրուալիզմի դրսուրումը:</p> <p>Թեմա 3. Հետապուրակման շրջանի գրականությունը: Ֆրանսիական «արսուրդի» թատրոնը: Թեմա 4. Ֆրանսիական, անգլիական, ամերիկյան, իսպանական, լատինաամերիկյան գրականության զարգացման միտումները, ժանրային առանձնահատկությունները, հեղինակների նորարությունները:</p>
<p>14. Հիմնական գրականության ցանկ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 20-րդ դարի արտասահմանյան գրականության պատմություն, Зарубежная литература 20-го века, под. ред. Л.Г. Андреева.

1.0302/B41	2. Ուսում գրականության պատմություն	3.4 ECTS կրետին
4.3 Ժամ/շաբ.	5.30/0/15	
6.5-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատմամբ	
<p>8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ուսում գրականության սեռային և ժանրային առանձնահատկությունները, զարգացման ուղղությունները:</p> <p>Դասընթացի խնդիրները.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ուսում գրականության զարգացման փուլերի և ուսուական ժողովրդական բանավոր ստեղծագործությունների իմացությունը: 18-րդ և 19-րդ դարերի ուսուական պոեզիայի ու արձակի լավագույն նմուշները ճանաչելը, ընթերցելն ու մեկնաբանելը: 		

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Նկարագրելու և անվանելու ոռու գրականության զարգացման փուլերն ու ոռուական ժողովրդական բանավոր ստեղծագործությունները:
- Ներկայացնելու ոռուական գրական կյանքի այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ:
- Արժուածելու ոռու դասականների գրական կերպարների առանձնահատուկ դրսությունները:
- Պարզաբանելու ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամրողացման գործընթացում:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Ներկայացնելու ոռու գրականության նշանավոր դէմքերին և նրանց ստեղծագործությունները:
- Վերլուծելու ոռու դասականների գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական շերտերը:
- Գնահատելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը:
- Վերլուծելու գրական երկերի կերպարային ու պատկերակերտման համակարգը:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Բանավիճելու և քննարկելու ուսումնասիրվող երկերը:
- Պարզաբանելու 18-19-րդ դարերի ոռուական արձակի ու պոեզիայի դերը գրական ստեղծագործությունների ամրողացման գործընթացում:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5. Հմտավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարարնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ2. Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ձիշտ, փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր և գրավոր խոսքը, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- Դասախոսություն,
- սեմինար,
- քննարկում,
- բանավեճ,
- համագործակցային աշխատանք,
- մտագրոհ,
- ինդուկտիվ, դերուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
- էլեկտրոնային ուսուցում,
- գրավոր աշխատանք,
- շարադրություն,
- բանավոր հարցում,
- գեկուցում,
- զրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.
Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:
13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.
Թեմա 1. Ռուս գրականության զարգացման փուլերը: Թեմա 2. Ռուսական ժողովրդական բանավոր ստեղծագործությունների գեղարվեստական առանձնահատկությունները: Թեմա 3. «Ար Իգորի զնի մասին» էպոսը: Թեմա 4. 18-րդ դարերի ռուսական արձակն ու պոեզիան: Թեմա 5. 19-րդ դարերի ռուսական արձակն ու պոեզիան:
14.Հիմնական գրականության ցանկ.
1. Аникин В.П., Русское устное народное творчество, Москва, 2001. 2. Лихачев Д.С., Исследования по древнерусской литературе, Ленинград, 1986. 3. Благой Д.Д., История русской литературы XVIII в., Москва, 1960. 4. Поспелов Г.Н., История русской литературы XIX века (1840-1860), Москва, 1981. 5. Гаспаров М.Л., Русская поэзия серебряного века, 1890-1917 гг., Москва, 1993. 6. Крук И.Т., Русская литература XX века. Дооктябрьский период, Ленинград, 1991. 7. Соколов А.Г., История русской литературы конца XIX – начала XX века, Москва, 1988.

1.0302/B42	2.Արևմտահայերեն	3.6 ECTS կրեդիտ
4.5 Ժամ/շաբ.	5.15/60 /0	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Եզրակակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին հաղորդել գիտելիքներ գրական հայերենի ճյուղերից մեկի՝ արևմտահայերենի վերաբերյալ՝ մասնավորաբար դրանք համադրելով ուսանողներին արդեն ծանոթ արևելահայերենի հնչունաբանությունից, բառավիտությունից, ձևաբանությունից և շարահյուսությունից ձեռք բերած գիտելիքների հետ, զարգացնել ուսանողների բանավոր խոսքը՝ ընթերցած նյութը ստեղծագործաբար վերաբառելու, քննարկելու, տարբեր թեմաներով գրույցներ անցկացնելու և երկխոսություններ կառուցելու միջոցով:		
Դասընթացի իմադիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Բացահայտել հոմանիշների, հականիշների, համանունների, հարանունների, դարձվածքների գործածության յուրահատկություններն արևմտահայերենում, կանխել բառավործածական սխալները: ➤ Մշակել արևմտահայերեն ինքնուրույն բանավոր և գրավոր խոսք կառուցելու և տեքստեր կազմելու կարողություններ, զարգացնել լեզվաբերականական գիտելիքները խոսքի կառուցման ընթացքում կիրառելու հմտություն: ➤ Համեմատել արևելահայերենի և արևմտահայերենի հնչունական և բառային համակարգերի ընդհանրություններն ու տարբերությունները, մեկնաբանել ուղղախոսության - ուղղագրության նորմերը: 		

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Ներկայացնելու արևմտահայերենի հիմնական առանձնահատկությունները,
- Տարբերակելու արևելահայերենի և արևմտահայերենի հնչունական և բառային համակարգերի ընդհանրություններն ու տարբերությունները և մեկնաբանելու ուղղախոսության-ուղղագրության նորմերը,
- Կառուցելու արևմտահայերենի ինքնուրույն բանավոր և գրավոր խոսք և զարգացնելու լեզվաբերականական գիտելիքները խոսքի կառուցման ընթացքում կիրառելու հմտություն,

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Կառուցելու հարուստ բառապաշարով, շարահյուսորեն ձգրիտ կապակցված գրավոր և բանավոր խոսք,
- Վերաբառելու ընթերցած նյութը, անցկացնելու քննարկումներ և կառուցելու երկխոսություններ,
- Մշակելու շարադրություններ, ուժեղատներ, գեկուցումներ և կապակցված շարադրանք ստեղծելու վերլուծական-դաստողական գրավոր խոսքի, կարծիքի, գրական դիմանկարին այլ ստեղծագործական աշխատանքների միջոցով,
- Վերլուծելու արևմտահայ հեղինակների տարաբնույթ տեքստերը:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Համակարգելու արևմտահայերենին վերաբերող իրողությունների վերաբերյալ տվյալներ.
- Մեկնաբանելու արևմտահայերենի հնչունական, բառային և բերականական համակարգերին առնչվող օրինաշափությունները:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառոճական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոտաւթյուն, գործնական կամ սեմինար պարապմունքներ, բննարկումներ, հանձնարարված գրականության քննարկում, մասնակցություն արտալսարանային քննարկումների, թեզերի կատարում և ինքնուրույն հետազոտությունների հանձնարարում,
2. գրավոր կամ բանավոր հարցումներ, բանավիճային քննարկումներ, հարց ու պատասխան,
3. նորագույն տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և հեռավար ուսուցման մեթոդների կիրառում,
4. գեկույցի, էսսեի, խմբային կամ ինքնուրույն աշխատանքի, նախագծի հանձնարարում,
5. համագրծակցային աշխատանքի կազմակերպում,
6. էվրիստիկական, մտագրող և վերլուծական մեթոդների կիրառում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Դասընթացն ավարտվում է եզրափակիչ գնահատմամբ և ներառում է երկու ընթացիկ քննություն, որոնցից տուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 5 միավոր: Յուրաքանչյուրը քննություն ներառում է առավելագույնը 3 հարց՝ 2+2+1 սկզբունքով, որտեղ 1 միավորը ձևավորվում է գործնական և ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ընթացիկ քննություն. Բանավոր հարցում: Միավորների քայլը 0.5 է:

2-րդ ընթացիկ քննություն. Գրավոր աշխատանք: Միավորների քայլը 0.5 է:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորն ուսանող վաստակում է բանավոր քննությունից, իսկ առավելագույն 2 միավորը կիսամյակի ընթացքում կատարած ինքնուրույն աշխատանքի մակարդակին համապատասխան (անհատական թեմատիկ առաջարրանքներ և շարադրանքներ, օժանդակ գրականությունից մշակումներ, նախադասությունների վերլուծություններ, ռեֆերատ):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայերենի զարգացման փուլերը. Աշխարհաբարի կազմավորումը, գրապայքար. արևմտահայերենի ձևակիրումը: **Թեմա 2.** Արևմտահայերենի հնյունական համակարգը. ուղղագրություն. բաղաձանական համակարգի արտասանական առանձնահատկությունները. հնյունափոխություն: **Թեմա 3.** Արևմտահայերենի և արևելահայերենի բառապաշտային ընդհանրություններն ու տարբերությունները: Դարձվածային միավորներ: **Թեմա 4.** Արևմտահայերենի և արևելահայերենի ձևաբանական համակարգերի ընդհանրություններն ու տարբերությունները: **Թեմա 5.** Արևմտահայերենի և արևելահայերենի շարադրանքական համակարգերի ընդհանրություններն ու տարբերությունները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Սարապետոյան Ռ. Կ., Արևմտահայերենի դասագիրք, Երևան, 2006:
2. Սարապետոյան Ռ. Կ., Արևելահայերենի և արևմտահայերենի բառապաշտային առանձնահատկությունները, Երևան, 2004:
3. Սարապետոյան Ռ. Կ., Արևմտահայերեն-արևելահայերեն նոր բառարան, Երևան, 2011:
4. Ավետիսյան Յու., Արևելահայերենի և արևմտահայերենի գրապահքական քերականություն, Երևան, 2007:
5. Ավետիսյան Յու., Արևելահայերենի և արևմտահայերենի գրապահքական հնյունաբանություն, Երևան, 2011:
6. Ավետիսյան Յու., Արևմտահայերենի քերականության գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, Երևան,

2011:

7. Չոլարեան Յ., Արեւմտահայերէնի քերականութիւն (կանոնակարգ եւ խնդիրներ), Երևան, 2017:

1.0302/B43	2.*ՀԲ* Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն-2	3.6 ECTS կրեդիտ
4.4 Ժամ/շաբ.	5.30 /30 /0	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերէնի շարահյուսության բարդ նախադասությունը՝ իր տեսակներով, դասակարգման սկզբունքներով, բաղադրիչների կապակցության միջոցներով ու եղանակներով, քերականական դրսեւումներով:		
Դասընթացի խնդիրները		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Բնութագրել բարդ նախադասությունը, նրա տեսակները՝ համարածական և ստորադասական: ➤ Նրանց բաղադրիչների կապակցության շարահյուսական միջոցներն ու եղանակները: ➤ Բազմաբարդ նախադասությունն իր տեսակներով, բարդ նախադասության փոխակերպումը պարզ և հակառակը, մեջբերվող ուղղակի խոսքը, նրա փոխակերպումը անուղղակի խոսքի: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Զանազանելու բարդ նախադասության տեսակներն ու նրանց առանձնահատկությունները, պարզաբանելու բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների դասակարգման հիմունքները, բացահայտելու բազմաբաղադրիչ բարդ նախադասությունների տեսակները:		
2. Գործառելու բարդ նախադասությունը ԴԴ-ով պարզ նախադասության և պարզը բարդ ստորադասական նախադասության փոխարկելու քերականական առանձնահատկությունները:		
3. Զևակերպելու մեջբերվող խոսքը, նրա կետադրությունը և այն անուղղակի խոսքի փոխակերպելու գործառույթը,		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Վերլուծելու բազմատեսակ պարզ և բարդ նախադասություններ: 2. Հետազոտելու և համեմատելու նախադասության կառուցվածքային տեսակները: 3. Տարանջատելու նախադասությունների առաջարրված գծապատկերները: 		
գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ և վերլուծություններ: 2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր: 3. Մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը: 		
10. Դասընթացը ձևական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.		
Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեջողները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3. Լեզվանագիտական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրությունների համար բնագրային նյութեր օգտագործելու կարողություն:		
Ա4. Իրականցնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:		
Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեջողները:		
Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ լեզվաբանական ուսումնասիրություններ ներկայացնելիս՝ տեսական, թե գործնական:		
Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:		
Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվանագիտական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և		

կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6. Ստեղծագործաքար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. բացատրական մեթոդ
3. համագործակցային աշխատանք
4. տեսադրվագաշարերի գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
5. մտագրոհ
6. ռեֆերատներ:
7. ինքնուրույն հետազոտական աշխատանքներ
8. մասնագիտական թեմատիկ գեկուցումներ

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննություններից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 5 միավոր:

1-ին ընթացիկ քննություն. Գրավոր հարցում: Միավորների քայլը 0.5 է:

2-րդ ընթացիկ քննություն. ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի գնահատում:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 3+3+2+2 սկզբունքով, որից **6** միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր քննությունից, առավելագույն **2** միավորը՝ կիսամիակի ընթացքում կատարած ինքնուրույն աշխատանքից, առարկայական թղթապանակում ներկայացրած անհատական թեմատիկ առաջադրանքներից՝ ռեֆերատ, շարադրանքներ, օժանդակ գրականությունից մշակումներ, ռեֆերատ), իսկ հաջորդ **2** միավորը տրված նախադասության շարադրանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից:

Թեմա 1. Բարդ նախադասություն, ընդհանուր բնութագիրը: **Թեմա 2.** Բարդ համադասական նախադասություն, դասակարգման սկզբունքները: **Թեմա 3.** Բաղեյուսական և ներկալական կապակցություն:

Թեմա 4. Բարդ ստորադասական նախադասություն: Դասակարգումը: **Թեմա 5.** Ենթակա և ստորոգյալ երկրորդական նախադասություններ: **Թեմա 6.** Գոյականական անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններ: **Թեմա 7.** Բայական անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններ: **Թեմա 8.** Բազմաբաղադրիչ նախադասություններ: **Թեմա 9.** Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպումը պարզի: **Թեմա 10.** Մեջբերվող խոսք, կետադրությունը, փոխակերպումը անուղղակի խոսքի:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աբեղյան Ս., Հայոց լեզվի տեսություն, Երկեր, Զ հատոր, Երևան, 1974:
2. Ասատրյան Ս.Ժամանակակից հայոց լեզու/շարադրանություն/, Երևան, 1987:
3. Աբրահամյան Ս., Պառնապյան Ն., Օհանյան Հ., Բաղիկյան Խ., Ժամանակակից հայոց լեզու /շարադրանություն/, հ.3., Երևան, 1976:
4. Առաքելյան Վ., Հայերենի շարադրանություն, հ. Ա, Երևան, 1958:
5. Պառնապյան Ն., Նախադասության քերականական կարգերը ժամանակակից հայերենում, Երևան, 1986:
6. Գարեգինյան Գր., Ժամանակակից հայոց լեզու, բարդ նախադասություն, Երևան, 1984:

1.0302/ B44	2.19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության պատմություն-2	3. 7 ECTS կրելիս
4.6 ժամ/շաբ.	5.75 / 0 / 15	
6. 6-րդ կիս.	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը:		
➤	Գնահատել XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի մի կարևոր փուլը:	
➤	Առանձնացնել գրական այն նվաճումները, գործերն ու արժեքները, որոնք էական նշանակություն են ունեցել ոչ միայն իրենց ժամանակին, այլև դրանցի հետո ևս:	
➤	Ժամանակաշրջանի գրական գործերին մոտենալ ոչ թե մեր օրերի գեղագիտական ըմբռնումների մակարդակով, այլ այն ժամանակների, որոնց մեջ ստեղծվել է տվյալ գործը:	
➤	Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հեղինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվյալ գրողին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն:	
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողը ունակ կլինի		

Ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Սահմանելու և նկարագրելու գրական ուղղություններն ու ժանրերը:
- Արժուածական ստեղծագործությունների գեղարվեստական նշանակությունը, գաղափարական առանձնահատկությունները, պատմական-հասարակական դերը:

Բ. գործնական մասնագիտական կարողություն

- Գնահատելու XIX դարի 90-ական թվականների և XX դարի սկզբների հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հարուստ բնագավառ:
- Արժուածական ստեղծագործությունների գեղարվեստական, պատմական-հասարակական դերը:

Գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

- Մատուցելու, վերլուծելու և գնահատելու հայ նոր գրականության հարուստ նյութը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կինքի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունչ:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարաններու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Սահմանագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5. Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- քննարկում /բանավեճ
- համագործակցային աշխատանք
- մտագրոհ
- վերլուծական մեթոդ
- խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
- գրավոր մեթոդ
- բացատրական մեթոդ
- էլեկտրոնային ուսուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ուղղմակարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարրերակով, յուրաքանչյուր՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը սորոնկում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանող վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարրերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ կիսամյակի

ընթացրում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևավորվել հետևյալ բաղադրիչներով։ անհատական թեմատիկ առաջարանք, տարբեր աղբյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում, տրված առաջարանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն)։ Առավելագույն 1 միավոր՝ ուժիւրատի ներկայացում։

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից։

Թեմա 1. Հայ հասարակական-քաղաքական կյանքը 20-րդ դարի սկզբին. հայ պարբերական մամուլը: **Թեմա 2.** Հ. Թումանյան, Ավ. Խահակյան: **Թեմա 3.** Ե. Օոյան, Ս. Մեծարենց: **Թեմա 4.** Լուս Շանթ (Սեղբոյան): **Թեմա 5.** Սիամանթո, Դ. Վարուժան: **Թեմա 6.** Վ. Տերյան:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Հայ նոր գրականության պատմություն, հաստոր 5, Եր., 1979:
2. Հովհաննիսյան Գ., Ավետիք Խահակյանի ստեղծագործական աշխարհը, Եր., 1969:
3. Փանոսյան Ս., Լուս Շանթ, Եր., 2002:
4. Թամրազյան Հ., Բանաստեղծության հազարամյա խորհուրդը, Եր., 1986:
5. Թամրազյան Հ., Հայ քնարերգուներ, Եր., 1996:
6. Թամրազյան Հր., Սիամանթո, Եր., 2003:
7. Վարդանյան Խ., Դանիել Վարուժանը և «գրական հեթանոսությունը», Եր., 2006:
8. Գրիգորյան Կ., Վահան Տերյան, Եր., 1983:
9. Թամրազյան Հր., Վահան Տերյան, Եր., 1985:
10. Մկրյան Մ., Հովհաննիսյանի ստեղծագործությունը, Եր., 1981:

1.0302/B45	2.Նորագույն շրջանի հայ գրականության պատմություն - 1	3.6 ECTS կրեդիտ
4.5 ժամ/շաբ.	5.45 /0/ 30	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել նորագույն շրջանի հայ գրականությունը, նրա գարգացման միտումները, ժանրային առանձնահատկությունները, քննել ժամանակաշրջանի գրական-հասարակական կյանքը, պարզաբանել ժամանակի գրական ուղղությունները, հոսանքներն ու ոճերը, բավարարել ուսանողների հետաքրքրությունը նորագույն շրջանի հայ գրականության պատմության վերաբերյալ, ուսումնասիրել պատմական դեպքերի և գրական երկերի աղերսները, Առաջին և Երկրորդ համաշխարհային պատերազմների, Հայոց ցեղասպանության, հայրենիքի ու ազգի ճակատագրի, մարդու բարոյական անկման թեմաները և դրանց գեղարվեստական արտացոլումը տարբեր գրողների ստեղծագործություններում, անդրադառնալ դասական գրողների արժեքավոր գրական երկերին։

Դասընթացի խնդիրները.

- Գնահատել 20-րդ դարի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի կարևոր փուլ։
- Առանձնացնել և ուսումնասիրել գրական կյանքի այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ։
- Արմենորել ժամանակաշրջանի գրական գործերը, պարզաբանել ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամբողջացման գործընթացում։
- Պատկերացում կազմել նորագույն շրջանի հայ գրականության մեծարժեք գրական ժառանգության մասին։
- Վերլուծել և գնահատել նորագույն շրջանի դասական հեղինակների գործերը, տեսնել յուրաքանչյուր գրողի տեղն ու դերը տվյալ շրջանի գրականության զարգացման շղթայի մեջ։

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Բնութագրելու նորագույն շրջանի հայ գրականության կարևոր միտումները։
2. Ներկայացնելու այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ։
3. Արմենորելու այն գրական գործերը, որոնք զաղափարական առումով համամարդկային են, խսանում են ազգային մտածողությունը, խոսում մարդու ներաշխարհի հետ, բացահայտում նրա հոգեկերտվածքը։

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Մեկնաբանելու նորագույն շրջանի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության միասնական շղթայի կարևոր փուլ։
2. Ներկայացնելու նորագույն շրջանի գրական կյանքի այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ։
3. Արմենորելու գրական կերպարների առանձնահատուկ դրսուրումները։
4. Պարզաբանելու ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամբողջացման գործընթացում։

գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

- Բանավիճելու և քննարկելու ուսումնասիրվող երկերը:
- Գնահատելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը:
- Վերլուծելու գրական երկերի կերպարային ու պատկերակերտման համակարգը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կիխիք.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ իրականացնելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունց:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեությունն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադասորեն վերլուծելու և եզրահանգրումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- Դասախոսություն,
- սեմինար,
- քննարկում,
- բանավեճ,
- համագործակցային աշխատանք,
- մտագրոհ,
- ինդուկտիվ, դերուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
- Էլեկտրոնային ուսուցում,
- գրավոր աշխատանք,
- շարադրություն,
- բանավոր հարցում,
- գեկուցում,
- գրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ գրավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

1-ին ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է բանավոր: Որոշակի միավորներ տրվում են լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների կատարման մակարդակին համապատասխան,

2-րդ ընթացիկ ստուգում. գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Անցկացվում է բանավոր:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ հասարակական-քաղաքական կյանքը 20-րդ դարի սկզբին. պատմական իրադարձությունները, գրական-գեղարվեստական ուղղությունները, հոսանքները, նորագույն գրականության սկզբնավորումն ու առանձնահատկությունները: **Թեմա 2** Ե.Չարենց: **Թեմա 3** Ակսել Բակունց: **Թեմա 4** Դ. Շեմիրայան: **Թեմա 5** Ա. Զորյան:

14. Հիմնական գրականության ցանկ

- Աղաբարյան Ս., Արդի հայ գրականության պատմություն, հ. 1, 2, 1986-1993:
- Աղաբարյան Ս., Սովետահայ գրականության պատմություն հ. 1, 2, 1961-1965:
- Աղաբարյան Ս., 20-րդ դարի հայ գրականության զուգահեռականներում գիրք 1, 2, 1983-1984:
- Սովետահայ գրականության պատմություն հ. 1, 2, 1961-1965:
- Թամրազյան Հր., Սովետահայ գրականության պատմություն, 1980:
- Գասպարյան Դ., Բողոքյան Ս., Սաֆարյան Վ., Հայ սովետական պոեզիայի պատմություն, 1987:
- Հայ նոր գրականության պատմություն հ. 3-5, 1963-1979:

1. 0302/B46	2.*ՀԲ*	Հայոց լեզվի պատմություն	3.7 ECTS կրեդիտ		
4. 6 ժամ/շաբ.	5.30 /60 /0				
6.6-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ				
8. Դասընթացի նախատակն է՝ ներկայացնել հայոց լեզվի բնույթը, ազգի ծագումնաբանությունը, բացատրել լեզվի ուսումնասիրման աղբյուրները, վերլուծել հայերենի հնյունական, բառապաշտական, քերականական համակարգերի պատմական զարգացման գործընթացը,					
Դասընթացի խնդիրները՝					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ներկայացնել հայոց լեզվի ծագման և կազմավորման պատմությունը: ➤ Բնութագրել հայերենի նախագրային շրջանը, գրական լեզուների պատմությունը: ➤ Բացատրել, պարզաբանել ձևաբանական և շարահյուսական շատ իրողությունների ծագումնաբանությունը: ➤ Ներկայացնել պատմական ձևաբանությունը, համեմատական ու պատմական քերականությունը և բառագիտությունը: ➤ Հասկանալ և օգտագործել քննադատական վերլուծության տեսությունների մեթոդները: 					
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝					
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն					
1. Պարզաբանելու հայոց լեզվի ծագման ու զարգացման առանձնահատկությունները:					
2. Ներկայացնելու հայոց լեզվի պատմության ուսումնասիրման տարրեր եղանակներն ու կառուցվածքային առանձնահատկությունները:					
3. Դասակարգելու ու տարրելու հայոց լեզվի զարգացման փուլերը, վերլուծելու լեզվաբանական տարրեր ուսումնասիրությունների արդյունքները:					
4. Բնութագրելու ձևաբանական և շարահյուսական համակարգերի պատմական զարգացման ընթացքում տեղի ունեցած փոփոխությունները:					
5. Մատնանշելու հայոց լեզվի պատմության խոնարհման համակարգի պատմական զարգացման ընթացքում տեղի ունեցած փոփոխությունները:					
6. Դասակարգելու և տարրելու նախադատության նախադատության գլխավոր և երկրորդական անդամների, պարզ և բարդ նախադատությունների բնույթը ու արտահայտության ձևերը պատմական զարգացման ընթացքում:					
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ					
1. Գործնակնում կատարելու բնագրերի լեզվաբանական վերլուծություններ, գնահատելու հայոց լեզվի ծագման ու զարգացման տեսությունները:					
2. Տարբերակելու հայոց լեզվի զարգացման կառուցվածքային առանձնահատկությունները, նկարագրելու հայերենի՝ որպես ազգային լեզվի կազմավորման և զարգացման պատմությունը, գրական լեզուների և բարբառների առաջացման ընթացքը:					
3. Ներկայացնելու հայոց լեզվի զարգացման փուլերը, ծագման տեսություններն ու առանձնահատկությունները, վերլուծելու լեզվի զարգացման ընթացքում կատարվող փոփոխությունները:					
4. Կատարելու ինքնուրույն համեմատություններ և վերլուծություններ հայերենի պատմական քերականության վերաբերյալ՝ հիմնական գրաբարի, միջին հայերենի, և աշխարհաբարի՝ արևելահայ ու արևմտահայ գրական տարրերակների լեզվական հարուստ արյուրների վրա:					
գ. բնդիանդրական/փոխանցելի կարողություններ					
1. Ներկայացնելու և օգտագործելու քննադատական վերլուծության տեսությունների մեթոդները:					
2. Հակադրելու, վշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:					
3. Օգտվելու է դասընթացին վերաբերող տպագիր և համացանցային ռեսուրսներից:					
10. Դասընթացը ձևաբանում է կորթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.					
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.					
Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառների արդի հիմնարար					

հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ՝ խմբագրական գործ՝ թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունց:

Բ1. Կիրառելու լեզվական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու ըննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, զարդարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրտօւմներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5. Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. խորային մեթոդներից՝ գրույց, երկխոսություն,
3. գործնական մեթոդներ (վարժություններ, տնային առաջադրանքներ),
4. բնագրերի լեզվական վերլուծություններ,
5. ինքնուրույն աշխատանք, բանավոր ներկայացում/պրեզենտացիա, անհատական ինքնուրույն նախագծի իրականացում, գրավոր և բանավոր ստուգում, հարցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ առաջինը գրավոր տարբերակով, իսկ երկրորդը հետազոտական աշխատանքի միջոցով՝ յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Առաջին ընթացիկ քննության 5 միավորը տրոհվում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ բանավոր քննությունից և առավելագույն 1 միավոր՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Ընթացիկ երկրորդ քննության 5 միավորը ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 3+3+2 սկզբունքով (բանավոր քննություն հարցատումների միջոցով): Գնահատման չափանիշներն են՝ տեսական հարցերի ձիշտ պատասխանները և եզրափակումները, խորքի տրամաբանական կառուցվածքը, առարկայի ընդհանուր իմացությունը:

Առավելագույն 2 միավոր՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան՝

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարբեր աղբյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- ուժեղացնելու ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայց լեզվի պատմությունը՝ որպես գիտաճուղ. լեզվի ուսումնասիրության աղբյուրները: **Թեմա 2.**

Հայերենի պատմական զարգացման փուլերի ստորաբաժանումը և դրա վերաբերյալ կարծիքները: **Թեմա 3.**

Լեզուների ծագման վերաբերյալ տեսությունները: **Թեմա 4.** Հայերենի հնյունական համակարգի պատմական զարգացումը: **Թեմա 5.** Հայերենի բառապաշտի պատմական զարգացումը:

Թեմա 6. Հայերենի ձևարանական և հոլովման համակարգի պատմական զարգացումը:

Թեմա 7. Բայ. հայերենի դերբայնները և նրանց պատմական զարգացումը: **Թեմա 8.** Խոնարհման համակարգի պատմական զարգացումը:

Թեմա 9. Շարականական համակարգի պատմական զարգացումը. կապակցման միջոցներ և եղանակներ. համաձա-

նուրբուն. կառավարում /խնդրառություն/. առդրություն. շարադասություն: **Թեմա 10.** Նախադասության գլխավոր և երկրորդական անդամներ. պարզ և բարդ նախադասություններ:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Արաջյան Ա., Դիլքարյան Ն., Յուզբաշյան Ա., Հայոց լեզվի պատմություն, Երևան, 2017:
2. Աբրահամյան Ա. , Գրաբարի ձեռնարկ, Երևան, 1976:
3. Զահուկյան Գ., Հայոց լեզվի պատմություն. Նախագրային շրջան, Երևան, 1987:
4. Աճառյան Հր., Հայոց լեզվի պատմություն, մաս 1-ին, Երևան, 1940, մաս 2-րդ ,Երևան,1951:
5. Ղազարյան Ա., Հայոց գրական լեզվի պատմություն, Ա, Երևան, 1961:
6. Ղազարյան Ա., Հայոց լեզվի համառոտ պատմություն, Երևան, 1981:
7. Զահուկյան Գ., Հայոց լեզվի պատմություն /նախագրային շրջան/, Երևան, 1987:
8. Ղազարյան Հ. Ավեստիյան, Հայոց լեզվի պատմության գրքնական աշխատանքների ձեռնարկ, Երևան:
9. Ակնարկներ միջին գրական հայերենի պատմության, հ. Ա, Բ, 1972, 1975:

1.0302/B47	2.Հայոց լեզվի ոճագիտություն	3.5 ECTS կրեդիտ
4. Ժամ/շաբ.	5.15 / 45 /0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսուցանել գեղարվեստական պատկեր ստեղծող լեզվական միավորների՝ ոճույթների /հնյուն, բառ, շարույթ, հոլովում, խոնարհում, շարադասություն, նախադասություն /ոճական դերն ու նշանակությունը, բացահայտել և մեկնաբանել ոճերի դասակարգման հիմունքները և նրանվ առանձնահատկությունները, լուսաբանել գեղարվեստական ոճի առանձնահատկությունները, պատկերավորման ու արտահայտչական միջոցները:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Բառային և քերականական հոմանշության քննությունը: ➤ Խոսքի դրսնորման եղանակների ու ձևերի, լեզվական, խոսքային իրողությունների, հեղինակների ստեղծագործությունների լեզվառական համակարգը վերլուծելու ունակությունների խթանումը: 		

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողին ունակ կլինիք

ա. մասնագիտական զիտելիք և խմացություն

1. Գնահատելու ոճագիտություն առարկայի նպատակն ու խնդիրները, դասակարգելու ոճերը:
2. Զանազան պատկերավորման ու արտահայտչական միջոցները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Գնահատելու հնյունի, բառի, շարույթի, ձևաբանական ու շարահյուսական կարգերի ոճական արժեքը,
2. Դասակարգելու և մեկնաբանելու գործառական ոճերն ու նրանց հատկանիշները,
3. Ոճական վերլուծության ենթարկելու գեղարվեստական բնագրերը:

գ. ընդհանուրական /փոխանցելի կարողություններ

1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ:
2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր:
3. Հակադրելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10.Դասընթացը ձևադրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրներ:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5. Դրսնորման ստեղծություն՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկանարման ներքո ծավալելու

մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Ք6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվագիտական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. համագրծակցային աշխատանք,
2. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում,
3. մտագրոհ, խմբային աշխատանք,
4. էլեկտրոնային դասախոսություն,
5. դասախոսություն,
6. գրավոր առաջադրանքներ/շարադրություն, էսսե, ուժեղագույն/
7. գրական երկերի ոճական վերլուծություն:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

1-ին ընթացիկ քննություն: Թեստային աշխատանք: Առավելագույնը՝ 5 միավոր:

2-րդ ընթացիկ քննություն: Բանավոր քննություն: Առավելագույնը՝ 5 միավոր:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 3+3+2+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորն ուսանողը վաստակում է բանավոր քննությունից, իսկ առավելագույն 2 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում կատարած ինքնուրույն աշխատանքի մակարդակին համապատասխան (անհատական թեմատիկ առաջադրանքներ և շարադրանքներ, օժանդակ գրականությունից մշակումներ, նախադատությունների վերլուծություններ, ուժեղագույն/)

Գնահատման համար պահանջվող փաստերն են ինքնուրույն աշխատանքների, գործնական պարապմունքների գնահատականները:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ուսուցիչության առարկան և խնդիրները: Լեզվական և խոսքային ոճեր: Ուսուցչի դասակարգումը: Իրադրական ոճեր: **Թեմա 3.** Գործառական ոճերի դասակարգումը: **Թեմա 4.** Հնչունական ոճագիտություն: **Թեմա 5.** Բառագիտական ոճագիտություն: **Թեմա 6.** Զերանական ոճագիտություն: **Թեմա 7.** Շարադրանքական ոճագիտություն: **Թեմա 8.** Շարադրանքական ոճագիտություն: **Թեմա 9.** Լեզվի պատկերավորման միջոցները: **Թեմա 10.** Լեզվի արտահայտչական միջոցները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Եզեկյան Լ. Հայոց լեզվի ոճագիտություն, Երևան, 2002:
2. Ավետիքյան Յուրիի, Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ, Ա և Գ գրքեր, Երևան, 2015:
3. Մարության Ա, Հայոց լեզվի ոճաբանություն, Երևան, 2000:
4. Բաղիկյան Խ., Դարձվածային ոճաբանություն, Երևան, 2000:
5. Պողոսյան Պ., Խոսքի մշակույթի և ոճագիտության հիմունքներ, Ա, Բ, Երևան, 1990, 1991:
6. Հեղ. Խումբ, Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Երևան, 1987:

1.0302/B48	2.*ՀԲ* Նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմություն - 2	3.5 ECTS կրեդիտ
4.5 ժամ/շաբ.	5.30 /0 /45	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել նորագոյն շրջանի հայ գրականությունը, նրա զարգացման միտումները, ժանրային առանձնահատկությունները, քննել ժամանակաշրջանի գրական-հասարակական կյանքը, պարզաբանել ժամանակի գրական ուղղությունները, հոսանքներն ու ոճերը, բավարարել ուսանողների հետաքրքրությունը նորագոյն շրջանի հայ գրականության պատմության վերաբերյալ, ուսումնասիրել պատմական դեպքերի և գրական երկերի աղերսները, Առաջին և Երկրորդ համաշխարհային պատերազմների, Հայոց ցեղասպանության, հայրենիքի ու ազգի ճակատագրի, մարդու բարոյական անկման թեմաները և դրանց գեղարվեստական արտացոլումը տարբեր գրողների ստեղծագործություններում, անդրադառնալ դասական գրողների արժեքավոր գրական երկերին:		
Դասընթացի խնդիրներն են		
<p>➤ Գնահատել 20-րդ դարի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության երկար ու միասնական շղթայի կարևոր փուլ:</p> <p>➤ Առանձնացնել և ուսումնասիրել գրական կյանքի այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ:</p>		

- Արժնորել ժամանակաշրջանի գրական գործերը, պարզաբանել ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամրողացման գործնրացում:
- Պատկերացում կազմել նորագույն շրջանի հայ գրականության մեծարժեք գրական ժառանգության մասին:
- Վերլուծել և գնահատել նորագույն շրջանի դասական հեղինակների գործերը, տեսնել յուրաքանչյուր գրողի տեղն ու դերը տվյալ շրջանի գրականության զարգացման շղթայի մեջ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կիխնի

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմաստություն

1. Բնութագրելու նորագույն շրջանի հայ գրականության կարևոր միտումները:
2. Ներկայացնելու դասական արժեքներ դարձած գեղարվեստական նվաճումները:
3. Արժնորելու այն գրական գործերը, որոնք զարաֆարական առումով համամարդկային են, խորացնում են ազգային մտածողությունը, խոտում մարդու ներաշխարհի հետ, բացահայտում նրա հոգեկերտվածքը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Մեկնարանելու և գնահատելու նորագույն շրջանի հայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության միասնական շղթայի կարևոր փուլ:
2. Արժնորելու գրական կերպարների առանձնահատուկ դրսորումները:
3. Պարզաբանելու ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամբողջացման գործնրացում:
4. Գրելու նորագույն շրջանի հայ գրականությանը վերաբերող ինքնուրույն անհատական կամ խմբային հետազոտական աշխատանքներ:

գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

1. Կազմակերպելու մասնագիտական բանավեճեր:
2. Գնահատելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը:
3. Բացահայտելու գրական երկերի կերպարային ու պատկերակերտման համակարգը:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կիխնի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4.Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու ըննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեղատերի նկատմամբ:

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ5.Դրսութելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավակելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,

2. սեմինար,
3. քննարկում, բանավեճ,
4. համագործակցային աշխատանք,
5. մտագրոհ,
6. վերլուծական,
7. խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
8. էլեկտրոնային ուսուցում,
9. գրավոր աշխատանք, շարադրություն,
10. բանավոր հարցում, գեկուցում, զրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Գնահատումը է 20 միավոր (5+5+10)` երկու ընթացիկ և մեկ եզրափակիչ քննություններ: Առաջին ընթացիկ քննությունը բանավոր է (5 միավոր), երկրորդը կատարվում է հետազոտական աշխատանքի միջոցով (5 միավոր), երրորդը եզրափակիչ է՝ (10 միավոր):

Առաջին ընթացիկ քննության 5 միավորը սրբություն է 3+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 3 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ բանավոր քննությունից և առավելագույն 2 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի:

Եզրափակիչ երկրորդ քննության 5 միավորը ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի իրականացման մակրդակին համապատասխան:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 5+3+2 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 5 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 3 միավորը՝ կիսամյակի ընթացքում թեմատիկ հանձնարարականների կատարումից, առավելագույն 2 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեսև 1. Հայ նորագույն գրականությունը 20-րդ դարի 30-ական թվականներից հետո: Գ. Սահարի, Վ. Թորովենց, Մ. Արմեն: **Թեսև 2.** Պատերազմական շրջանի գրականության ընդհանուր բնութագիրը: **Թեսև 3.** Ն. Զարյան, Հ. Շիրազ, Գ. Սարյան: **Թեսև 4.** Սփյուռքահայ գրականության սկզբնավորումը: Գաղթօջախները և գրական ուժերը: **Թեսև 5.** Կարոտի գրականություն. Համաստեղ և Հ. Մնձուրի: **Թեսև 6.** Նահանջի թեման. Շ. Շահնուր, Գ. Զարյան: **Թեսև 7.** Սփյուռքահայ գրականությունը հետպատերազմյան տարիներին:

14. Հիմնական գրականության ցանկ

1. Աղաբարյան Ս., Արլի հայ գրականության պատմություն, հ. 1, 2, 1986-1993:
2. Աղաբարյան Ս., Սովետահայ գրականության պատմություն հ. 1, 2, 1961-1965:
3. Աղաբարյան Ս., 20-րդ դարի հայ գրականության գուզահեռականներում գիրը 1,2, 1983-1984:
4. Սովետահայ գրականության պատմություն հ. 1, 2, 1961-1965:
5. Թամրազյան Հր., Սովետահայ գրականության պատմություն, 1980:
6. Գաբրիելյան Վ., Սփյուռքահայ գրականության պատմություն, 2008:
7. Գասպարյան Դ., Բոդրյան Ս., Սաֆարյան Վ., Հայ սովետական պոեզիայի պատմություն, 1987:
8. Հայ նոր գրականության պատմություն հ. 3-5, 1963-1979:

1.0302/ B 49	2.Հայ գրաքննադատության պատմություն	3.6 ECTS կրեդիտ
4. Ժամ/շաբ.	5.60 /0/15	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել հայ գրաքննադատական մտքի պատմությունը, օգնել ուսանողներին առավել ամրողական դարձնելու հայ գրական քննադատության և գրականագիտության պատմության խմացությունը, առանց որի հնարավոր չէ հասկանալ և պատկերացնել քննական, գեղագիտական ու գրականագիտական մտքի զարգացման ընթացքը, հայ գրականության մեջ տեղի ունեցող փոփոխություններն ու զարգացումը:		

Դասընթացի խնդիրներ

- Ուսանողներին ներկայացնել հայ գրական քննադատության զարգացումն ու օրինաչափությունները, հատկանշական կողմերն ու տարրերակիչ առանձնահատկությունները:
- Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր գիտելիքները՝ կապված քննական, գեղագիտական, գեղարվեստական մտքի զարգացման հետ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ներկայացնելու հայ գրաքննադատական մտքի սկզբնավորումը, զարգացման ընթացքը:
2. Թվարկելու հայ գրաքննադատության պատմության զարգացման հիմնական ուղղությունները՝ նկարագրելով դրանց բնորոշ առանձնահատկությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Կատարելու գրաքննադատական վերլուծություններ՝ կիրառելով այդ ոլորտին բնորոշ մեթոդները,
- Ցուցաբերելու ուսումնասիրման ոլորտում հետազոտությունների որակի իմացություն,
- Բացատրելու գիտական տեսությունների ստուգման փորձարարական միջոցների արդյունքները,
- Ծավալելու ինքնուրույն և ստեղծագործական գործունեություն տվյալ առարկայական ոլորտում:

գ. քննիանությունների կարողություններ

- Հականդել, մշակել, ընդհանրացնել և մեկնաբանել քննադատական տարրեր աղյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10. Դասընթացը ձևակրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2.Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական արդի մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4.Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստարկներ:

Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լրացնելու առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն,
- խոսքային մեթոդներից՝ գրույց, երկխոսություն,
- ինքնուրույն աշխատանք, բանավոր ներկայացում/պրեզենտացիա, անհատական ինքնուրույն նախագծի իրականացում, գրավոր և բանավոր ստուգում, հարցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման քննիանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն՝ գրավոր տարրերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ քննությունների 5 միավորը տրոհվում է 4+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 4 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարրերակ) և առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավոր՝ կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած ինքնուրույն աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան (օրինակ՝ 1 միավորը կարող է ձևակորվել հետևյալ բաղադրիչներով.

- անհատական թեմատիկ առաջադրանք,
- տարրեր աղյուրներից թեմայի շրջանակներում տեղեկատվության հայթայթում և համակարգում,
- տրված առաջարկանքի սահմաններում թեմատիկ վերլուծություն):

Առավելագույն 1 միավոր՝ ռեֆերատի ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1.Քննադատության առաջացումը հնագույն ժամանակներում. անջատումը գրականությունից, փիլիսոփայությունից և մյուս գիտություններից: **Թեմա 2.**Հայ գրաբնադատության ձևավորումը, նախնական միաձուլվածությունը պատմագրությանը: **Թեմա 3.**Մ.Խորենացի, Հ.Մանդակունի, Գ.Նարեկացի, Հովհ.Սարկավագ Իմաստասեր: **Թեմա 4.**Լուսավորական քննադատություն. Մ.Թաղիարյան, Խ.Աբովյան, Գ.Ախվերդյան, Ս.Նալբանդյան: **Թեմա 5.**Գրաքննադատությունը 1870-80-ական թթ.: Շաֆֆի, Հ.Պարոնյան, Գր.Արծ-

բունի: **Թեմա 6.** Ստ.Պալասանյան, Ղ.Աղայան, Ա.Արփիարյան, Գ. Զոհրապ: **Թեմա 7.** Գրաքննադատությունը 19-րդ դարավերջին և 20-րդ դարասկզբին. Ալ.Շիրվանզադե, Լ.Մանվելյան, Վրթ.Փափազյան, Մ.Մեծարենց, Ա.Հարությունյան, Ա.Չուպանյան: **Թեմա 8.** Լեռ, Հ.Թումանյան, Ա.Տերտերյան, Դ.Վարուժան, Վ.Տերյան, Ստ.Շահումյան: **Թեմա 8.** Արդի հայ գրաքննադատությունը:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ժամարգյան Հր., Հայ քննադատություն, Գիրք Ա, 1981, Գիրք Բ, 1985, Գիրք Գ, Երևան, 1989:
2. Մնացականյան Լ., 20-րդ դարասկզբի արևմտահայ գրական քննադատությունը, Երևան, 1991:
3. Քալանթարյան Ժ., Հայ գրականագիտության պատմություն, Երևան, 1986:

1.0302/ B50	2.*ՀԲ* Արդի հայ գրականության պատմություն	3. 6 ECTS կրեդիտ
4. 6 ժամ/շաբ.	5.60/0/30	
6.7- բոլ կիսամյակ	7.Եզրափակիչ գնահատմամբ	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ներկայացնել արդի շրջանի հայ գրականությունը (1950-2000թ.), այդ շրջանում ստեղծված երկերի ժանրային առանձնահատկությունները, զարգացման ուղղությունները, ինչպես նաև անդրադառնալ ժամանակակից գրականությանը:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել արդի հայ գրականության ժանրային առանձնահատկությունները, զարգացման ուղղությունները: ➤ Բնագրային երկերի ուսումնասիրության հիման վրա կատարել խմբային հետազոտական աշխատանք՝ զարգացնելով վերլուծական կարողությունների ձևավորումը: ➤ Արդի հայ հեղինակների գեղարվեստական մի շարք հայտնի ստեղծագործությունների բնորոշ առանձնահատկությունների մեջնաբանում, գրական երկերի պատմական-հասարակական դերի, գեղագիտական-փիլիսոփայական հարցադրումների կարևորության բացահայտում: ➤ Տեքստի վերլուծության և մեկնաբանության միջոցով գրվածքի լեզվառական առանձնահատկությունները բացահայտելու կարողության կատարելագործում: ➤ Շարադրությունների, ռեֆերատների, գեկուցումների, վերլուծական-դատողական գրավոր խոսքի, կարծիքի, գրական դիմանկարի և այլ ստեղծագործական աշխատանքների միջոցով կապակցված շարադրանք ստեղծելու կարողությունների մշակում: ➤ Կարդացածը ստեղծագործաբար վերարտադրելու, բննարկելու, տարբեր թեմաներով գրուցներ անցկացնելու, երկխոսություններ կառուցելու միջոցով ուսանողների բանավոր խոսքի զարգացում և կատարելագործում: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կինք՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Բնութագրելու արդի հայ գրականության առանձնահատկությունները, զարգացման միտումները, քննելու ժամանակաշրջանի հասարակական-գրական լյանքը: 2. Ներկայացնելու 1950-2000թ. անվանի հայ հեղինակներին, նրանց ստեղծագործությունների ընդհանուր բնութագիրը, արդի հայ գրականության հիմնական ուղղությունները, հոսանքներն ու ոճերը, գրական երկերի ժանրային ու գաղափարական առանձնահատկությունները: 3. Ներկայացնելու մարդու բարոյական նկարագիրն ու ժամանակաշրջանի մտածողության գեղարվեստական արտացոլումը արդի հայ գրականության տարբեր գրողների ստեղծագործություններում: 4. Դասակարգելու արդի հայ գրականության առանձնահատկությունները: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու բնագրային երկի վերլուծություններ: 2. Վերլուծելու և գնահատելու 20-րդ դարի երկրորդ կեսի հայ գրականության մի նոր շրջանը սկզբնավորող և նրա զարգացման ընթացքն ապահովող դասական հեղինակների գործերը, տեսնելու յուրաքանչյուր գրողի տեղին ու դերը տվյալ շրջանի գրականության զարգացման շղթայի մեջ: 3. Կատարելու գրականագիտական ուսումնասիրություններ: 4. Ներկայացնելու արդի հայ գրականության նշանավոր դեմքերին և նրանց ստեղծագործությունները: 		
գ. բնդիանական/փոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Գործնականում տարբերակելու երկերի ժանրային պատկանելիությունը: 2. Վերլուծելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը և կերպարային համակարգը: 3. Կատարել և ներկայացնել խմբային հետազոտություն: 4. Բանավիճելու և քննարկելու: 5. Օգտելու մասնագիտական գրականությունից և տարաբնույթ բառարաններից: 		
10.Դասընթացը ձևավորում է կողմանական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կինք.		

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա2. Ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթօդաբանական ուղղությունները:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունց:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները հետազոտական աշխատանքներում շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում, բանավեճ,
4. մտագրոհ,
5. վերլուծական,
6. փաստերի համադրում,
7. խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
8. էլեկտրոնային ուսուցում,
9. գրավոր աշխատանք, շարադրություն,
10. բանավոր հարցում, գեկուցում, զրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 քննություն, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 5 միավոր, եզրափակիչ քննություն՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ առաջին քննության առավելագույն 5 միավորը ուսանողը վաստակում է ընթացիկ քննությունից (գրավոր տարբերակ):

Ընթացիկ երկրորդ քննության 5 միավորը ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում ուսանողի կատարած հետազոտական աշխատանքի իրականացման մակարդակին համապատասխան:

Եզրափակիչ գնահատման 10 միավորը տրոհվում է 8+1+1 սկզբունքով, որտեղ առավելագույն 8 միավորը ուսանողը վաստակում է բանավոր անցկացվող քննությունից, առավելագույն 1 միավորը՝ սեմինար դասընթացներից՝ ըստ ընթացիկ քննաշրջանում ուսանողի վաստակած միջին գնահատականի (5-ի դեպքում 1, 4-ի դեպքում 0,75, 3-ի դեպքում՝ 0,5, 2-ի դեպքում՝ 0):

Առավելագույն 1 միավոր՝ ռեֆերատի ներկայացում:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հետպատերազմյան շրջանի առաջին տասնամյակի հայ գրականությունը: Անհատի պաշտամունքի քննադատությունից հետո գրական նոր շարժումը: **Թեմա 2.** Արդի հայ արձակի ընդհանուր բնութագիրը.

Հ.Քոչար, Ս.Խանզադյան, Վ. Խեցումյան, Ս.Սարգսյան, Հ.Մաթևոսյան, Վ.Պետրոսյան, Խ.Դաշտենց, Ս.Գալշոյան, Զ. Խալափյան, Ա. Այվազյան **Թեմա 3.** Արդի հայ պոեզիայի ընդհանուր բնութագիրը. Պ.Սևակ, Ս.Կապուտիկյան: Հ.Սահյան, Վ.Դավթյան, Գ. Էմին, Ռ. Դավիթյան: **Թեմա 4.** Անկախության շրջանի հայ պոեզիայի առանձնահատկությունները: **Թեմա 5.** Անկախության շրջանի հայ պոեզիայի առանձնահատկությունները:

14. Հիմնական գրականության ցանկը

1. Աղաբարյան Ս., Սովետահայ գրականության պատմություն, հ. 2, Երևան, 1975:

- Աղաբարյան Վ., Սերո Խանզադյանի պատմվածքներն ու վիպակները, Երևան, 2015:
- Աղաջանյան Ս., 1960-70-ական թվականների հայ պատմվածքը, Երևան, 2014:
- Արգումանյան Ս., Սովետահայ վեպը, Երևան, 1967, 1981, 1985, 1990:
- Արգումանյան Ս., Արդի հայ վեպը, Երևան, 2004:
- Գասպարյան Դ., Հայ սովետական գրականության պատմություն, Երևան, 1987:
- Գասպարյան Դ., Բողոքյան Ս., Սաֆարյան Վ., Հայ սովետական պոեզիայի պատմություն, Երևան, 1987:
- Սովետահայ գրականության պատմություն, հ. 2, Երևան, 1965:

1.0302/B52	2.Սփյուռքահայ գրականություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.15 /0 /15	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ներկայացնել սփյուռքահայ գրականության զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները, հատկանշական կողմերն ու տարրերակիչ առանձնահատկությունները, պարզաբանել սփյուռքահայ գրականության ժանրային առանձնահատկությունները, քննել ժամանակաշրջանի գրական-հասարակական կյանքը, պարզաբանել ժամանակի գրական ուղղությունները, հսանքներն ու ուղղությունները:		
Դասընթացի խնդիրներն են՝		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Արժնորել ժամանակաշրջանի գրական գործերը, պարզաբանել ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամբողջացման գործընթացում: ➤ Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր գիտելիքները սփյուռքահայ գրականությունից: ➤ Պարզաբանել այն պատմական հանգամանքները կամ հեղինակային նպատակները, որոնք ներքին մղում են տվել տվյալ գրողին ու պատճառ դարձել նրա երևան գալուն: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Բնութագրելու սփյուռքահայ գրականության կարևոր միտումները:		
2. Ներկայացնելու այն գեղարվեստական նվաճումները, որոնք դարձել են դասական արժեքներ:		
3. Արժնորելու այն գրական գործերը, որոնք խորացնում են ազգային մտածողությունը, խոսում մարդու ներաշխարհի հետ, բացահայտում նրա հոգեկերտվածքը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Մեկնաբանելու սփյուռքահայ գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր բազմադարյան գրականության պատմության միասնական շղթայի կարևոր փուլ:		
2. Արժնորելու գրական կերպարների առանձնահատուկ դրսնորումները:		
3. Պարզաբանելու ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը գրական ստեղծագործությունների ամբողջացման գործընթացում:		
գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ		
1. Բանավիճելու և քննարկելու ուսումնասիրվող երկերը:		
2. Գնահատելու գրական երկերի գաղափարական բովանդակությունը:		
3. Վերլուծելու գրական երկերի կերպարային ու պատկերակերտման համակարգը:		
10. Դասընթացը ձևավորում է կորպորատիվ հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.		
Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառի արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:		
Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:		
Ա5. Հիմնախորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարարքնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող		

տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5. Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում, բանավեճ,
4. համագործակցային աշխատանք,
5. վերլուծական,
6. խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
7. էլեկտրոնային ուսուցում,
8. բանավոր հարցում, գեկուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ռազմավարությունը. ընթացիկ 2 ստուգում՝ բանավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Յուրաքանչյուրը ընթացիկ ստուգում կունենա 10=6+2+2 բաշխվածությունը (6 միավոր՝ բանավոր հարցումից, 2 միավոր՝ սեմինարներից, 2 միավոր՝ ինքնուրույն աշխատանքից):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ներածություն: Սփյուռքահայ գրականության սկզբնավորումը, գաղթօջախները, պարբերացումը: «Մնացորդաց» նպաստը սփյուռքահայ գրականությանը (Հ. Օշական, Ե. Օսյան, Ա. Չոպանյան): **Թեմա 2.**

Կարոտի գրականությունը: Համաստեղի ստեղծագործությունը: Հակոբ Մնալուրու ստեղծագործությունը:

Թեմա 3. Նահանջի գրականությունը: Շահան Շահնուրի ստեղծագործությունը. «Նահանջը առանց երգի» վեպը: **Թեմա 4.** Կոստան Զարյանի ստեղծագործությունը: Թեմա 5. Վ. Շուշանյանի, Վ. Թեքեյանի, Ս. Իշխանի ստեղծագործությունները: **Թեմա 5.** Արդի սփյուռքահայ գրականությունը: Օտարալեզու հայագիֆ գրողների ստեղծագործությունը որպես սփյուռքահայ գրականության յուրահատուկ բաղկացուցիչ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Գարիելյան Վ., Սփյուռքահայ գրականություն, 1994:
2. Սևան Գ., Ուրվագծեր սփյուռքահայ գրականության պատմության, հտ. 1,2, 1980, 1998:
3. Դանիելյան Ս., Սյուռքահայ գրականության պատմություն, հ. 1, 2011:
4. Գաբրիելյան Վ., Դիմանկարներ (սփյուռքահայ գրողներ), Երևան, 1976:
5. Ավագյան Ա., Կոստան Զարյան. կյանքը և գործը, 1998:
6. Ավագյան Ա., Պատկերազարդ պատմություն Շահան Շահնուրի, 2007:
7. Հովհաննիսյան Թ., Վահան Թեքեյանի սիրեգությունը, 2008:
8. Խաչատրյան Մ., Համաստեղի ստեղծագործությունը, 2003:

1.0302/B51	2.Հայ գրականության «հեթանոս» ավանդները	3.4 ECTS կրելիս
4.4 ժամ/շաբ.	5.15/0/15	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է	ուսանողներին ծանոթացնել Դ. Վարուժանի և հեթանոսական գրական շարժման առանձնահատկություններին և նրա ունեցած ազդեցությանը հայ գրականության վրա:	
Դասընթացի խնդիրները		
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Գնահատել հայ ժողովրդի նախարիստոնեական շրջանի հեթանոս աշխարհայցքի հիմքով ստեղծված հին առասպելաբանության ու վիպասանքի բնութենապաշտ ողին: ➤ Բացատրել հեթանոսական գրական շարժման առաջացման պատմաների յուրահատկությունները: ➤ Առանձնացնել այն ստեղծագործությունները, որոնք միջնադարում և հետագայում վերականգնեցին բնության և մարդու գեղարվեստական մեծության վերածննդյան խորհուրդը: ➤ Մեկնարանել հեթանոսական գրական շարժման գաղափարական շերտերը:	

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

ա. մասնագիտական զիտելիք և իմացություն

- Ներկայացնելու հեթանոսական գրական շարժման գաղափարական առանձնահատկությունները:
- Արժնորելու և գնահատելու հեթանոս-բնապաշտ ոգով ներշնչված գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական նշանակությունը, պատմական-հասարակական դերը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Գնահատելու հայ «հեթանոս» գրականությունը՝ այն դիտարկելով որպես մեր ժողովրդի գեղարվեստական հոգևոր մշակույթի հետաքրքիր մի բնագավառ:
- Արժնորելու հեթանոս-բնապաշտ ոգով ներշնչված գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական, պատմական-հասարակական դերը:

գ. ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

- Բանավիճելու և քննարկելու հեթանոսական գրական շարժման առանձնահատկությունները և նրա ունեցած ազդեցությունը հայ գրականության վրա:
- Վերլուծելու հայ հեթանոս-բնապաշտ ոգով գրված տարբեր գրական ստեղծագործություններ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա4. Իրականացնելու սեփական մասնագիտական գործունեությունը՝ սահմանված նպատակներին ու խնդիրներին համահունք:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ4. Բացատրելու և հանրությանը ներկայացնելու հայոց լեզվի և գրականության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, խնդիրներ, փաստեր:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Սահմանագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- քննարկում /բանավեճ
- համագործակցային աշխատանք
- մտագրոհ
- դեղուկտիվ մեթոդ
- վերլուծական մեթոդ
- խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
- գրավոր մեթոդ
- բացատրական մեթոդ
- էլեկտրոնային ուսուցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Գնահատման ընդհանուր ուսումնական գործությունը. Ընթացիկ 2 ստուգում՝ բանավոր տարբերակով, յուրաքանչյուրը՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Յուրաքանչյուրը ընթացիկ ստուգում կունենա $10=6+2+2$ բաշխվածությունը (6 միավոր՝ բանավոր հարցումից, 2 միավոր՝ սեմինարներից, 2 միավոր՝ ինքնուրույն աշխատանքից):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից. Թեմա 1. Արմտահայ գրականությունը 19-րդ դարավերջին և 20-րդ դարասկզբին: **Թեմա 2.** 19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի գրական

ուղղություններն ու հոսանքները: **Թեմա 3.** Հեթանոսական գրական շարժման ձևավորումն ու ձևավորման պատճառները: **Թեմա 4.** Դ. Վարուժանը որպես հեթանոսական գրական շարժման առաջավոր ներկայացուցիչ: **Թեմա 5.** Հեթանոսական գրական շարժման դրսերումը հայ գրականության մեջ:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

- Աբեղյան Մ., Հին գուսանական ժողովրդական երգեր, Երևան, 1931:

2. Արեյյան Մ., Երկեր, հատոր Ա, Եր., 1966, հատոր Է, Երևան, 1975:
3. Գաբրիելյան Վ., Դ. Վարուժան. կյանքը և գործը, Երևան, 1978:
4. Գրիգորյան Վ., Շանթի դրամատուրգիան, Երևան, 2002:
5. Դանիելյան Ս., Հեթանոսական գրական շարժման պատմությունից, Երևան, 1988:
6. Թամրազյան Հ., Սիամանթո, Ենան, 1964, 2002:
7. Հարությունյան Ս., Հին հայոց հավատալիքները, կրոնը, պաշտամունքն ու դիցարանը, Երևան, 2001:
8. Պողոսյան Ե., «Հեթանոսական» գրական հոսանքը արևմտահայ գրականության մեջ, Պատմաբանասիրական հանդես, թիվ 4, Երևան, 1971:

ՄԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱՄԱՍ
(ԿԱՍՏԱՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՄԵՐ)

1.0302/B 53	2.Հայերենի իմաստափոխությունը	3.2 ECTS կրետիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակներն են ուսանողներին հնարավորություն ընձեռել խորանալու իմաստաբանություն առարկայի տեսական հարցադրումների և դրանց քննության մեջ, խորացնել և ամբողջացնել սովորողների ըմբռնումները բարիմաստի քննության եղանակների ու հնարների մասին՝		
Դասընթացի խնդիրներն են՝ <ul style="list-style-type: none"> ➤ Համակարգել իմաստաբանություն առարկայի հարցադրումների շրջանակները: ➤ Ամբողջացնել լեզվի բառագիտական մակարդակի իմաստաբանություն բաժնի վերաբերյալ գիտելիքները: ➤ Զարգացնել խոսքի կառուցման հետ առնչվող բոլոր երևույթները: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն <ol style="list-style-type: none"> 1. Սահմանելու բարիմաստափոխության հիմունքները: 2. Ներկայացնելու բարիմաստի պատմական զարգացման և փոփոխության օրինաչափությունները: 3. Վերարտադրելու բարիմաստի տեսակներն ու փոփոխությունները: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ <ol style="list-style-type: none"> 1. Իր գրավոր և բանավոր խոսքում օգտագործելու ձեռք բերած գիտելիքները, բառիմաստին բնորոշ բոլոր երևույթները կիրառել խոսքում: 2. Բացահայտելու «Խմաստաբանություն» գիտակարգի դերը հայերենի կառուցվածքային տարրեր մակարդակների միավորների համակարգում: 		
գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ <ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ: 2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր: 3. Հակադրելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը: 		
10.Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները		
Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրներ:		
Ա2.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:		
Ա3.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթած մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ2.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և		

կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և զրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- խոսքային կամ բանավոր մեթոդ
- բացատրական մեթոդ
- համագործակցային աշխատանք
- սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
- մտագրոհ
- ռեֆերատներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումներից** յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 4 հարց յուրաքանչյուրը 2, 3, 3 միավորով, 2 միավորը ձևակրում է ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից (առաջարկանքների կատարում, ռեֆերատ կատարման մակարդակին համապատասխան):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Բառագիտություն՝ որպես լեզվաբանության բաժին: Իմաստաբանություն: **Թեմա 2.** Բարիմաստի փոփոխության հիմունքները. Ակզենտական կամ հիմնական նշանակություն: **Թեմա 3.** Բառիմաստի փոփոխության ձանապարհները: **Թեմա 4.** Բառակապակցությունների նշանակության փոփոխությունը և վերլուծվելը դարձվածքների: **Թեմա 5.** Համանուն բառերի ծագումը: Նույնանիշ բառեր: Նույնանիշ բառերի տարբերակումը: Բառերի կորուստ:

14. Հիմնական գրականության ցանկը.

- Աբեղյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965:
- Աղայան Էդ., Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան, 1984:
- Աճայյան Հր., Լիակատար քերականություն, հ. 1-6, Երևան. 1955- 71:
- Աղայան Էդ., Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Երևան, 1984:
- Առաքելյան Վ., Խաչատրյան Ա., Էլրյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու, հ.1, Երևան, 1979:
- Խաչատրյան Լ., Հետաքրքրաշարժ լեզվաբանություն, Երևան, 2010:
- Մարգարյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1990:

1.0302/B53	2. Դարձվածքանություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4. 2 ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել դարձվածքային միավորները/ԴՄ/, տարբերակել բառերի ազատ և կայուն բառակապակցություններից, հարաբերություններից, ասիմանել այն:		
<ul style="list-style-type: none"> Դասակարգել ԴՄ-ները՝ ա/ ըստ դարձվածքային սերտաման, թ/ դարձվածքային միասնության, զ/ դարձվածքային կապակցություն, դ/ դարձվածքային արտահայտության: Կարևորել ԴՄ-ների՝ խոսքը դիպուկ, արտահայտիչ ու պատկերավոր դարձնող ոճաբերականական առանձնահատկությունները գործառական բոլոր ոճերում: Բառնավոր և զրավոր խոսքում կիրառել հայերենի՝ դարձվածքներով հարուստ շտեմարանը:		

Դասընթացի խնդիրները.

- Զուգադրել ոչ վերաբերմաստավորված բառակապակցությունները և ԴՄ-ները:
- Ճանաչել նրանց բառակապմական, ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկությունները:
- Գնահատել նրանց հաղորդակցական արժեքը, բազմիմաստությունը, հոմանիշների ու հականիշների հարուստ համակարգը և կիրառել խոսքում:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

- Գնահատելու դարձվածքանության առարկան, նպատակը, խնդիրները, արժեքունակությունը:
- Զատորոշելու դարձվածքն ու բառը, դարձվածքն ու բառակապակցությունը, դարձվածքն ու համադրական բարդությունը, լուսաբանելու դարձվածքի իմաստը:
- Զանազան օրինակներով հստակեցնելու դարձվածքների դասակարգման հիմունքները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Համեմատելու դարձվածքի և բառի, դարձվածքի և բառակապակցության, դարձվածքի և համադրական բարդութան առանձնահատկությունները:

2. Դասակարգելու դարձվածքները և մեկնաբանել նրանց հատկանիշները:

3. Գրավոր և բանավոր խոսքում գործածելու դարձվածային հոմանիշներ, համանուններ, հականիշներ:

գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարտղություններ

1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ:

2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր:

3. Հակադրելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարբեր աղյուրներից հայցարած տեղեկատվություններ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարկելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. համագործակցային աշխատանք

2. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում

3. մուագրություն և այլն:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումներից** յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 4 հարց՝ յուրաքանչյուրը 2, 3, 3 միավորով, 2 միավորը ձևավորվում է ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից (առաջադրանքների կատարում, ռեֆերատ կատարման մակարդակին համապատասխան):

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Դարձվածաբանության առարկան, նպատակը, խնդիրները: **Թեմա 2.** Դարձվածք և բառ, դարձվածք և բառակապակցություն, դարձվածք և համարրական բարդություն, դարձվածքի խնաս: **Թեմա 3.** Դարձվածքների դասակարգումը: **Թեմա 4.** Դարձվածային տարբերակներ, հոմանիշներ, համանուններ, հականիշներ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աղայան Էդ., Զահուկյան Գ. և ուրիշներ, Հայոց լեզու, 1-ին մաս. Ա պրակ, Երևան, 1980:

2. Առաքելյան Վ., Խաչատրյան Ա., Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, հ 1 /Հնչյունաբանություն, բառագիտություն/, Երևան, 1979:

3. Բաղիկյան Խ. Դարձվածային ոճաբանություն, Երևան, 200:

4. Մարգարյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու /հնչյունաբանություն, բառագիտություն/, Երևան, 1993:

5. Սուրվալյան Ա., Հայոց լեզվի դարձվածաբանություն և բայակազմություն, Երևան, 1959:

6. Սուրբիայան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու /հնչյունաբանություն, բառագիտություն, բառակազմություն/ Երևան, 1999:

1.0302/B58	2.Ծամանակակից հայերենի նորաբանությունները	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծամանակակից հայերենի բառային նորաբանություններին, խորացնել և ամբողջացնել սովորողների ըմբռնումները նորաբանությունների քննության եղանակների, կազմության ու հատկանիշների մասին: Ներկայացվում է նորաբանության՝ իբրև գիտության ձևավորումը, լուսաբանվում են արդիական մեթոդների կիրառությամբ կատարվող լեզվական ուսումնասիրությունները և նրանց դերը նորաբանագիտության՝ իբրև ինքնուրույն գիտության կայացման գործում:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ամբողջացնել լեզվի բառագիտական մակարդակի՝ նորաբանությունների վերաբերյալ գիտելիքները: ➤ Ներկայացնել բառապաշարում նորաբանությունների տեղն ու դերը, գնահատել նրանց հաղորդակցական արժեքը: ➤ Տարբերակել նորաբանությունների բառակազմական եղանակները ու ձանապարհները: ➤ Լեզվաբանության բնագավառում մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ գիտելիքների ու հմտությունների ապահովումը: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնելու բառապաշարի պատմական զարգացման և փոփոխության օրինաչափությունները: 2. Կարևորելու բառապաշարի փոփոխության և նոր բառերի ստեղծման ընթացքը: 3. Մեկնարաննելու ժամանակակից հայերենի նորաբանությունների հատկանիշները: 		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու նորաբանությունների (հեղինակային և դիպվածային) բառակազմական տարբեր վերլուծություններ: 2. Մեկնարաննելու նորաբանությունների ստեղծման բառակազմական օրինաչափությունները: 		
գ. բնդիանդրական /փոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Կատարելու լեզվաբանական հետազոտություններ, 2. Հաստատելու միջառարկայական կապեր, 3. Հակարդելու, մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնարաննելու լեզվաբանական տարբեր աղյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը: 		
10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները		
Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:		
Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարաննելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարարնույց տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:		
11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
<ol style="list-style-type: none"> 1. դասախոսություն 2. խոսքային կամ բանավոր մեթոդ 3. բացատրական մեթոդ 4. համագործակցային աշխատանք 		

5. սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
6. մտագրող
7. ռեֆերատներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումներից** յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 4 հարց՝ յուրաքանչյուրը 2, 3, 3 միավորով, 2 միավորը ձևավորվում է ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից (առաջադրանքների կատարում, ռեֆերատ կատարման մակարդակին համապատասխան):

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Բարապաշտի փոփոխությունները: **Թեմա 2.** Արդի հայերենի նորաբանությունները: **Թեմա 3.** Նորաբանությունների բարակազմական կադապարները:

14.Հիմնական գրականության ցանկը

1. Աղայան Էդ., Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Երևան, 1984:
2. Էլոյան Ս., Արդի հայերենի նորաբանությունների բառարան, Երևան, 2002:
3. Մարգարյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու /Բառագիտություն/, Երևան, 1993:
4. Մարտիրոսյան Ա., Արդի հայերենի նորաբանությունների բառակազմական կադապարները, Երևան, 2007:
5. Սուրբիայան Ա., ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1982:

1.0302/ B53	2.Հայոց տեղանվանագիտություն	3.2ECTS կրեմիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել հայոց տեղանուններ իստուգաբանական և բառակազմական քննությանը: Դասընթացը կօգնի բակալավրի կրթական ծրագրի հայոց լեզու և գրականություն մասնագիտությամբ ուսանողներին ընդլայնել մտահորհղոնք, հետաքրքրություն առաջացնել տեղանվանագիտության վերաբերյալ և ձեռք բերել որոշակի գիտելիքները հայկական տեղանունների վերաբերյալ:		
Դասընթացի խնդիրներն են		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել գիտելիքների անհրաժեշտ պաշար մասնագիտացման առարկայի շրջանակում՝ պահանջվող չափորոշիչներին համապատասխան: ➤ Ընդհանուր տեղեկություններ տալ տեղանվանագիտության վերաբերյալ, ներկայացնել նրա առնչությունը այլ գիտաճյուղերի հետ, հայոց տեղանունների ուսումնասիրման ու դասակարգման եղանակները: ➤ Լեզվաբանության բնագավառում մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ գիտելիքների ու հմտությունների ապահովումը: ➤ Տեսական գիտելիքների կիրառությունը գործնականում: 		
9.Դասընթացիավարտինուսանողնունակելինիք		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Նկարագրելու, պատկերացնելուհայոց տեղանունների բառակազմական և ստուգաբանական օրինաչափությունները,		
2. Մեկնաբանելու, բացատրելու տեղանունների ստեղծման օրինաչափությունները:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Մեկնաբանելու հայոց տեղանունները և բացատրելու դրանց բառակազմական և ստուգաբանական առանձնահատկությունները:		
2. Համապատասխան տեսական նյութի գործածությամբ քննելու, պարզաբանելու և տարբերակելու հայկական և օտար ծագման տեղանունները:		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Հակադրելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու տեղանվանագիտությանը վերաբերող նյութերը,		
2. Ստեղծագործարար կիրառելու ունեցած գիտելիքները, պատշաճ մակարդակով պատրաստելու մասնագիտական գելուցումներ:		

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի:

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրներ:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազ-

տուրյուններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարաններու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները:

1. դասախոսություն
2. գործնական աշխատանք
3. բանավեճ
4. գրույց
5. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են:

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումներից** յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 4 հարց՝ յուրաքանչյուրը 2, 3, 3 միավորով, 2 միավորը ձևավորվում է ինքնուրույն աշխատանքների արդյունքից (առաջարրանքների կատարում, ռեֆերատ) կատարման մակարդակին համապատասխան:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից:

Թեմա 1. Ընդհանուր ակնարկ տեղանվանագիտության մասին: Տեղանվանագիտության կապն այլ գիտայուղերի հետ: **Թեմա 2.** Տեղանունների ուսումնասիրման լեզվական տեսանկյունը: **Թեմա 3.** Հայոց տեղանունների դասակարգումներն ու ուսումնասիրման եղանակները: **Թեմա 4.** Գործնական տեղանվանագիտություն:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ավետիսյան Կ., Աշխարհագրական անունների բացատրական բառարան, Երևան, 1983:
2. Դիլքարյան Ն., Հայոց տեղանունների իմաստակառուցվածքային քննություն, Երևան, 2016:
3. Հակոբյան Թ., Մելիք-Բախչյան Ս., Բարսեղյան Հ., Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան, հ.1-5, Երևան, 1986-2000:
4. Մելիք-Բախչյան Ս., Հայոց պաշտամունքային վայրերը, Երևան, 2009:
5. Պողոսյան Ն., Հայերենի տեղանունների բառակազմությունը և հարակից հարցեր, Երևան, 2005:
6. Պողոսյան Ն., Տեղանվանագիտության համառոտ դասընթաց, Երևան, 2008:

1.0302/ B58	2. Ուսումնական լրագրություն	3. 2 ECTS կրեմիտ
4.2ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.7-բդկիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողին համակողմանի տեղեկացնել ուսումնական ժողովականացնել պատերազմների և մարտական գործողությունների լուսաբանման առանձնահատկություններին, հակամարտության գոտում լրագրողի աշխատանքներն, ներկայիս հիբրիդային պատերազմների մաս կազմող տեղեկատվական-հոգեբանական պատերազմներին, միջազգային և տեղական փորձին,		
Դասընթացի խնդիրներն են՝		
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ՀՀ ԶՈՒ-ի օրինակով ուսանողին ծանոթացնել բանակի կառուցվածքի, զորատեսակների և զինատեսակների, ուսումնական ստորաբաժանումների հետ: ➤ Նպաստել ոլորտի մասնագետ-լրագրողների պատրաստմանը, ուժեղացնել բանակ-հասարակություն կապը: 	
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Սահմանելու ուսումնական ժողովականացնելիս հիմունքները, գործառույթները և զարգացման հիմնական շրջափուլերը:		

- Ներկայացնելու հակամարտությունների և մարտական գործողությունների լուսաբանման առանձնահատկությունները:
- Ներկայացնելու հակամարտության գոտում լրազրողի աշխատանքը, վերջինիս 184 իրավական և էթիկական կարգավորումները:
- Մատնանշելու հակամարտությունների ընթացքում տեղեկատվականհոգեքանական պատերազմների դրսերումները, դրանց վարման մեթոդները:
- Ճանաչելու զինված ուժերի կառուցվածքը, ռազմական ստորաբաժանումները, գորատեսակները զինատեսակները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Վերլուծելու և զնահատելու ռազմական հակամարտությունները, մարտական գործողությունները, դրանց ընթացքում ծավալված տեղեկատվականհոգեքանական պատերազմների դրսերումները,
- Համարելու հակամարտությունների և ռազմական բախումների ընթացքում լրազրողական աշխատանքի հմտությունները,
- Կիրառելու տեղեկատվական- հոգեքանական պատերազմներ վարելու մեթոդները և գործիքները:
- Ընտրելու և ներկայացնելու թեմատիկ գեկուցումներ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

- Նախագծելու և իրականացնելու ակադեմիական գրագիտության չափանիշներին համապատասխան անհատական ու խմբային վերլուծական աշխատանքներ:
- Փոխանցելու վերլուծական հմտություններ:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական գործությունները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարարնույթ տեսատերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձեերն ու մեթոդները.

- Դասախոսություններ,
- թեմատիկ գրականության ընթերցում և քննարկում,
- ուսանողների թեմատիկ գեկուցումներ, դրանց քննարկում,
- լսարանային հանդիպումներ,
- գործնական աշխատանք տեղում, մարտական գործողությունների լուսաբանման նմանակում:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումներից** յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Ստուգման ձևերն են. 1-ին ընթացիկ ստուգում. բանավոր կարճ հարցում: Ստուգումը ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Միավորների քայլը 0,5 է: 2-րդ ընթացիկ ստուգում. անհատական առաջադրանք (ուժեցնելու): Միավորների քայլը 0,5 է:

13.Դասընթացը բարկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ռազմական լրազրություն. ձևավորման և զարգացման ընթացքը, գործառույթները և խնդիրները:

Թեմա 2. Ռազմական լրազրության իրավական կրողմը, միջազգային հումանիտար իրավունք, ռազմական օրենսդրություն, ռազմական գաղտնիքներ: **Թեմա 3.** Մարտական գործողությունների և զինված հակամարտությունների լուսաբանման առանձնահատկությունները: **Թեմա 4.** Լրազրողի գործունեությունը և աշխատանքի մեթոդաբանությունը պատերազմական գոտում: **Թեմա 5.** Տեղեկատվական և վերլուծական նյութերի թեմատիկ-ժանրային առանձնահատկությունները և դրանց պատրաստման մեթոդաբանությունը, ռազմական լրազրողի մեջիատեքստերի սեմանտիկան: **Թեմա 6.** Ռազմական գրաքննություն, պատմություն տեսություն, պրակտիկա: **Թեմա 7.** Տեղեկատվական գործողություններ իրականացնող բանակային ստորաբաժանումների խնդիրները և գործունեությունը, ռազմական լրազրողների համագործակցությունը վերջիններիս հետ նախապատերազմական, պատերազմական և հետպատերազմյան շրջանում: **Թեմա 8.** Տեղեկատվական-հոգեքանական պատերազմների դրսերումներն արդի պատերազմներում, դրանց

առանձնահատկությունները, տեղեկատվական պայքարի տեխնոլոգիաները և գործիքները:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ղալեջյան Ա.,Տեղեկատվական պայքարը ռազմական ոլորտում, «Նորավանք» ԳԿՀ, Երևան, 2016:
2. Allan S., Zelizer B., Reporting War: Journalism in Wartime, Psychology Press, London and New York, 2004.
3. Matheson D., Allan S., Digital War Reporting, MPG Books Group, UK, 2009.
4. Carruthers S. L., The media at war, Palgrave, New York, 2011.
5. Журналистика в условиях конфликта: передовой опыт и рекомендации: Пособие с рекомендациями для работников СМИ, Киев, «Компания ВАИТЭ», 2016.

1.0302/ B58	2.Մելիա, հաղորդակցություն և մշակույթ	3. 2ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տրամադրել համակողմանի գիտելիք մեղիայի, մշակույթի և զանգվածային հաղորդակցության ոլորտի, հասարակության մեջ մեղիայի և մշակույթի ունեցած դերի, ազդեցության և փոխկապակցվածության մասին:		
Դասընթացի խնդիրներն են՝		
➤ Զարգացնել ուսանողների մեղիագրագիտությունը, նրանց մեջ ձևավորել քննադատական դիրքորոշում մեղիաազդեցության տարբեր տեսությունների հանդեպ:		
➤ Հաղորդել այնպիսի գիտելիքներ, որ հետազոտության ընթացքում և կարծիքներ հայտնելիս դրսորեն համակարգված մոտեցում:		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմաստություն		
1. Ներկայացնելու մեղիայի /թերթ, ամսագիր, ռադիո, հեռուստատեսություն, համացանց/ և զանգվածային հաղորդակցության զարգացման շրջափուլերը,		
2. Բացատրելու մեղիաարդյունաբերությունների ձևավորման վրա տարբեր տեխնոլոգիական փոփոխությունների ազդեցությունը,		
3. Հիմնավորելու աշխարհի և հասարակության մասին դատողություններն ըստ մշակութային ժամանակաշրջանի՝ մշակույթի և տեխնոլոգիայի միջոցով:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Կիրառելու մեղիահետազոտության տարբեր մեթոդներ /ռովանդակային վերլուծություն, արխիվային հետազոտություն, հարցախույզ և այլն/:		
2. Լուսաբանելու տարբեր մեղիաազդեցությունների տեսությունները,		
3. Իրականացնելու գործնական հետազոտական աշխատանքներ և ուսումնասիրելու առանձին մեղիաարտադրանքներ:		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Ըստհանրացնելու մեղիա-մշակույթ փոխհարաբերությունները՝ մատնանշելով, թե ինչպես են մարդիկ և հասարակությունները ձևավորվում մեղիայի կողմից, միևնույն ժամանակ ցույց տալով, թե ինչպես է մշակույթը ձևավորում մեղիան:		
10.Դասընթացը ձևադրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրներ:		
Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:		
11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
1. Դասախոսություններ,		
2. սեմինար-քննարկումներ,		
3. գեկուցումներ, բանավեճեր,		

4. ինքնուրույն հետազոտական աշխատանքներ:
12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.
Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց, յուրաքանչյուրը՝ համապատասխանաբար 4, 3, 3 միավոր:
13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.
Թեմա 1. Մեղիսա և մշակույթ: Թեմա 2. Մեղիսագրագիտություն: Թեմա 3. Մեղիսագդեցության տեսություններ: Թեմա 4. Գրքերը և զանգվածային մշակույթի զարգացումը. ժամանակակից հրատարակչության զարգացման միտումները: Թեմա 5. Լրագրեր, պատմությունը, ժամանակակից լրագրային արդյունաբերության զարգացման միտումները: Թեմա 6. Ամսագրեր. պատմությունը, համացանցի ազդեցությունը ժամանակակից ամսագրային արդյունաբերության վրա: Թեմա 7. Հեռուստատեսություն. հեռուստատեսային արդյունաբերության խնդիրները և զարգացման միտումները, նոր տեխնոլոգիաների ազդեցությունը: Թեմա 8. Գովազդ: Թեմա 9. Մեղիսաարդյունաբերությունների առանձնահատկությունները. տեղեկատվական տնտեսություն, մեղիսի գլոբալացում, մշակութային իմպերիալիզմ:
14.Հիմնական գրականության ցանկ.
1. Lule Jack, Mass Communication, Media and Culture. 2. Peyton Paxson, Mass Communications and Media Studies An Introduction, New York, 2010.

1.0302/ B58	2.Միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգը	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգերին և գրաբարի ու ժամանակակից հայերենի նույն համակարգերի հետ համեմատելով՝ ներկայացնել դրանց առանձնահատկությունները: Դասընթացը կօգնի բակալավրի կրթական ծրագրի հայց լեզու և գրականություն մասնագիտությամբ ուսանողներին համալրելու իրենց գիտելիքները նաև լեզվի այս շրջափուլի՝ միջին հայերենի քերականության վերաբերյալ:		
Դասընթացի խնդիրներն են՝		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսանողին ներկայացնել գիտելիքների անհրաժեշտ պաշար մասնագիտացման առարկայի շրջանակում՝ պահանջվող չափորոշիչներին համապատասխան, ➤ միջին հայերենի երկու կարևորագույն քերականական կարգերի յուրացմամբ հարստացնել ուսանողների իմացությունը նշված քերականական կարգերի պատմական զարգացման վերաբերյալ, ➤ լեզվաբանության բնագավառում մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ գիտելիքների ու հմտությունների ապահովումը, ➤ տեսական գիտելիքների կիրառությունը գործնականում: 		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Զանազաններու, լրսաբաններու միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգերի առանձնահատկությունները, պատկերացներու դրանց տարբերությունները գրաբարի նույն քերականական համակարգերի համեմատ, առաջացած նոր քերականական ձևերը:		
2. Մեկնաբաններու նշված քերականական կարգերի յուրահատկությունները, ներկայացներու դրանց տարբերակից գծերը ժամանակակից հայերենի համեմատ:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Կարդալու և թարգմանելու միջին հայերենով գրված տեքստերը, հասկանալու դրանց բովանդակությունը, բնութագրելու հանդիպող քերականական ձևերը, բացատրելու դրանց առաջացումը:		
2. Պարզաբաններու և ներկայացներու միջին հայերենի քերականական կառուցվածքի յուրահատկությունները:		
3. Տարբերակելու միջին հայերենի բառաձևերի քերականական իմաստները և դրանք արժենորելու հանդիպած կառուցյներում, ինչպես նաև համեմատելու դրանք լեզվի մյուս փուլերի միևնույն իրողությունների հետ և անելու անհրաժեշտ հետևողություններ:		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Բացատրելու և վերլուծելուհոլովման և խոնարհման քերականական կարգերը՝ տեքստում իրենց քերականական հատկանիշներով:		
2. Զանազաններու դրանց հատուկ քերականական առանձնահատկությունները և գործնականում կիրառելուդրանց վերաբերող տեսական գիտելիքը:		
3. Հակադրելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբաններու նշված քերականական կարգերի յուրահատկությունները մեր լեզվի տարբեր փուլերում և գործնականում կիրառելու դրանց վերաբերող տեսական գիտելիքը:		

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններ ծավալելիս, գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս, անհատական կամ խմբային հետազոտություններ կատարելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ածանափառությունները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ3. Գործառելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ6. Ստեղծագործաբարկիրառելուձեռքբերվածքները, ընկալելուստարածելունոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն
2. գործնական աշխատանք
3. բանավեճ
4. զրույց
5. խմբային աշխատանք:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումները** գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցառումը պարունակում է 3 հարց, յուրաքանչյուրը՝ համապատասխանաբար 4, 3, 3 միավոր: Միավորների քայլը 0, 5 է:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ընդհանուր ակնարկ միջին հայերենի քերականության վերաբերյալ: **Թեմա 2.** Գրաբարի և միջին հայերենի հոլովման և խոնարհման համակարգերի ընդհանրություններն ու տարբերությունները: **Թեմա 3.** Միջին հայերենի հոլովումները: **Թեմա 4.** Միջին հայերենի հոլովումները: **Թեմա 5.** Բայց միջին հայերենում: Միջին հայերենի դերբաները, կրավորականի կազմությունը միջին հայերենում: **Թեմա 6.** Միջին հայերենի բայական եղանակները և նրանց ժամանակները:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Ակնարկներ միջին գրական հայերենի պատմության, Ա,Բ, Երևան, 1972, 1975:
2. Կարստ Յ., Կիլիկյան հայերենի պատմական քերականություն, Երևան, 2002:
3. Ղազարյան Ս., Միջին հայերեն, գիրք 1, Երևան, 1960:
4. Ղազարյան Ս., Հայոց լեզվի համառոտ պատմություն, Երևան, 1981:
5. Ղազարյան Ս., Հայոց գրական լեզվի պատմություն, Երևան, 1967:

1.0302/B55	2. Ժամանակակից հայերենի կետադրության հիմունքներ	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30 / 0 / 0	
6.6-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել ժամանակակից հայերենի կետադրության հիմունքները:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել արդի հայերենի կետադրական երևույթները, դրանց հետ առնչվող նշանները և քերականական իրողությունները:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Կիրառելու հայերենի կետադրական կանոնները՝ կենդանի ու արտահայտիչ ընթերցելու, լիարժեք հնչերանգով բանավոր խոսք կառուցելու համար:
2. Զուգորդելու քերականական իրակությունները և կետադրական նշանները՝ գրագետ գրավոր խոսք

կառուցելիս,

3. Անսխալ կիրառելու մեջքերվող խոսքի կետադրությունը:

բ.գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Օտագործելու հայերենի տրոհության, առոգանության և բացահայտության նշանները՝ ըստ համապատասխան կանոնակարգերի:
- Կատարելու տեքստերի կետադրական վերլուծություններ:
- Կետադրելու համբ տեքստեր:

գ.ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ

- Կատարելու լեզվաբանական գրավոր հետազոտություններ ու վերլուծություններ:
- Հաստատելու միջառարկայական կապեր:
- Մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու լեզվաբանական տարրեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվությունը:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրներ:

Ա3.Լեզվառաջական, բարբառագիտական և գրականագիտական ուսումնասիրությունների համար բնագրային նյութեր օգտագործելու կարողություն:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարածումնասիրությանընքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ6.Ստեղծագործաբարկիրառելուձեռքբերվածգիտելիքը, ընկալելուստարածելունոր տեղեկատվությունը:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- դասախոսություն
- բացատրական մեթոդ
- համագործակցային աշխատանք
- տեսադրվագաշարերի գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
- մտագրոն
- ռեֆերատներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումները** գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց, յուրաքանչյուրը՝ համապատասխանբար 4, 3, 3 միավոր:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1.Տրոհության նշաններ: **Թեմա 2.**Առողանության նշաններ: **Թեմա 3.**Բացահայտության նշաններ:

Թեմա4.Կետադրական նշանների հանդիպադրում:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Ավետիսյան Յու., Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ, Գիրք Ա, Եր., 2014:
- Զաքարյան Հովհ., Կետադրական բառարան /ուսումնական տեղեկատու, Եր., 2013:
- Սարգսյան Ա., Հայերենի կետադրությունը, Եր., 2012:
- Բաղիկյան Խ., Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն, Եր., 2008:

1.0302/B55	2.Հայերենի ուղղագրության պատմություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ մեկնաբանել հայերենի ուղղագրության պատմության դասակարգման հիմունքները, լուսաբանել հայերենի՝ 1922թ. և 1940թ. ուղղագրական բարեփոխությունները, պարզաբանել		

Ժամանակակից հայերենի ուղղագրության կանոնները.

- ա/ ձայնավորների, բաղաձայնների և երկինշյունների ուղղագրությունը,
  - բ/ մեծատառերի ուղղագրությունը,
  - գ/ բառերի գծիկով, անջատ և միասին գրվող բառերի ուղղագրությունը,
  - դ/ տողադրածի կանոնները,
- գրավոր խոսքը զերծ դարձնել ուղղագրական սխալներից:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ծանոթացնել այբուբենում և ուղղագրության մեջ կատարված և կատարվող փոփոխություններին, կանոնակարգերին:
- Բացահայտել ուղղագրական գուգածնությունները:
- Գրավոր խոսքում բացառել ուղղագրական սխալները:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և խմացություն

1. Ճանաչելու տառադարձությունն ու գրադարձությունը, վերարտադրելու գրային նշանի արտահայտումը:
2. Բացատրելու և գործառելու հայերենի ուղղագրության և ուղղախոսության կանոնները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Բացատրելու ուղղագրական բարդություն ունեցող բառերի գրությունը:
2. Անսխալ տողադրելու, ճիշտ գործածելու բառերը:
3. Ճիշտ գրելու և արտասանելու օտարազգի բառերը:

10.Դասընթացը ձևակորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարարնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալին, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ6.Ստեղծագործաբարկիրարելու ձեռքբերվածգիտելիքը, ընկալելուստարածելունոր տեղեկատվությունը:

11.Վիրավում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. համագործակցային աշխատանք
2. պայմաների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
3. մտագրություն և այլն
4. գրավոր գործնական բազմարնույթ աշխատանքներ, բառային թելադրություն, թեստային աշխատաններ. ռեֆերատներ, գեկուցումներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ ստուգումները** գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումնը պարունակում է 3 հարց, յուրաքանչյուրը՝ համապատասխանաբար 4, 3, 3 միավոր: Միավորների քայլը 0, 5 է:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Տառադարձություն, գրադարձություն: Օստար տառերի ու բառերի արտասանությունն ու գրությունը:

Թեմա 2. Զայնավորների ուղղագրությունը ժամանակակից հայերենում: Ուղղագրության պատմական կամ ավանդական և հնչյունական գրություններ: **Թեմա 3.** Բաղաձայնների ուղղագրությունը: **Թեմա 4.** Մեծատառերի, գծիկով, անջատ և միասին գրվող բառերի ուղղագրությունը: **Թեմա 5.** Տողադրածի կանոնները: Հապակում: Համառոտագրություն:

14.Հիմնական գրականության ցանկ.

- Արեդյան Մ., Երկեր, հ. Զ, Երևան, 1985:
- Աղայան Էդ., Զահուլյան Գ. և ուրիշներ, Հայոց լեզու, 1-ին մաս. Ա պրակԵրևան, 1980:
- Առաքելյան Վ., Խաչատրյան Ա., Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, /Հնչունաբանություն, բառագիտություն/, Երևան, 1979:
- Բարսեղյան Հ., Հայերենի ուղղագրության հարցերը հայագիտության գրականության դասականների ըննությամբ, Երևան, 2004:
- Գյուլբուղադյան Ս., Հայերենի ուղղագրության պատմություն, Երևան, 1973:
- Մարգարյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու / հնչունաբանություն, բառագիտություն/, Երևան, 1993:
- Սուրիայան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու / հնչունաբանություն, բառագիտություն, բառակազմություն/ Երևան, 1999:

1.0302/ B55	2.Առցանց մեղիս	3. 2ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0/ 0	
6.6-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	
	<p>8. Դասընթացի նախատակն է ուսանողներին համակողմանի տեղեկատվություն տալ առցանց մեղիսի հիմնական զարգացումների, ստեղծման միջոցների և լսարանին հասցնելու ձանապարհների մասին, Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <p>➤ Ուսանողներին օժտել նրանց անհրաժեշտ կարողություններով՝ ոլորտում ինքնուրույն կողմնորոշվելու, հետազոտելու և հետագա զարգացումներին համընթաց շարժվելու համար:</p>	
	<p>9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝</p> <p>ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն</p> <ol style="list-style-type: none"> Ընկալելու առցանց միջավայրում մասունի ստեղծման և տարածման վրա համացանցի տեխնիկական բնութագրիչների ազդեցությունը: Նկարագրելու առցանց միջավայրում մեղիաբովանդակությունը հրապարակելու, բաժանորդագրման տարբեր միջոցների օգտագործմամբ լսարանին հասցնելու, համապատասխան լսարանին հասցեազրելու մեթոդները: <p>բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> Կիրառելու տարբեր առցանց տեխնոլոգիաներ տեղեկատվություն հրապարակելու համար: Ընտրելու բաժանորդագրման տարբեր համակարգեր: Կանխատեսելու համապատասխան պարամետրեր՝ բովանդակությունը լսարանին հասցնելու համար: <p>գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ</p> <ol style="list-style-type: none"> Արժնորելու առցանց մեղիայի զարգացման հիմնական ուղղությունները, Գնահատելու առցանց միջավայրում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների գործունեության առանձնահատկությունները: 	
	<p>10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.</p> <p>Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.</p> <p>Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:</p> <p>Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:</p> <p>Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:</p> <p>Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:</p> <p>Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:</p> <p>Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարկելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:</p> <p>Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:</p> <p>11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.</p> <ol style="list-style-type: none"> Դասախոսություններ, Մեմինար -քննարկումներ, Պրակտիկ աշխատանք լսարանում, 	

4. Առցանց հարցաթերթիկներ:		
12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		
Երկու ընթացիկ ստուգումներն անցկացվում են առցանց հարցաթերթիկների միջոցով, յուրաքանչյուրը 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցաթերթիկը պարունակում է 3 հարց՝ համապատասխանաբար 4,3,3 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:		
13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.		
Թեմա 1. Պատկերացում համացանցի, դոմենային անվանական համակարգի, կլիենտ-սերվեր համակարգերի մասին: Թեմա 2. Բովանդակության առցանց հրապարակման և տարածման տարրեր մոդելները: Թեմա 3. Բաժանորդագրություն՝ RSS, XML, Էլփոստ, Քօջային հավելվածներ, սոցցանցային էջեր: Թեմա 4. Սուլտիմելիա, ինֆոգրաֆիկա, ծանոթացում գործիքներին: Թեմա 5. Առցանց բովանդակության սպառման նոր մեխանիզմներ՝ AR/VR, Սմարթ օգնականներ: Թեմա 6. Սոցցանցային մարկետինգ: Թեմա 7. Որոնողական համակարգեր, SEO: Թեմա 8. Բովանդակության սպառման ցուցանիշների վերլուծություն տարրեր հարթակներում: Թեմա 9. Ինտերնետային անվտանգության կարևորությունը լրացրողի, խմբագրի աշխատանքում		
14.Հիմնական գրականության ցանկ.		
1. Գիլմոր Դ., Մելիխաակտիվ, Երևան, 2015: 2. Clay Shirky, Here Comes Everybody, 2009. 3. Гончарик Н.Г., Цифровые мультимедийные технологии – смысловые средства передачи информационного содержания, в кн. „Проблемы создания информационного содержания„, вып. 21, М. 2012. 4. Лобанова Ю.В., От телевидения к интернету: открытая стратегия коммуникации, «Управление мегаполисом», 2011, № 2.		
1.0302/ B55	2.Առցիալական խնդիրների լրացրություն	3. 2 ECTS կրեդիտ
4.2 ժամ/շաբ.	5.30/0 / 0	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողին տրամադրել սոցիալական խնդիրների վերլուծման խոր գիտելիքներ: Դասընթացի խնդիրներն են՝		
➤ Ծանոթացնել մասնագիտական էթիկայի և վարքականուների կիրառման նրբություններին: ➤ Ուսանողին զինել այնպիսի գիտելիքներով, որոնց օգնությամբ նա կկարողանա գրել սոցիալական թեմաներով նյութեր:		
9.Դասընթացիավարտինուսանողնունակվկինի՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Լուսաբանելու սոցիալական խնդիրները՝ հաշվի առնելով էթիկական և մասնագիտական առանձնահատկություններն ու մոտեցումները: 2. Ներկայացնելու հասարակությունում առկա սոցիալական խնդիրները: 3. Քննարատարար մեկնաբանելու սոցիալական խնդիրների լուսաբանումը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Հաշվարկելու սոցիալական խնդիրների բարդության չափը: 2. Նյութը ճշգրիտ և առանց աղավաղման ներկայացնելու կարողություններ: գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Մշակելու թիրախային խումբը նյութում ներառելու հմտություն:		
10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:		
Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանագործ և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարկելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:		

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություններ,
2. սեմինար -քննարկումներ,
3. պրակտիկ աշխատանք լսարանում,
4. առցանց հարցաթերթիկներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Երկու բնրացիկ սոուզումներն անցկացվում են առցանց հարցաթերթիկների միջոցով, յուրաքանչյուրը 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցաթերթիկը պարունակում է 3 հարց համապատասխանաբար 4,3,3 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Դասության համացանցի, որմնային անվանական համակարգի, կլինտ-սերվեր համակարգերի մասին: **Թեմա 2.** Բովանդակության առցանց հրապարակման և տարածման տարբեր մոդելները: **Թեմա 3.** Բաժանորդագրություն՝ RSS, XML, Էլֆուստ, Քջային հավելվածներ, սոցցանցային էջեր: **Թեմա 4.** Մուլտիմեդիա, ինֆորմաֆիկա, ծանոթացում գործիքներին: **Թեմա 5.** Առցանց բովանդակության սպառման նոր մեխանիզմներ՝ AR/VR, Սմարթ օգնականներ: **Թեմա 6.** Սոցցանցային մարկետինգ: **Թեմա 7.** Որոնողական համակարգեր, SEO: **Թեմա 8.** Բովանդակության սպառման ցուցանիշների վերլուծություն տարբեր հարթակներում: **Թեմա 9.** Ինտերնետային անվտանգության կարևորությունը լրացրողի, խմբագրի աշխատանքում

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Գիլմոր Դ., Սեղիաակտիվ, Երևան, 2015:
2. Clay Shirky, Here Comes Everybody, 2009.
3. Гончарик Н.Г., Цифровые мультимедийные технологии – смысловые средства передачи информационного содержания, в кн. „Проблемы создания информационного содержания„, вып. 21, М. 2012.
4. Лобанова Ю.В., От телевидения к интернету: открытая стратегия коммуникации, «Управление мегаполисом», 2011, № 2.

Հայ գրականություն

1.0302/B54	2.Հեռուստաքննադատություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/ 0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողի մոտ ձևավորել քննադատական մտածողություն հեռուստաարտադրանքի հանդեպ, կրթել կադրեր, որոնք կվարողանան քննության առնել հայաստանյան եթերը, նպաստել դրա բարելավմանը:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

Ձևավորել և զարգացնել հեռուստատեսության խնդիրների վերաբերյալ՝ քննադատելու և վերլուծելու կարողություններ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:**ա. Սասնագիտական գիտելիք և իմացություն**

1. Սահմանելու քննադատական տեսությունները,
2. Մեկնաբանելու հեռուստաքննադատության պատմության հիմնական շրջափուլերը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Մշակելու հեռուստատեսային արտադրանքի պատրաստման և հեռարձակման կարևոր սկզբունքները:

գ. բնդիսնական/իրիսնանցելի կարողություններ

1. Փոխանցելու վերլուծական հմտություններ:
2. Գնահատելու պատրաստված հեռուստահաղորդումները:
3. Փոխանցելու հեռուստաքննադատության հմտություններ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման

մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու քանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում քանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տերստերի նկատմամբ:

Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրտեսումներ առաջադրելու համար և ծավալելու ինքնուրույն մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն ակադեմիական ոլորտներում:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայրելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադասուրենվերլութելուևգրահանգրումներկատարելուտեսությունների, ուսումնասիրություններինկիրառականիիմնախնդիրներիվերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով քանավոր և զրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Սեմինար-քննարկումներ,

2. գեկուցումներ, քանավեճեր,

3. ինքնուրույն հետազոտական աշխատանքներ:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ընթացիկ ստուգում. քանավոր կարծ հարցում: Ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց:

2-րդ ընթացիկ ստուգում. անհատական առաջադրանք (ռեֆերատ):

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեսա 1.Դասընթացի նպատակը, առարկան և խնդիրները: **Թեսա 2.**Քննադասություն. վերլուծելու արվեստ:

Թեսա 3.Հեռուստաարտադրանք. նպատակը և խնդիրները: **Թեսա 4.**Հաղորդագրություններ էկրանից: **Թեսա 5.**Հեռուստաարնադատության մեթոդները:

14.Հիմնական գրականության ցանկը.

1. Հեռուստաատեսային ժուռնալիստիկա, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2003:

2. Կնյազ Ա., Основы тележурналистики и телерепортажа, Учебное пособие, Бишкек, 2003.

3. Кузнецов Г., Телевизионная журналистика, изд. МГУ., Москва, 2003.

1.0302/B54	2.Մշակութային լրագրություն	3.2 ECTSկրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7.Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին տրամադրել համակողմանի գիտելիքներ մշակութային լրագրության ոլորտում գործունեություն ծավալելու համար:		
Դասընթացի խնդիրներն են՝ ուսանողների մոտ ձևավորել հմտություններ մշակույթի ոլորտի վերաբերյալ տարատեսակ հարցեր առաջարկելու, քննարկելու, վերլուծելու նպատակով, զարգացնել մշակութային հրապարակումներ, ռադիոհեռուստաատեսային ռեպորտաժներ պատրաստելու և հեռարձակելու հմտություններ, կարողություններ:		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողին ունակ կինք՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Սահմանելու մշակույթի դերն ու նշանակությունը հանրության կյանքում, ամբողջական պատկերացում ունենալու մշակույթի բնագավառը լրսաբանող լրագրողի գործունեության առանձնահատկությունների վերաբերյալ		
2. Բացատրելու մշակույթի դերը հանրության կյանքում,		
3. Դասակարգելու մշակութային լրագրության տեսակները, տարբեր տեղեկատվական հարթակներում դրսւումնական ձևերը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Պատրաստելու մշակութային ոլորտին առնչվող հորվածներ, ռադիոհեռուստաատեսային ռեպորտաժներ:		
2. Գործնականում իրականացնելու հարցագրույցներ մշակույթի գործիչների հետ:		
3. Վերլուծելու մշակութային հեռուստաարդիոդումների թեմատիկ և ժանրային առանձնահատկությունները:		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		

- Արժնորելու մշակութային լրագրության ոլորտի զարգացման ուղղությունները:
- Գնահատելու մշակութային հրապարակումները:
- Ի մի բերելու մշակույթի բնագավառին առնչվող մասնագիտական փաստաթղթերի, գրականության, տեղեկատվական աղյուրների, ուսումնասիրությունները:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք:

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գրք, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգարդելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբարկիրառելուներքերվածքների ընկալելունոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- Դասախոսություններ,
- գործնական աշխատանք,
- այցելություններ մշակութային տարբեր հաստատություններ,
- հանդիպումներ մշակույթի բնագավառի գործիչների հետ,
- մշակութային տարատեսակ նյութերի ուսումնասիրություն,
- դիտում-քննարկում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ սոուզումները** բանավոր և գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումները պարունակում են 3-ական հարց, յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար 4,3,3 միավոր:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Մշակույթի բնագավառը. Ընդհանրական նկարագրություն: **Թեմա 2.** Մշակութային իրադարձությունների դասակարգումը: **Թեմա 3.** Մշակույթի ոլորտում ԶԼՄ-ների տիպաբանությունը: **Թեմա 4.** Ժամանակակից մշակույթի մշակութային լրագրության ոլորտում: **Թեմա 5.** Քոփիրայթինը մշակույթի ոլորտում: **Թեմա 6.** Մշակույթի ոլորտը լուսաբանող համաշխարհային լրատվամիջոցները /փորձի ուսումնասիրություն/: **Թեմա 7.** Մշակույթի ոլորտը լուսաբանող հայաստանյան լրատվամիջոցները, հեռուստառադիտադրդաշարերը /համեմատական վերլուծություն/:

14. Հիմնական գրականության ցանկը

- Дымова И.А., Актуальные проблемы современности и журналистика: учебное пособие, Оренбург: Оренбургский государственный университет, 2012.
- Герасимова С., Культурология и теория телекоммуникаций. Учебное пособие, Изд. Кнорус, 2017 .
- Сергеева Т.С., Арт-журналистика и современная российская культура: ценностно-смысловые доминанты и проблема сохранения человека // Вестник Челябинского государственного университета. 2013.
- Сметанина С.И., Медиа-текст в системе культуры СПб.: Изд-во В.А. Михайлова, 2002.
- Цветова Н.С., Дискурс искусства в современной российской журналистике // Вестник Санкт-Петербургского университета. 2012.

1.0302/B54	2. Հայ և ընդհանուր դիցաբանություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.5-րդ կիսամյակ	7. Առանց եզրափակիչ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ծանոթացնել առասպելներին և նրանց առանձնահատկություններին, առասպելների արտացոլմանը գրականության մեջ:		

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել հայ և ընդհանուր դիցարանության առանձնահատկությունները, պատմական, տեսական և մեջողաբանական հիմնահարցերը:
- Անդրադառնալ հայկական առասպելներին:
- Խորացնել գիտելիքները առասպելների, նրանց դասակարգման հիմունքների, կիրառությունների մասին:
- Ուսանողների մոտ ձևավորել ուսումնական և հետազոտական գործընթացների գնահատման, իրականացման հմտություններ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի

ա. Սասնազիտականզիտելիքնացություն

1. Ներկայացնելու առասպելների ծագումսարանական և կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
2. Նշելու առասպելների զարգացման ու տրանսֆորմացիայի ուղիները:
3. Ավարագրելու հայ և ընդհանուր առասպելաբանության հիմնական գծերը:
4. Թվարկելու հայ և ընդհանուր առասպելները:

բ. Գործնական մասնազիտական կարողություններ

1. Բնութագրելու դիցարանության հիմնական առանձնահատկությունները:
2. Կարևորելու առասպելաբանության դերը:
3. Գնահատելու դիցարանության ուսումնասիրման և հետազոտման գործընթացները:
4. Դասակարգելու դիցարանության հիմնական սկզբունքները, հայեցակարգերը և հիմնախնդիրները:
5. Կատարելու առասպելների ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ:
6. Կատարելու տարրեր ժողովուրդների դիցարանությունների համեմատական զննություն:

գ. Հնդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Կատարելու բնագրային ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ:
2. Օգտագործելու տեղեկատվական տեխնոլոգիաները դիցարանական ուսումնասիրություններ կատարելիս:
3. Կատարելու դիցարանական երկերի շուրջ հետազոտական աշխատանք:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականազիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականազիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականազիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականազիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում՝ բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լրացնելու առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Բ6. Օգտագործելու բնագրային նյութերը լեզվառոճական, բարբառագիտական և գրականազիտական ուսումնասիրություններում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորենվերլուծելունեզրահանգումներկատարելուտեսությունների, ուսումնասիրություններիներինեկիրառականիմնախնդիրներիվերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

Դասախոսություն,

1. սեմինար,
2. քննարկում,

- բանավեճ,
  - համագործակցային աշխատանք,
  - մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
  - էլեկտրոնային ուսուցում,
  - գրավոր աշխատանք,
  - շարադրություն,
  - բանավոր հարցում,
  - գեկուցում,
  - գրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված **2 ընթացիկ սոուզումները** գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումսը պարունակում է 3 հարց, յուրաքանչյուրը՝ համապատասխանաբար 4, 3, 3 միավոր: Միավորների քայլը 0, 5 է:

12. Դասընթացը բարկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Դիցաբանական համակարգերի էությունը: Դիցաբանության տեսություն: Դիցաբանական համակարգերի ուսումնասիրության մեթոդներն ու դպրոցները: **Թեմա 2.** Դիցաբանական համակարգերի կատեգորիաները: **Թեմա 3.** Շումերաքրաղական կրոնական դիցաբանական համակարգերի ընդհանուր բնութագիրը: **Թեմա 4.** Աշխարհի և մարդու ծագման շումերական առասպելները: **Թեմա 5.** Աքքաղական դիցաբանական համակարգը: Իշտարի և Մամմուզի առասպելը: **Թեմա 6.** Եգիպտական դիցաբանական վաղ շերտի ձևավորումը: Տեղական և համաեգիպտական աստվածների պաշտամունքը: Եգիպտական դասական դիցաբանությունը: **Թեմա 7.** Վաղ հունական դիցաբանական շերտը և նրա բարեշրջման փուլերը: Նախաօլիմպիոնյան դիցաբանական թեոգրնիան: Օլիմպիոնյան դիցաբանը: **Թեմա 8.** Վաղ Հռոմեական դիցաբանական շերտը: Հռոմեական դասական դիցաբանությունը: Հռոմեական կայսրության պետական կրոնը (զաղավարախոսությունը): **Թեմա 9.** Հայկական դիցաբանության արիական շերտը: Հայոց ազգային դիցաբանը: **Թեմա 10.** Զրադաշտականություն: **Թեմա 11.** Ավեստայի կանոնականացումը: Խոսրով I Անուշիրվան (531-579): **Թեմա 12.** Հնդկական դիցաբանության արիական շերտը: Բրահմայական դիցաբանը: Հնդուիստական – 116 – դիցաբանը: **Թեմա 12.** Կոնֆուցիականություն: Դասսականություն: Սինտոիզմ (կամի և միտի):

14. Հիմնական գրականության ցանկը

1. Արելյան Մ., Երկեր, հհ. Ա, Բ, Դ, Երևան, 1966-1970:
  2. Արելյան Մ., Հայ ժողովրդական առասպելները Մ.Խորենացու Հայոց պատմության մեջ, Վաղարշապատ, 1899:
  3. Ալիշան Դ., Հայոց հին հավատքը կամ հեթանոսական կրոնը, Երևան,, 2002:
  4. Գալստյան Գ.Մ., Դիցարանական անունների և դարձվածքների համառոտ բացատրական բառարան, Երևան, 1966:
  5. Կուն Ն., Հին Հունաստանի լեզենտներն ու առասպելները, Երևան, 1979:
  6. Հարությունյան Ս., Հայ հին վիպաշխարհը, Երևան, 1987:
  7. Հարությունյան Ս., Հայոց հին հավատալիքները, կրոնը, պաշտամունքն ու դիցարանը, Երևան, 2001:
  8. Միфы народов мира, Энциклопедия, Электронное издание, Москва, 2008.

1.0302/B56	2.20-րդ դարասկզբի իրադարձությունները հայ նորագույն գրականության մեջ	3.2 ECTS կրելիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Առանց ընթացիկ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել 20-րդ դարասկզբի պատմական դեպքերի պատճենամասն ժամանակակից գրականության մեջ:

Դասընթացի խնդիրներ.

- Ուսանողին ներկայացնել 20-րդ դարասկզբի պատմական իրադարձությունների արձագանքները հայ գրականության մեջ: Քննել ժամանակաշրջանի հասարակական-գրական կյանքը, պարզաբանել ժամանակի գրական հոսանքները, ուղղություններն և մեթոդները:
  - Մեկնարանել պատմական դեպքերի և գրական երկերի աղերսները, Առաջին համաշխարհային պատերազմի, Հայոց ցեղասպանության, հայենիքի ու ազգի ճակատագրի, մարդու բարոյական անկման թեմաները և դրանց գեղարվեստական արտացոլումը տարբեր գրողների ստեղծագործություններում:
  - Բացահայտել գրական երկերի պատմական-հասարակական դերը, գեղագիտական-վիլխտփայական հարցադրումների կարևորությունը ժամանակաշրջանի գրականագիտական մտածողության մեջ:
  - Կատարել գրականագիտական վերլուծություններ և ուսումնասիրություններ:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ա. մասնագիտական գիտելիք և հմացություն

- Նվարագրելու 20-րդ դարակզբի պատմա-քաղաքական իրավիճակը (դրությունը Արևելյան և Արևմտյան Հայաստանում, հայոց հարցի նախապատմությունն ու ընթացքը, հայոց ցեղասպանության կազմակերպման նախարրյալներն ու հետևանքները և այդ դեպքերի արտացոլմանը հայ գրականության մեջ):
- Մտաբերելու, պատկերացնելու և դիտարկելու դարասկզբի գրական-գեղարվեստական հոսանքները, ուղղությունները, մեթոդները:
- Բնութագրելու անհատի պաշտամունքի տարիները և ներկայացնելու կործանարար հետևանքները:
- Մեկնաբանելու գրականության ազգապահպան գոյության անհրաժեշտությունը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

- Կատարելու գեղարվեստական ստեղծագործությունների ու գրական կերպարների գրականագիտական ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ:
- Լուսաբանելու և ներկայացնելու գրական երկերի պատմական-հասարակական դերը, գեղագիտական-փիլիսոփայական հարցադրումների կարևորությունը ժամանակաշրջանի գրականագիտական մտածողության մեջ:
- Վերլուծելու և գնահատելու 20-րդ դարասկզբի հայ գրականության մի նոր շրջանը սկզբնավորող և նրա զարգացման ընթացքն ապահովող դասական հեղինակների գործերը, բնութագրելու յուրաքանչյուր գորոդի տեղն ու դերը տվյալ շրջանի գրականության զարգացման շլրայի մեջ, զուգահեռներ անցկացնելու պատմական իրադարձությունների և այդ իրադարձություններն արտացոլող գեղարվեստական երկերի միջև:

գ. ընդհանրական /իորիանցելի կարողություններ

- Կատարելու գրականագիտական տարբեր հետազոտություններ ու վերլուծություններ:
- Հաստատելու միջառարկայական կապեր:
- Մշակելու, ընդհանրացնելու և մեկնաբանելու գրականագիտական տարբեր աղբյուրներից հայթայթած տեղեկատվություններ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կորուսկան ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5. Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ասուլուսումնասիրությանարդյունքները:

Բ1. Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում՝ բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3. Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբարկիրառելու ձեռքբերվածգիտելիքը, ընկալելու և տարածելու որ տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- համագործակցային աշխատանք
- սլայդների գործածություն թեմաների ուսուցման ընթացքում
- մտագրոհ և այլն
- գրավոր գործնական բազմաբնույթ աշխատանքներ, բառային թելադրություն, թեստային աշխատանքներ, ռեֆերատներ, գեկուցումներ:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումսը պարունակում է տվյալ առարկայի կրթական վերջնարդյունքների շրջանակներում տեսական նյութին և գործնական կարողություններին վերաբերող, ուսանողի ինքնուրույնությունն ու ստեղծագործական ունակություններն արտացոլող առաջադրանքներ /ուժիքատ, սեմինար պարապունքների գնահատականներ/:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Դասմական ժամանակաշրջանը. Ցեղասպանության հանգամանքները և ընթացքը. Ազգային-ազատագրական շարժումը: **Թեմա 2.** 1930-ական թթ. Հասարակական-զաղափարական մտայնությունը, հակասությունները և դժվարությունները: **Թեմա 3.** Ինքնակենսագրական վեպը՝ որպես ապրվածի արտահայտություն: **Թեմա 4.** Անհատի պաշտամունքի տարիների սահմանափակումները, կաշկանդումները և դաժանությունները: **Թեմա 5.** Հետազա անդրադարձները պատմական դեպքերին: Ցեղասպանության և պատմական դեպքերի արտացոլումը ժամանակակից գրականության մեջ:

14. Հիմնական գրականության ցանկ.

1. Աղաբաբյան Ս., Արդիականություն և գրականություն, Երևան, 1965:
2. Աղաբաբյան Ս., XX դարի հայ գրականության գուգահեռներում, Գիրք Ա, Երևան, 1983, Գիրք Բ, Երևան, 1984:
3. Աղաբաբյան Ս., Հայ սովետական գրականության պատմություն, Երևան, 1986:
4. Ավետիսյան Զ., Նորագոյն գրականության զարգացման միտումները, Երևան, 2002:
5. Գարբիեյան Վազգեն, Սփյուռքահայ գրականություն, Երևան, 2008:
6. Թամրապյան Հ., Սովետահայ գրականության պատմություն. հ. 1, Եր, 1964, հ. 2, Երևան, 1965:
7. Մուրադյան Ս., Գրական հանգրվաններ, Գիրք Ա, Երևան, 2003, Գիրք Բ, Երևան, 2007, Գիրք Գ, Երևան, 2010:

1.0302/B56	2. Ֆրանսահայ գրականությունը 1920-60-ական թվականներին	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.6-րդ կիսամյակ	7. Առանց ընթացիկ գնահատման	
8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականությանձևակուման և զարգացման օրինաչափությունները, ծանոթացնել վերոնշյալ գրականության նշանավոր գործիչների ստեղծագործություններին:		
Դասընթացի խնդիրները.		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ներկայացնել 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականության մնայուն արժեքները, զաղափարական հարցադրումները, գեղարվեստական արժանիքները, ➤ Տարբերակել 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականության առանձնահատկությունները, զարգացման միտումները, ➤ Ուսումնասիրել գեղարվեստական ստեղծագործությունների կառուցվածքային տարրերը, պատկերավորման-արտահայտչական համակարգը, ➤ Արժուորել երկը գրականության զարգացման ընթացքի մեջ, ➤ Լուսաբանել 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականության հիմնախնդիրները, ուսանողներին հաղորդակից դարձնել 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականության արժեքավոր նմուշներին: 		
9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Թվարկելու 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ գրականության հայտնի ներկայացուցիչներին:		
2. Դիտարկելու ֆրանսահայ գրականության զաղափարաբովանդակային շերտերն ու ժանրային առանձնահատկությունները:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Բնութագրելու և համեմատելու ֆրանսահայ գրողների գրական ըմբռումները, ստեղծագործական մոտեցումները:		
2. Գնահատելու գրական ստեղծագործությունների զաղափարական առանձնահատկությունները, պատմական-հասարակական դերը, գեղարվեստական նշանակությունը:		
3. Կատարելու գեղարվեստական երկի գրականագիտական վերլուծություն:		
գ. ընդհանրական /փոխանցելի կարողություններ		
1. Կիրառելու համեմատական վերլուծության մեթոդ՝ դասակարգելու և գուգորդելու համար հայ և համաշխարհային գրական ավանդները:		
2. Մեկնարաններու և ուրվագծելու ֆրանսահայ գրական նոր սերնդի զարգացման ու դրսևորման միտումները:		
3. Հմտորեն օգտագործելու և խմբավորելու մասնագիտական ու տեսական գրականությունը:		
10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի:

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Սերկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ5.Դրսուորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարդելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

- Դասախոսություն,
- քննարկում,
- բանավեճ,
- խմբայինաշխատանք,
- ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, բացատրական մեթոդներ,
- էլեկտրոնային ուսուցում,
- գրավոր աշխատանք,
- բանավոր հարցում,
- գրույց

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Առանց ընթացիկ գնահատման քննությունը գնահատվում է 20 միավոր (5+5+4+2+3+1): Անցկացվում է բանավոր: Հարցասովմար պարունակում է 3 առաջադրանք համապատասխանաբար 5, 5, 4 միավորով: 2, 3, 1 միավորների տեղաբաշխումը կատարվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (ռեֆերատների, առաջադրանքների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին)կատարման մակարդակին և ուսանողի հաճախումների փաստին համապատասխան:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Ֆրանսահայ գաղթօջախի կազմավորումը, բաղաքական, տնտեսական և հոգևոր կառուցվածքը:

Գաղթօջախի զարգացման միտումները 1920-60-ական թթ: **Թեմա 2.** Ֆրանսահայ գրական մամուլը: **Թեմա 3.**

1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ բանաստեղծությունը: **Թեմա 4.** 1920-60-ական թթ. ֆրանսահայ արձակը:

Թեմա 5. 1970-ական թթ. ֆրանսահայ գրական նոր սերունդը:

14. Հիմնական գրականության ցանկ

- Աղդարյան Գ., Վազգեն Շուշանյան, Բեյրութ, 1966:
- Գարբիեյան Վ., Սփյուռքահայ գրականություն, Երևան, 2008:
- Շահնուր Շ., Երևեր: 2 գրքով, Երևան, 1982-1985:
- Շահնուր Շ., Նահանջը առանց երգի, Երևան, 1994:
- Շուշանյան Վ., Երկու վիպակ. & երմակ Վարսենիկ: Մթին պատանություն, Երևան, 1983:
- Շուշանյան Վ., Ընտրանի, Երևան, 2010:

1.0302/B57	2.Հայ մատենագրություն	3.2 ECTSկրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30/0/0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց ընթացիկ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել հայ մատենագիտության նմուշներին և նրանց		

առանձնահատկություններին:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ներկայացնել հայ մատենագիտության առանձնահատկությունները, պատմական, տեսական և մեթոդաբանական հիմնահարցերը:
- Ուսանողների մոտ ձևավորել ուսումնական և հետազոտական գործընթացների գնահատման, իրականացման հմտություններ:
- Խորացնել զիտելիքները մատյանների, նրանց դասակարգման հիմունքների, կիրառությունների մասին:
- Անդրադառնալ հայ տպագրության մատենագիտությանը և տեղեկություններ հաղորդել հնատիպ գրքերի մասին:
- Ներկայացնել հայ պարբերական մամուլի սկզբնավորման նախադրյալները:
- Մեկնարանել Միջիարյան առաջին մատենագրության սկզբնավորման բնորոշական առանձնահատկությունները:
- Անդրադառնալ հայ մատենագրության հետագա զարգացմանը և արդի վիճակին:

9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ

ա. մասնագիտական զիտելիք և խմացություն

1. Ներկայացնելու հայ մատենագիտության պատմությունը, մատենագիտական բնույթի աշխատանքների սկզբունքները, օրինաչափությունները:
2. Թվարկելու մատենագիտական հիմնական սկզբունքներն ու մեթոդները:
3. Նկարագրելու մասնագիտական հաստատությունների մասնագետ-մատենագետներին ներկայացվող պահանջները:
4. Բնութագրելու հայ մատենագիտության հիմնական առանձնահատկությունները:
5. Կարևորելու հայ մատենագիտության դերը:
6. Ներկայացնել հայ գրատպության պատմությունը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Գնահատելու մատենագիտական ուսումնասիրման և հետազոտման գործընթացները:
2. Կատարելու մատենագիտական աշխատանքներ:
3. Օգտագրծելու տեղեկատվական տեխնոլոգիաները մատենագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս,
4. Թվարկելու և բնութագրելու հայ մամուլի պատմության գրատպության զարգացման փուլերը:
5. Կազմելու հայ մամուլի առանձին պարբերականների մատենագիտությունը:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. Բնութագրելու հայ մատենագիտության զարգացման ընթացքը:
2. Կիրառելու մատենագիտական զիտելիքները պրակտիկայում:
3. Աշխատելու մատենագիտական հաստատությունում:
4. Նկարագրելու հայ մատենագիտության էական գծերը:
5. Հիմնավորելու հայ մատենագիտության կարևորությունը հայ գրականության պատմության համակարգում:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկ.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական զիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում զիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնարանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարարնույթ տերստերի նկատմամբ:

Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լրացնելու առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական զիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11. Վիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Դասախոսություն,
2. քննարկում,
3. խմբային աշխատանք,
4. ինդուկտիվ, դեդուկտիվ, վերլուծական, բացատրական մեթոդներ,
5. էկելտրոնային ուսուցում,
6. բանավոր հարցում:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 4 առաջադրանք՝ համապատասխանաբար 4, 4, 4, 4միավորով: 4 միավորի տեղաբաշխումը կատարվում է լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքների (ռեֆերատների, առաջադրանքների կատարում, լսարանային գնահատման միավորից հանված միջին) կատարման մակարդակին և ուսանողի հաճախումների փաստին համապատասխան:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Հայ մատենագիտության մասին առաջին տեղեկությունները: **Թեմա 2.** Հայ տպագրության մատենագիտություն և տեղեկություններ տպագիր հնատիպ գրքերի մասին: **Թեմա 3.** Հայ պարբերական մամուլի սկզբնավորումը: **Թեմա 4.** Միիրարյան առաջին մատենագրության սկզբնավորումը: **Թեմա 5.** Հայ մատենագրության հետազա զարգացումը և արդի վիճակը:

14. Հիմնական գրականության ցանկը

1. Աղաբայյան Վ., Հայ մատենագիտության պատմություն, Երևան, 2017:
2. Իշխանյան Ռ., Հայ մատենագիտության պատմություն, հատոր 1-3, Երևան, 1964-1968:
3. Իշխանյան Ռ., Հայ գիրքը 1512-1920թթ., 1981:
4. Կոստիկյան Հր., Մատենագիտության հիմունքներ, Երևան, 1968:
5. Կարինյան Ա., Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմության, հատոր 1-2, Երևան, 1956-1960:
6. Բաբայան Ա., Հայ գիրքը և տպագրությունը, Երևան, 1963:

1.0302/B56	2.Գեղարվեստական երկի վերլուծության սկզբունքները	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.6-րդ կիսամյակ	7.Առանց ընթացիկ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է՝ նպաստել որ ուսանողը կարողանա կատարել գրական ստեղծագործությունների գրականագիտական ուսումնասիրություն, տարանջատել ու կարևորել գրական երկերի կառուցվածքային տարրերի դերն ու նշանակությունը, հստակեցնել գրական երկի գնահատման չափանիշները, արժեորել այնտեղ դրսերված նորն ու ավանդականը:

Դասընթացի խնդիրները.

- Կարևորել գրական երկի վերլուծության սկզբունքները:
- Ուսումնասիրել գեղարվեստական ստեղծագործությունների կառուցվածքային տարրերը, լեզվական շերտերը, պատկերավորման-արտահայտչական համակարգը:
- Հասկանալ վերլուծման տարրեր եղանակների առանձնահատկությունները:
- Արժեորել երկը գրականության զարգացման ընթացքի մեջ:
- Կատարել արձակ ու չափած գրական ստեղծագործությունների համակողմանի վերլուծություն:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի

ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Տարբերակելու բնագրի գրականագիտական վերլուծության սկզբունքները:
2. Զանազան գրական երկի կառուցվածքային բաղադրատարրերը:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Կատարելու գեղարվեստական երկի գրականագիտական վերլուծություն:
2. Գնահատելու գրական ստեղծագործությունների գեղարվեստական նշանակությունը, գաղափարական առանձնահատկություններն ու հասարակական դերը:
3. Մեկնարանելու գրականագիտական հասկացությունները, օգտագործելու դրանք գրական երկերի վերլուծության ժամանակ:

գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ

1. &անաշելու հայ գրականության գեղարվեստական արժեքները, կարևորելու գրական երկի վերլուծության առանձնահատկությունները:

2. Բացատրելու հայ գրականության զարգացման գաղափարական միտումները:

10.Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում՝ բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ5.Դրսենորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուսներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգարկելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռք բերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

11.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. Դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում,
4. բանավեճ,
5. համագործակցային աշխատանք,
6. մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
7. էլեկտրոնային ուսուցում,
8. գրավոր աշխատանք,
9. շարադրություն,
10. բանավոր հարցում,
11. գեկուցում,
12. գրույց:

12.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով, որից 5 միավոր կփոխանցվի ինքնուրույն աշխատանքից ($20 = 5 + 5 + 5 + 5$):

Հարցատոմսը պարունակում է տվյալ առարկայի կրթական վերջնարդյունքների շրջանակներում տեսական նյութին և գործնական կարողություններին վերաբերող, ուսանողի ինքնուրույնությունն ու ստեղծագործական ունակություններն արտացոլող առաջադրանքներ /ռեֆերատ, ստեղծագործական բնույթի շարադրանքներ/:

13.Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Գրականստեղծագործությանվերլուծմանսկզբունքները: **Թեմա 2.** Վերլուծման համակողմանի մոտեցումներ: **Թեմա 3.** Գրական երկերի վերլուծման ժամանակակից եղանակները:

14.Հիմնական գրականության ցանկ

1. Ավետիսյան Զ., Գրական ստեղծագործության հոգեբանություն, 2011:
2. Ավետիսյան Զ., Գրականության տեսություն, 1998:
3. Ավետիսյան Զ., Տեքստաբանություն, 2003:
4. Դոլուխիսյան Ա., Գրականության տեսություն, 2006:
5. Զահուկյան Գ., Խլդաբայան Ֆ., Հայոց լեզվի ոճաբանություն, 2007:

6. Զրբաշյան Է., Գրականության տեսություն, 1980:

7. Զրբաշյան Է. Մախչանյան Հ., Գրականագիտական բառարան, 1972:

1.0302/B 57	2.Նորագույն շրջանի հայ պոեմը	3.2 ECTSկրեելիտ
4.2 Ժամ/շաբ.	5.30 /0 /0	
6.7-րդ կիսամյակ	7.Առանց ընթացիկ գնահատման	
8.Դասընթացի նպատակները		
Էլեկտրոնային գործառությունների կատարությունը նորագույն շրջանի հայ գրականության մեջ, ընդգծել նրա զարգացման միտումները, ժանրային առանձնահատկությունները, ուսումնասիրել նորագույն շրջանի հայ պոեմի կարևոր նմուշները:		
Դասընթացի խնդիրները.		
➤ Արժնորել պոեմի ժանրի կարևորությունը նորագույն շրջանի հայ գրականության մեջ: ➤ Առանձնացնել և ուսումնասիրել նորագույն շրջանի հայումի դասական նմուշները: ➤ Գնահատել նորագույն շրջանի ուշագրավ պոեմները, պարզաբանել ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը դրանց ամբողջացման գործընթացում:		
9.Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիկ		
ա. Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Բնույթագրելու նորագույն շրջանի հայ պոեմի գեղարվեստական առանձնահատկությունները: 2. Ներկայացնելու նորագույն շրջանի հայ պոեմի կարևոր նմուշների գաղափարական շերտերը:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
1. Կատարելու նորագույն շրջանի հայ գրականության արժեքավոր պոեմների գրականագիտական վերլուծություններ, 2. Վերլուծելու պոեմների կերպարային ու պատկերակերտման համակարգը, գաղափարական ու գեղարվեստական շերտերը, 3. Ըմբռնելու պոեմների սյուժետային ընդհանրացումները:		
գ. ընդհանրական/փոխանցելի կարողություններ		
1. Բանավիճելու և քննարկելու ուսումնասիրվող երկերը, 2. Ներկայացնելու նորագույն շրջանի հայ պոեմի գեղարվեստական նվաճումները, 3. Կարևորելու ժամանակաշրջանի և պատմական հանգամանքների դերը նորագույն շրջանի հայ պոեմի ամբողջացման գործընթացում:		
10.Դասընթացը ձևավորում է կոթսկան ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիկ:		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:		
Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Բ5.Դրսենորելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարրեր լուծումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:		
Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարրեր աղբյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:		
Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
Գ6.Ստեղծագործաբարկիրառելուձեռքբերվածքի կատարելունոր տեղեկատվությունը:		

11. Վիրատվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում,
4. բանավեճ,
5. համագործակցային աշխատանք,
6. մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
7. էլեկտրոնային ուսուցում,
8. զրավոր աշխատանք,
9. շարադրություն,
10. բանավոր հարցում,
11. գեկուցում,
12. զրույց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.

Նախատեսված քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով, որից 5 միավոր կփոխանցվի ինքնուրույն աշխատանքից ($20 = 5 + 5 + 5 + 5$):

Հարցատումը պարունակում է տվյալ առարկայի կրթական վերջնարդյունքների շրջանակներում տեսական նյութին և գործնական կարողություններին վերաբերող, ուսանողի ինքնուրույնությունն ու ստեղծագործական ունակություններն արտացոլող առաջադրանքներ /ուժերատ, ստեղծագործական բնույթի շարադրանքներ/:

13. Դասընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Պոեմի ժանրի համարուս քննության թթ.: **Թեմա 2.** Հայ պոեմը 1940-50-ական թթ.: **Թեմա 3.** Պոեմի վերելքը 1960-ական թթ.: **Թեմա 4.** Հայ պոեմը 1970-80-ական թթ.: **Պոեմի ժանրի ժամանակակից զարգացումները:**

14. Հիմնական գրականության ցանկ

1. Աղաբաբյան Ս., Արդի հայ զրականության պատմություն, հ. 1, 2, 1986-1993:
2. Աղաբաբյան Ս., Սովետահայ զրականության պատմություն, հ. 1, 2, 1961-1965:
3. Աղաբաբյան Ս., 20-րդ դարի հայ զրականության գուգահեռականներում, գիրք 1, 2, 1983-1984:
4. Գասպարյան Դ., Բողոքյան Ս., Սաֆարյան Վ., Հայ սովետական պոեզիայի պատմություն, 1987:
5. Գրիգորյան Ս., Ժամանակակից խորհրդահայ պոեմը, 1990:
6. Հայ նոր զրականության պատմություն, հ. 3-5, 1963-1979:
7. Զրբաշյան Է., Պոեմի ժանրը սովետահայ զրականության մեջ, 1955:

1.0302/B57	2. Քննադատության տեսություն	3.2 ECTS կրեդիտ
4.2 Ժամ/շաբ	5.30/0/0	
6.7-րդ կիսամյակ	7. Առանց ընթացիկ գնահատման	

8. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել քննադատության տեսության հիմունքներին:

Դասընթացի խնդիրները.

- Ուսանողներին ներկայացնել զրաքննադատության տեղն ու դերը զրականագիտության համակարգում,
- Ծանոթացնել քննադատության մեթոդներին, ընդգծել գեղարվեստական երկի գնահատման չափանիշները:

9. Դասընթացի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝

ա. մասնագիտական զիտելի իրավագույնություն

1. Նկարագրելու զրաքննադատական տարրեր մեթոդների կողմնորոշիչ հատկանիշները:
2. Բացատրելու քննադատության տեղը և դերը զրականագիտության համակարգում:
3. Քննադատական զրաքննադատական տարրերը ուղղությունների հիմնական յուրահատկությունները:

բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Տարրերակելու զրաքննադատական տարրեր մեթոդների կողմնորոշիչ հատկանիշներ:
2. Վերլուծելու և գեղագիտորեն արժենորելու զրական երկերն ըստ տարրեր մեթոդների պահանջների:
3. Մէկնարաններու զրական երկի վերլուծության սկզբունքները:
4. Գործնականում իրականացնելու զրաքննադատական վերլուծություններ:

գ. ընդհանրական/իռիսանցելի կարողություններ

1. Համակարգելու զրաքննադատական հասկացությունների վերաբերյալ տվյալներ:

10. Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.

Այս դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և զրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի

հիմնախնդիրները:

Ա2. ճանաչելու լեզվաբանական և գրականագիտական մեթոդաբանական ուղղությունները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Բ2. Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարրեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3. Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5. Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար և ծավալելու ինքնուրույն մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն ակադեմիական ոլորտներում:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արյունքներում:

Գ4. Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և զուգարկելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ6. Ստեղծագործաբարկիրառելու ձեռքբարձրված գործունեությունը տեղեկատվությունը:

11. Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

1. դասախոսություն,
2. սեմինար,
3. քննարկում, բանավեճ,
4. համագործակցային աշխատանք,
5. մտագրոհ, ինդուկտիվ, դեղուկտիվ, վերլուծական, խոսքային, բացատրական մեթոդներ,
6. էլեկտրոնային ուսուցում,
7. գրավոր աշխատանք,
8. շարադրություն,
9. բանավոր հարցում,
10. զեկուցում,
11. գրուց:

12. Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Նախատեսված քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով, որից 5 միավոր կփոխանցվի ինքնուրույն աշխատանքից ($20 = 5 + 5 + 5 + 5$):

Հարցատումը պարունակում է տվյալ առարկայի կրթական վերջնարդյունքների շրջանակներում տեսական նյութին և գործնական կարողություններին վերաբերող, ուսանողի ինքնուրույնությունն ու ստեղծագործական ունակություններն արտացոլող առաջադրանքներ /ուժեքատ, ստեղծագործական բնույթի շարադրանքներ/:

13. Դաշընթացը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

Թեմա 1. Քննադատությունն իրեն հասարակության հոգևոր դաստիարակության և գեղագիտական իդեալի արմատավորման միջոց. քննադատության ծագումն ու զարգացման նախադրյալները: **Թեմա 2.** Քննադատության մեթոդները: Քննադատության ժանրերը պատմական զարգացման ընթացքում: **Թեմա 3.** Գեղարվեստական երկի գնահատության չափանիշները:

14. Հիմնական գրականության ցանկը

1. Քալանթարյան Ժ., Քննադատությունն իրեն գործնական գրականագիտություն, ուսումնական ձեռնարկ, ԵՊՀ հր., Երևան, 2017:
2. Տուրիշևա Օ. Ն., Արտասահմանյան գրականագիտության տեսությունը և մեթոդաբանությունը, ուսումնական ձեռնարկ /ոռու. թարգմ. Ա. Զրբաշյան/, ԵՊՀ հր., Երևան, 2017:
3. Գրականության տեսության արդի խնդիրներ, ուսումնական ձեռնարկ, ԵՊՀ հր., Երևան, 2016:
4. Սարինյան Ս., Գրականագիտական մեթոդները, «Վեմ» համահայկական հանդես, 2017, հ.1
5. Ղուկանյան Ս., Հասկացման անխուսափելիությունը, ԵՊՀ հր., Երևան, 2015:
6. Древнегреческая литература критика, изд., Москва, 1975.

ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՅԼ ՄՈԴՈՒԼՆԵՐ

1.0302/Բ 59	2.Մասնագիտական պրակտիկա	3.6 ECTS կրեդիտ
4.8-րդ կիսամյակ	5.Ստուգարք	
6.Մասնագիտական պրակտիկայի նախատակն է ուսանողներին		
<ul style="list-style-type: none"> հնարավորություն ընձեռել ակադեմիական ուսուցման ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքները կիրառել գործնականում՝ աշխատանքային միջավայրում, ամբողջացնել ակադեմիական գիտելիքները և մասնագիտական հմտությունները զարգացնել մասնագիտական աշխատանքային հմտությունները, ծանոթանալ պրոտենցիալ գործառուներին, ձեռք բերել աշխատանքային փորձ, ձեռք բերել անհրաժեշտ տեղեկույթ ավարտական աշխատանքների կատարման համար: 		
7.Մասնագիտական պրակտիկայի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝		
ա. գործնական մասնագիտական կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները աշխատանքային գործընթացներում: Կատարելու գործնական-աշխատանքային առաջադրանքներ: Ստուգելու սեփական գիտելիքները: Հավաքելու մասնագիտական տեղեկույթ ավարտական աշխատանք գրելու համար: 		
գ. բնդիանրական/փոխանցելի կարողություններ		
<ol style="list-style-type: none"> Կատարելու ինքնուրույն հետազոտական աշխատանքներ և առաջադրանքներ: Աշխատելու թիմում: Հաղորդակցվելու մասնագիտորեն: 		
8.Մասնագիտական պրակտիկան ձևադրում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունքները.		
Մասնագիտական պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինիք.		
Ա1.Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:		
Ա3.Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:		
Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:		
Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:		
Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:		
Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:		
Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լրտումներ առաջադրելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:		
Գ1.Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայրելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:		
Գ3.Քննադասորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:		
Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուզադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:		
Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:		
Գ5.Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:		
9.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.		
<ol style="list-style-type: none"> հետազոտական, գործնական աշխատանքների կատարում, խմբային աշխատանքներ և քննարկումներ: 		
10.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.		

Մասնագիտական պրակտիկայի ավարտին ստուգարքն անց է կացվում բանավոր, յուրաքանչյուր ուսանողի ներկայացրած հաշվետվության հիման վրա: Հաշվետվությունը բաղկացած է հետևյալ փաստաթղթերից:

1. արտադրական պրակտիկայի օրագիր,
2. ուսանողի կողմից գրի առնված բանահյուսական նյութեր,
3. արձանագրությունների տեսք:

11.ՄՐԱԿՏԻՎԱՅԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՆ ՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մասնագիտական պրակտիկան բաղկացած է հետևյալ հիմնական փուլերից:

Նախապատրաստական փուլում կազմակերպվում է դասընթաց ուսանողների և պրակտիկայի պատասխանատունների մասնակցությամբ, պարզաբանելու պրակտիկայի նպատակները, խնդիրները, նրա անցկացման ժամկետները:

Ծանոթացման փուլում իրականացվում են լսարանային պարապմունքներ, պրակտիկանտերին ծանոթացնելու նրանց իրավունքներին և պարտականություններին, ընդհանուր գծերով ներկայացնելու այն վայրերի պատմությունները, որտեղ նախատեսվում են այցելություններ:

Արտադրական պրակտիկայի նախնական փուլում նախատեսվում է աշխատանքի հետևյալ բովանդակությունը:

- ուսանողներին ծանոթացնել արտադրական պրակտիկայի պայմաններին,
- պլանավորել պրակտիկանտի աշխատանքները,
- բացահայտել ուսանողների նախնական գիտելիքները,
- օգնել պրակտիկանտին՝ ցուցադրական և զննական պարագաների պատրաստման գործում:

Հիմնական փուլում իրականացվում են պրակտիկայի ծրագրով նախատեսված աշխատանքները, առաջադրանքները:

Արտադրական պրակտիկայի հիմնական փուլը նախատեսվում է անցկացնել վեց փուլով՝ ըստ ներքոնշյալ ժամանակացույցի (Բերդ քաղաքի պատմության և կենցաղի թանգարան, Ցիկ Ամրամի բերդ, այցելություն Տավուշի մարզային գրադարան, Երևանի Ս. Մաշտոցի անվան մատենադարան, Երևանի Ե. Չարենցի տուն-թանգարան, Խ. Աբովյանի տուն-թանգարան, Դսեղի Հ. Թումանյանի տուն-թանգարան, բանահավաքչական աշխատանքներ մարզի գյուղերում):

Վերլուծական փուլում կատարվում է նախորդ փուլերից ստացված արդյունքների մշակում, վերլուծություն և համակարգում:

Ամփոփիչ փուլում պրակտիկայի անցկացման վերաբերյալ կազմվում է հաշվետվություն:

Պրակտիկայի ընթացքում ուսանողները կծանոթանան թանգարանների կառուցվածքին, գործունեությանը, ֆոնդերին, հեղինակների գործունեությանը, ստեղծագործությանը, մատենագիտական ձեռագրերին, ինչպես նաև մասնակից կյանեն թանգարանի միջոցառումներին (կամ իրենց նախաձեռնությամբ կկազմակերպվեն միջոցառումներ): Պրակտիկայի շրջանակներում ուսանողները կկատարեցին նաև գործնական աշխատանքներ՝ գրականագիտական, լեզվաբանական վերլուծություններ, քննարկումներ:

12.Դասընթացի ուսումնական նյութերը.

- պրակտիկայի մեթոդական ուղեցույց (տպագիր կամ էլեկտրոնային),
- պրակտիկայի անցկացման մեթոդների վերաբերյալ դասախոսություններ կամ դրանց սղագրերը (տպագիր կամ էլեկտրոնային),
- օժանդակ, բաշխիչ, դիդակտիկ, տեղեկատու նյութեր, անհրաժեշտ համակարգչային ֆայլեր, ծրագրեր, էլեկտրոնային ուսումնամեթոդական նյութեր, տեսահոլովակներ, տեսաերիզներ, մուլտիմեդիա նյութեր:

13.Հիմնական գրականության ցանկ.

1. ԵՊՀ բակալավրի կրթական ծրագրի կառուցվածքը և բովանդակությունը: Հաստատված է ԵՊՀ գիտական խորհրդի 2017 թ. մայիսի 4-ի թիվ 7 նիստում

1.0302/B 60	2.Ավարտական աշխատանք	3.20 ECTS կրեդիտ
4.8-րդ կիսամյակ	5.Առանց բնթացիկ գնահատման	
6.Ավարտական աշխատանքի նպատակն է՝ արտացոլել տվյալ մասնագիտության շրջանակներում ուսանողի ձեռք բերած գիտելիքները կիրառելու և մասնագիտական ոլորտին առնչվող խնդիրներ բարձրացնելու ու լուծումներ առաջադրելու հմտությունները:		
7.Ավարտական աշխատանքի ավարտին ուսանողն ունակ կլինիք՝		
ա. մասնագիտական գիտելիք և իմացություն		
1. Բացահայտելու ավարտական թեմային վերաբերող նոր գիտելիքներ՝ տեսություններ, հայեցակարգեր, մոտեցումներ, սկզբունքներ:		
բ. գործնական մասնագիտական կարողություններ		

1. Զնակերպելու գիտական խնդիրներ:

2. Կատարելու գիտագործական առաջարկներ՝ մասնագիտական խնդիրները լուծելու համար:

գ. քննիչական/փոխանցելի կարողություններ

1. Աշխատելու ինքնուրույն:

2. Մտածելու մասնագիտորեն և քննադատաբար:

8.Ավարտական աշխատանքը ձևավորում է կորական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Ավարտական աշխատանքի հաջող ավարտին ուսանողը ունակ կլինի.

Ա1. Բացահայտելու լեզվաբանական և գրականագիտական (մասնագիտական) բնագավառների արդի հիմնարար հասկացությունները, տեսություններն ու մեթոդները, տվյալ կրթական ոլորտի հիմնախնդիրները:

Ա3. Կիրառելու միջառարկայական գիտելիքներն արդի լեզվաբանական և գրականագիտական հետազոտություններում գիտական վերլուծություններ, խմբագրական գործ, թարգմանական ծրագրեր իրականացնելիս:

Ա5.Հիմնավորելու լեզվաբանական և գրականագիտական բնագավառներում կատարած ուսումնասիրության արդյունքները:

Բ1.Կիրառելու լեզվական և գրականագիտական փաստերի հավաքման, պահպանման և մշակման մեթոդները:

Բ2.Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու բանասիրությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցեր, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, համակարգելու և ցուցաբերելու քննական մոտեցում բանասիրական տարբեր փաստերի, տարաբնույթ տեքստերի նկատմամբ:

Բ3.Օգտագործելու ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լեզվաբանական և գրականագիտական ուսումնասիրություններ կատարելիս:

Բ5.Դրսուրելու ստեղծագործական մոտեցում՝ մասնագիտական խնդիրներին տարբեր լուծումներ առաջարկելու համար, ինքնուրույն կամ համապատասխան դեկավարման ներքո ծավալելու մասնագիտական-հետազոտական գործունեություն:

Գ1. Կիրառելու մասնագիտական գիտելիքները գործնական-հետազոտական գործունեություն ծավալելիս, տարբեր աղյուրներից հայթայթելու մասնագիտական արդիական տեղեկատվություն և կիրառելու դրանք հետազոտությունների արդյունքներում:

Գ3.Քննադատորեն վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու տեսությունների, ուսումնասիրությունների և կիրառական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գ4.Մասնագիտական թեմաներով բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու հանրության հետ, գնահատելու և գուգադրելու լեզվական, մշակութային և հասարակական տեղեկատվությունը:

Գ5.Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, դեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար:

Գ6.Ստեղծագործաբար կիրառելու ձեռքբերված գիտելիքը, ընկալելու և տարածելու նոր տեղեկատվությունը:

9.Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.

Խորհրդատվություններ/ուղղորդում

10.Գնահատման մեթոդները և չափանիշներն են.

Տե՛ս «ԵՊՀ-ում բակալավրի ավարտական աշխատանքի պատրաստման և գնահատման կարգ»-ը:

11.Ավարտական աշխատանքի կատարումը բաղկացած է հետևյալ հիմնական փուլերից.

1. թեմայի որոշում և հաստատում
2. հետազոտություն
3. արդյունքների համակարգում
4. նախապաշտպանություն
5. աշխատանքի կազմում
6. պաշտպանություն

12.Հիմնական գրականության ցանկ.

1.ԵՊՀ-ում բակալավրի ավարտական աշխատանքի պատրաստման և գնահատման կարգ: Հաստատված է ԵՊՀ գիտական խորհրդի 2017 թ. հոկտեմբեր 12-ի թիվ 1 նիստում(հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <http://documentation.yzu.am/wp-content/uploads/2017/10/karg-1-4.pdf> 24.01.2018, ժամը 12:30 դրությամբ):